

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΙΡΙΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ
ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΠΥΡΓΟΣΠΙΤΟΥ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ Α. ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΩ
ΧΩΡΑ ΕΞΩΧΩΡΙΟΥ ΜΕΣΣΗΝΙΑΚΗΣ ΜΑΝΗΣ**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΤΩΝΙΑ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΛΑΓΟΓΙΑΝΝΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑ

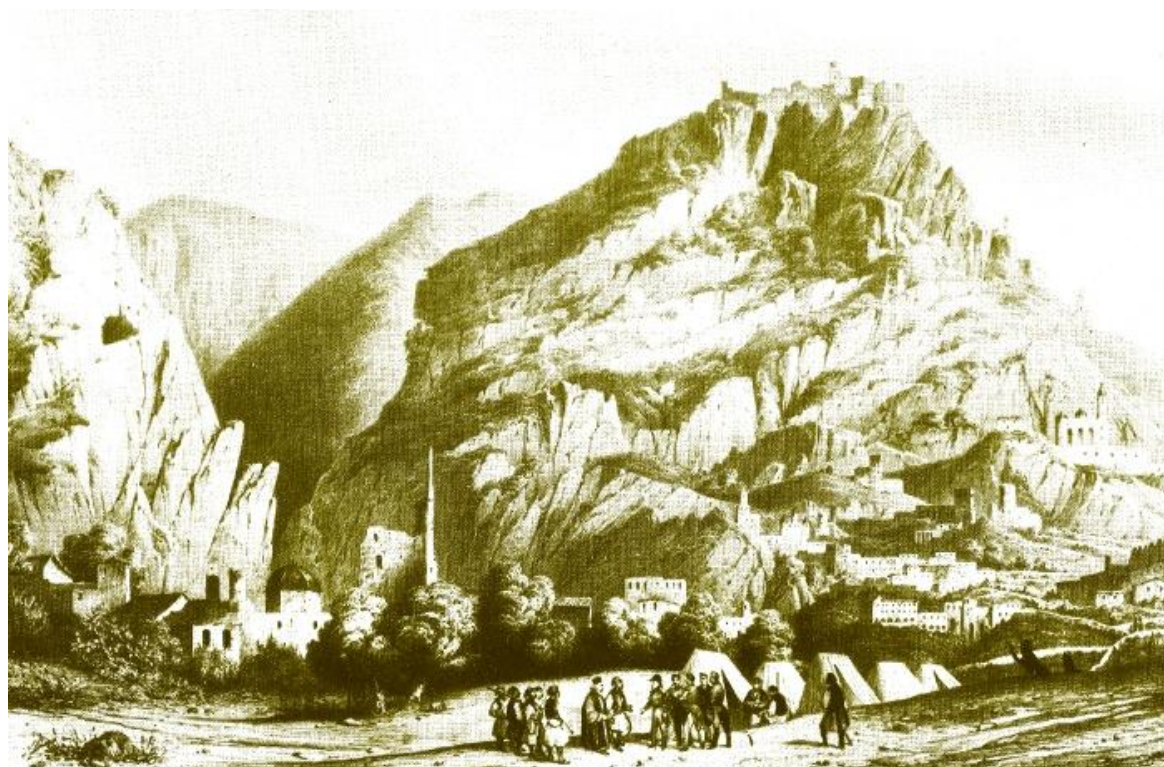
ΠΑΤΡΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2011

1 ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η άγρια ομορφιά και η μοναδικότητα της μανιάτικης παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, με έκανε να στραφώ σε αυτό το θέμα πτυχιακής εργασίας. Το συγκεκριμένο κτίριο είναι απλούστερης κατασκευής σε σχέση με άλλα πυργόσπιτα της Μάνης, αλλά η γνωριμία μου με τον ιδιοκτήτη θεώρησα ότι θα διευκόλυνε την πρόσβαση μου στο κτίριο. Η συνεργασία μας τελικά δεν ήταν η αναμενόμενη καθώς και ο ιδιοκτήτης λειτουργούσε αυτόνομα και έκανε διάφορες παρεμβάσεις κατά την διάρκεια της μελέτης για την πτυχιακή μου εργασία, ώσπου κάποια στιγμή έφυγε στο εξωτερικό χωρίς να αφήσει στοιχεία επικοινωνίας. Η προσπάθεια μου βέβαια συνεχίστηκε, αλλά σε αρκετά αργό ρυθμό.

Υστέρα από την πολύτιμη βοήθεια φίλων και καθηγητών, η εργασία αυτή έφτασε στο τέλος της και ελπίζω να είναι αντάξια των προσδοκιών των καθηγητών μου.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά, όλους όσους μου παραστάθηκαν προκειμένου να πετύχω τους στόχους μου.

Εικ. 2 : Μανη, γκραβούρα

2 ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το πυργόσπιτο ιδιοκτησίας Πατριαρχέα, στην κάτω χώρα Εξωχωρίου Μάνης, που βρίσκεται σε περίοπτο σημείο της περιοχής με θέα προς τον Ταΰγετο, έχει αρκετές φθορές και παρεμβάσεις, αλλά είναι δυνατή η αποκατάσταση του προκειμένου να χρησιμοποιηθεί ξανά ως μια σύγχρονη κατοικία. Θα γίνει αποκατάσταση των φθορών, καθαίρεση πρόσθετων στοιχείων, προσθήκη υπαίθριου χώρου συγκέντρωσης και άλλες επισκευές προκειμένου να γίνει κατοικήσιμο ξανά. Το σύγχρονο στοιχείο θα είναι εμφανές, αλλά με έντονη προσπάθεια να γίνει διακριτικά αφανές.

Εικ. 3 : Οδικός χάρτης Μεσσηνίας

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ	σελ. 1
2. ΠΕΡΙΛΗΨΗ	σελ. 2
3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	σελ. 3
4. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ. 5
<i>4.1 Γενικά</i>	
<i>4.2 Ιστορικά</i>	
5. ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	σελ. 11
<i>5.1 Γενική Τεκμηρίωση</i>	
5.1.1 Κτιριολογική ανάλυση	
5.1.2 Μορφολογική ανάλυση	
5.1.3 Κατασκευαστική ανάλυση	
<i>5.2 Κατάσταση διατήρησης</i>	
5.2.1 Πύργος	
5.2.2 Πυργόσπιτο (από βορά προς νότο)	
5.2.3 Πυργόσπιτο (από ανατολή προς δύση)	
<i>5.3 Συμπεράσματα</i>	
<i>5.4 Ανάλυση αρχικής κατάστασης</i>	

6. ΣΥΝΘΕΣΗ – ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ σελ. 22

6.1 Στόχοι της επέμβασης

6.2 Αρχές της επέμβασης

6.3 Συνοπτική περιγραφή της πρότασης

6.4 Διερευνητικές εργασίες

6.5 Προτεινόμενες επεμβάσεις

6.6 Κατάλογος σχεδίων

6.7 Κατάλογος πινάκων

6.8 Γλωσσάρι

7. ΠΙΝΑΚΕΣ σελ. 32

7.1 Κατάλογος εικόνων

7.2 Κατάλογος σχεδίων

7.3 Γλωσσάρι

8. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ σελ. 37

9. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ σελ. 39

4 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Εικ. 4 : Λάγια Μάνης

4.1 Γενικά

Η Μάνη με έκταση 930 τ. χλμ. και πληθυσμό που από τον 17^ο έως τον 20^ο αιώνα κυμάνθηκε από 20000 έως 50000 κατοίκους, χαρακτηρίζεται ιδιαίτερα πυκνοκατοικημένη χερσόνησος. Το ανθρωπογενές της περιβάλλον, διαμορφωμένο μέσα από μακράιωνες διαδικασίες και σφραγισμένο από τον ανθρώπινο μόχθο για επιβίωση και αυτοτέλεια, έχει συνυφανθεί

Εικ. 5 : Εξωχώρι Δημου Λεύκτρου

με το επιβλητικό φυσικό γεωγραφικό χώρο σε ένα σπάνιο, μεγάλης έκτασης ιστορικό και αισθητικό σύνολο. Σε συνδυασμό με την ξεχωριστή συγκρότηση των οικισμών, την αρχιτεκτονική των κτισμάτων και την πληθώρα των μνημείων, η περιοχή προβάλλει μια ιδιαιτερότητα και σημαντική ενότητα στον εθνικό χώρο. Στην Πελοπόννησο, εκτός της Μάνης, άλλοι ανάλογοι τόποι είναι η Τσακωνιά και οι ορεινοί οικισμοί της κεντρικής ενδοχώρας.

4.2 Η ιστορία των Μανιάτικων πύργων

Καθώς η Μάνη έχει οπωσδήποτε μια ξέχωρη ιστορία, - χωρίς αυτό να σημαίνει ότι είναι ξεκομμένη από τον περίγυρό της - παρουσιάζει όχι μόνο μια ξεχωριστή δική της αρχιτεκτονική και οικιστική, αλλά και μια οικοδομική με ιδιόμορφους «όρους δομήσεως» κι ακόμα μια κλειστή επιλογή και σ' αυτά τα οικοδομικά υλικά. Κι αυτά όλα σαν αποτέλεσμα της κοινωνικής και οικονομικής διαρθρώσεώς της.

Από τα χρόνια του Ιουστινιανού αναφέρεται η ύπαρξη πύργων στη Μάνη. Οι Δυτικοί περιηγητές σημείωναν τις αναλογίες τους με τους πύργους και τα κάστρα των φεουδαρχών της Μεσαιωνικής Ευρώπης, της Αγγλίας και της Σκωτίας. Οι πύργοι της Μάνης, 800 περίπου σκορπισμένοι στα χωριά, στα βουνά, στα ακρογιάλια και σε κάθε επίκαιρο σημείο, είναι αξιόλογα λαϊκά αρχιτεκτονικά έργα, υπαγορευμένα κυρίως από τις ιστορικές και κοινωνικές συνθήκες του τόπου, ενώ αποτελούν μια ιδιότυπη και μοναδική στην Ελλάδα κατηγορία λαϊκών αρχιτεκτονικών έργων.

Εικ. 6 : Πύργος
Καρβελά - Δημ/κου

Εικ. 7 : Πύργος
Καστανιά - Δουράκη

Εικ. 8 : Πύργος Κοίτα
- Λαζαρόγωνα

Εικ. 9 : Πύργος
Κούνου

Εικ. 10 : Πύργος
Λάγια

Το κοινωνικό σύστημα της Μάνης ήταν ένα είδος ομοσπονδίας ανεξάρτητων και ελεύθερων γενών. Ο πυρήνας της ήταν η ένοπλη μανιάτικη πατριά και ο οικογενειακός πύργος. Οι πύργοι ήταν καλά μελετημένοι στην κατασκευή τους με πολεμίστρες (ή ντουφεκότρουπες), ζεματιστές (ή καταχιούστρες) και με προμαχώνες (ή πετρομάχους). Καθένας ανήκε σε μια πατριά και υπερασπιζόταν όχι μόνο την οικογένεια, αλλά ολόκληρο το σόι, που συνήθως μένει στα γύρω σπίτια. Η ανοικοδόμηση του πύργου ήταν καθήκον όλης της πατριάς, όπως και η φρούρηση του, ενώ ποτέ δεν τον κληρονομούσαν γυναίκες, αλλά οι πλησιέστεροι άντρες συγγενείς. Εκεί γίνονταν οι γάμοι, τα γεννητούρια, οι βαπτίσεις, τα γλέντια, οι θάνατοι, τα μοιρολόγια.

Η ακριβής καταγωγή της μορφής τους δεν είναι βεβαιωμένη, αλλά η ομοιότητα τους ως προς αντίστοιχες μορφές που υπάρχουν στην Ιταλία, όπως στο Σαν Τζιμινιάνο, δικαιολογούν την πιθανότητα μιας τέτοιας επιρροής. Ως εξήγηση θα πρέπει να θεωρηθεί η μετάβαση Μανιατών εκεί

και η παραμονή τους ως στρατιώτες στο στρατό της Βενετίας και άλλων Ιταλικών πόλεων. Η ύπαρξή τους στη Μάνη, είναι φανερό πως δικαιολογείται και από τις καταστάσεις, δηλαδή από την ανάγκη της απόκρουσης των πειρατών, των Τούρκων και των άλλων εισβολέων, που μάταια επιχείρησαν κατά καιρούς να την καταλάβουν, και από το ίδιο το κοινωνικό σύστημα που επικρατούσε στην περιοχή, τη διάκριση σε πατριές και τους εξοντωτικούς μεταξύ τους αγώνες.

Η σημασία του πύργου και η αξία της οικογένειας που τον κατείχε εξαρτιόταν από το ύψος του. Πολλές φορές ισχυρές οικογένειες δεν επέτρεπαν σε άλλες, λιγότερο σημαντικές, την ανέγερση ψηλού πύργου και άλλοτε επέβαλλαν το χαμήλωμα ή την κατεδάφιση του. Οι μακροχρόνιοι και αιματηροί οικογενειακοί αγώνες είχαν ως αποτέλεσμα την καταστροφή πολλών πύργων. Η υπονόμευση και η ανατίναξη ήταν γνωστό μέσο και σήμαινε την κατάρρευση όχι μόνο του πύργου, αλλά και του οικογενειακού γοήτρου. Για να ερμηνευθούν τα κελύφη της παλαιότερης κοινωνίας (ιδιαίτερα από τον 17^ο αι. ως την ένταξη της Μάνης στο νεοϊδρυμένο ελληνικό κράτος), δηλ. συνολικά η οικιστική των μανιάτικων οικισμών με τα «ξεμόνια» τους, και ιδιαίτερα τα κτιριακά κύτταρά τους, καθώς είναι οι πύργοι, τα πυργόσπιτα, οι λοντάδες, τα απλά κτίρια κ.α., και αυτών όλων η κατασκευή, η μορφή και η ύλη, πρέπει να έχουμε υπ' όψη μας μαζί με άλλους παράγοντες την τριπλή κοινωνική διάσταση της Μάνης: α) στους ισχυρούς Μεγαλογενίτες ή Σοϊλήδες ή Νικλιάνους στο Νικλιάνικο, β) στους μέσους Αχαμνόμερους, και γ) στους Ακουμπισμένους ή Φαμέγιους, δηλ. τους αδυνάτους, τους στηριγμένους στις φαμελιές των ισχυρών (π.χ. των Νικλιάνων).

Εικ. 11 : Πύργος Κυριακόγκωνα στο Δρύαλο

Εικ. 12 : Πύργος Χρηστέα

Εικ. 13 : Πύργος στο Φλωμοχώρι

Εικ. 14 : Πύργος Καπετανάκη

Εικ. 15 : Πύργος Τζανετάκη

Γιατί όχι μόνο ο καθένας στη Μάνη δεν μπορούσε να χτίσει πύργο, μα ούτε κι αυτό το ισόγειό του να σκεπάσει με καμάρα. Μόνο οι Νικλιάνοι έχουν σπίτια ψηλά με ανώγεια και πύργους και έχουν δικαίωμα να βγάνουν «μάρμαρα», δηλ. πλάκες πέτρινες, για τις σκεπές των σπιτιών τους. Καθορίζουν με το δίκιο του ισχυρού το ύψος κι αυτών των πύργων των αντιπάλων τους και των ασθενέστερων.

Οι Αχαμνόμεροι γενικά κατοικούν σε χαμηλότερα σπίτια ισόγεια η διώροφα, δεν έχουν δικαίωμα να τους κάνουν χτιστό πέτρινο θόλο, και είναι πάντα μέσα στην ακτίνα δράσεως του πύργου ή πυργόσπιτου Νικλιάνου.

Ποιοι όμως ήσαν οι φορείς αυτής της αρχιτεκτονικής και οικοδομικής; Κατ' αρχήν ο πλούτος των εκφράσεων για τα είδη εδάφους και γεωργικών κτημάτων στη Μάνη δείχνει ένα λαό που ασχολείται εντατικά με την εκμετάλλευση της περιορισμένης, άνυδρης και απρόσοδης και άγονης γης του. Όσο ζουν λοιπόν οι Μανιάτες στην πρωτογενή φάση της οικονομίας δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι ίδιοι αποκλειστικά χτίζουν και τις κατοικίες τους, και βέβαια τις χιλιάδες μάντρες ανάμεσα στα κτήματα τους, κι αυτά τα περίφημα καταφύγια τους, ασκηταριά και παρατηρητήριά τους σε βράχους και απότομες ακτές.

Οι πύργοι αποτέλεσαν σημαντικό αποτρεπτικό παράγοντα στο να παραμείνει η Μάνη σ' όλα της τα χρόνια ανυπότακτη κι αυτόνομη. Υπήρξαν το φόβητρο των Τούρκων και η μεγάλη ελπίδα του δουλωμένου Έθνους μας, ενώ μέσα σ' αυτούς παρήκανε μεγάλες αποφάσεις, στις πιο κρίσιμες στιγμές της Πατρίδας μας. Στους θρυλικούς αυτούς Πύργους διαφυλάχθηκε αιώνες, με πίστη και αυτοθυσία, το αθάνατο Ελληνικό μεγαλείο. Εκτός όμως από τους πύργους που είναι χτισμένοι σε διάφορα στρατηγικά σημεία, στενά και περάσματα - που είναι και οι παλιότεροι και αποβλέπουν στην άμυνα του συνόλου - εκατοντάδες άλλοι ιδιωτικοί πύργοι υπάρχουν στη Μάνη, είτε μεμονωμένοι είτε και σε μεγάλες ομάδες, μέσα δηλαδή στους οικισμούς, που αποκτούν έτσι και μια εντελώς ιδιότυπη και χαρακτηριστική φυσιογνωμία, όπως τα χωριά Βάθεια, Κοίτα και Νόμια, στα οποία σώζονται πολλοί ακόμα πύργοι.

Οι πύργοι της Μάνης είναι κατασκευές λιθόδμητες και πολυώροφες το ύψος τους φτάνει κάποτε τα 20 μ. και περιλαμβάνουν 4 και 5 ορόφους. Ανάλογα με το μέγεθός τους σε κάτοψη είναι δυνατό να περιλαμβάνουν ολόκληρη την κατοικία ή να αποτελούν το οχυρωμένο τμήμα της, που υψώνεται μέσα από την περιτειχισμένη αυλή. Η κατασκευαστική τους αρτιότητα, είναι

Εικ. 16 : Ο πετρομάστορας Πιέρρος Μαυροειδόγγονας

επίσης εξαιρετικά ενδιαφέρουσα και θα πρέπει να καταβληθεί συστηματική προσπάθεια συντήρησής τους, αφού, ακατοίκητοι καθώς είναι σήμερα οι περισσότεροι, κινδυνεύουν να καταρρεύσουν. (Εικ. 4-12)

Τα καταφύγια (χωσιάρια, κρύπτες) δεν έλειπαν, σε επιλεγμένα οχυρά σημεία κοντά σε κάθε οικισμό, αλλά και οι οικογενειακές κρύπτες σε κάθε οικογενειακό συγκρότημα ήταν γνωστές μόνο στα μέλη της πατριάς του συστήματος αυτού. Αυτό γινόταν με μετακίνηση πέτρινου τμήματος, που είχε διέξοδο από σπηλιές στα θεμέλια του πύργου που έβγαζαν κάπου

μακρύτερα και ασφαλέστερα. Συχνά το κτιριακό συγκρότημα μιας πατριάς είχε λαβύρινθο με υπόγεια επικοινωνία από τα «κατούγια», τις «θερίδες» και τους «καταρράχτες» τους, που μπορεί ένα άτομο από τη μια άκρη του συγκροτήματος-μαχαλά να βγει στην άλλη. Αυτό συνέβαινε σχεδόν σε όλα τα χωριά της Μάνης που είχαν «μαχαλά» ή «καζά» (συνοικισμό, μαζεμένα σπίτια), ενώ δεν ήταν δυνατό σε όσα είχαν σκόρπια οίκηση. Οι πύργοι ήταν καλά μελετημένοι στη κατασκευή τους με πολεμίστρες (ντουφεκότρουρες), ζεματίστρες (ή καταχιούστριες) και στις γωνιές πετρομάχους.

Στον Πύργο Δυρού υπάρχει πύργος που έχει στη βάση του σημείο που το χτίσιμο επιτρέπει τραβώντας μια πέτρα - η οποία μόνο εσωτερικά μπορεί να αποσπαστεί - να μπορείς να βγεις από το υπόγειο κατευθείαν στο δρόμο και να φύγεις ή να επιτεθείς στον πολιορκητή. Για τον ίδιο λόγο ήταν και οι πόρτες χαμηλές ή τα παράθυρα ανύπαρκτα σε πλευρές που μπορούσε να βλέπει κανείς το εσωτερικό του πύργου από έξω. Απαγορευόταν οι πύργοι ή οι κατοικίες των χωριών να έχουν πόρτα που να βγαίνει κατευθείαν σε κεντρική πλατεία ή σοκάκι που γινόταν ρούγα, καθαρά για λόγους ασφάλειας και του ιδιοκτήτη αλλά και των περαστικών. Για να μπει στην κεντρική είσοδο του πύργου έπρεπε να ξέρεις να διαβείς ένα λαβυρινθώδες δίκτυο από τοίχους και παράσπιτα. Οι πόρτες ήταν χαμηλές όχι μόνο για λόγους οχυρωματικούς, αλλά και για να προφυλάσσονται από τον πολύ δυνατό αέρα.

Τα μεταξύ των χαμηλότερων ορόφων δάπεδα συνήθως στηρίζονται πάνω σε θόλους, ενώ των ανώτερων είναι πάντοτε ξύλινα και η μεταξύ τους επικοινωνία γίνεται με ξύλινες σκάλες.

Οι παλιότεροι πύργοι ήταν χτισμένοι με ξερολιθιά, χωρίς κονίαμα, αλλά δεν είχαν μεγάλη αντοχή κι οι σεισμοί συχνά τους κατάστρεφαν. Οι νεότεροι όμως, από το 18ο αιώνα κι έπειτα, είναι χτισμένοι με ασβεστοκονίαμα κι είναι πολύ ανθεκτικότεροι, και οι γωνίες τους είναι προσεκτικά κατασκευασμένες με μεγάλα αγκωνάρια. (Εικ. 13)

Τέλος από έλλειψη ξύλου, αλλά και για σιγουριά, ο πύργος έκλεινε όχι με ξύλινη πόρτα, αλλά με πέτρα που βρισκόταν στο εσωτερικό του πύργου από κατασκευής και δεν χώραγε να βγει έξω. Ενώ ήταν εύκολο από μέσα και ένα άτομο να τη μετακινεί γιατί είχε ειδικά μελετημένο άξονα, από το εξωτερικό δεν μπορούσε να σπρωχτεί, γιατί ούτε πολλά άτομα μπορούσαν να σπρώξουν μαζί (ας μη ξεχνάμε ότι ακριβώς από πάνω τους υπήρχε κάποια «καταχιούστρια»), ούτε υπήρχε βολική θέση για να βάλει κανείς δύναμη, μάλιστα όταν χρειαζόταν πολλαπλάσια απ' αυτήν, λόγω της ειδικής τροχιάς που έπρεπε πάνω σ' αυτή να σπρωχτεί η πέτρα-φράκτης εισόδου.

Μετά την Επανάσταση του 1821 εμφανίστηκαν και πύργοι μεγαλύτερων διαστάσεων, με περισσότερα και μεγαλύτερα ανοίγματα, που θα μπορούσαν να ονομαστούν πυργόσπιτα. Πολλά από αυτά τα κτίρια στέγαζαν μία μόνο οικογένεια, συχνά όμως, όσο η φαμίλια μεγάλωνε, ο

κάθε όροφος κατέληγε να αποτελεί μια οικογενειακή (οριζόντια) ιδιοκτησία. Εσωτερικά αποτελούνταν από το ανώι (κυρίως κατοικία) και το κατώι (αποθήκη ή χώρος για τα ζώα ή και τα δύο μαζί σε διαφορετικά δωμάτια). Γύρω από το σπίτι υπήρχαν οι βοηθητικοί χώροι: μπρεκόλακκος (κοπρόλακκος), τσιμπιχανές (καμπινές), ο φούρνος με τη φουρνοκαλύβα και η χωρικολακκούβα (ασβεστόλακκος).

Η κατασκευή των πύργων στη Μάνη, συνεχίστηκε ως τα τέλη σχεδόν του 19^{ου} αιώνα και σταμάτησε καθώς η κρατική εξουσία επιβλήθηκε σιγά σιγά και αντικατέστησε το πατριαρχικό καθεστώς της περιοχής.¹ Ο Μιχαήλ Παλαιολόγος προσπάθησε το 1415 να περιορίσει το ύψος των πύργων και ο Βαυαρός αντιβασιλέας Μάουερ απαίτησε να γκρεμιστούν το 1834 αλλά και οι δύο απέτυχαν.

48 χιλιόμετρα βόρεια της Καλαμάτας και σε υψόμετρο 600 μέτρα βρίσκεται το Εξωχώρι. Ένα χωριό με 350 μόνιμους κατοίκους, που παλιά ονομαζόταν Ανδρούβιστα και ακόμα παλιότερα Αρδούβιστα, όπως αναφέρεται σε έγγραφο του 15^{ου} αιώνα² (Εικ 5, 17, 18). Το Εξωχώρι ανήκει στο Δήμο Λεύκτρου της Μεσσηνιακής Μάνης, και εκεί βρίσκεται το συγκεκριμένο πυργόσπιτο χτισμένο το 1830, ιδιοκτησίας Αναστάσιου Πατριαρχέα, το οποίο θα αναλύσουμε παρακάτω. (Εικ. 9)

Εικ. 17 : Εξωχώρι Δήμου Λεύκτρου

Εικ. 18 : Εξωχώρι Δήμου Λεύκτρου

1. <http://www.mani.org.gr/architektoniki/pir/pirgoi.htm>, 2008
2. Ανεξάρτητη Πελοπόννησος, Στέφανος Γ. Ψημένος, σελ. 1077

5. ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

5.1 Γενική Τεκμηρίωση

5.1.1 Κτιριολογική ανάλυση

Εικ.19 : Πυργόσπιτο Πατριαρχέα, βόρεια όψη

Το συγκεκριμένο πυργόσπιτο αποτελείται από τριών επιπέδων πύργο, το ψηλότερο σημείο του οποίου βρίσκεται στα 10 μέτρα. Τα δύο στάθμων, κάθετα μεταξύ τους κτίσματα που πλαισιώνουν τον πύργο με κατεύθυνση βορά προς νότο και ανατολή προς δύση, έχουν εξωτερικές διαστάσεις 10,00 x 7,00 και 4,40 x 4,70 αντίστοιχα. Κατά μήκος του δευτέρου κτίσματος έχει κατασκευαστεί σύγχρονη προσθήκη εξωτερικών διαστάσεων 2,80 x 3,50.

Η είσοδος στον πύργο βρίσκεται δυτικά ενώ η πρόσβαση στους υπόλοιπους χώρους, γίνεται μέσω πέντε εισόδων οι δύο εκ των οποίων είναι σύγχρονες.

Όσον αφορά τα δυο κτίσματα, η πρώτη στάθμη τους καταλαμβάνεται από αποθηκευτικούς και βοηθητικούς χώρους. Η αναγνώριση της ακριβής χρήσης αυτών των χώρων δεν είναι εύκολη, αλλά μάλλον πρόκειται για αποθήκευση προϊόντων, και φύλαξη - προστασία ζώων. Η δεύτερη στάθμη τους, χρησίμευε ως χώρος υποδοχής ή ανάπαυσης και μαγειρείο. Το πρώτο κτίσμα επικοινωνεί μέσω τις 2^{ης} στάθμης με τον πύργο, ενώ το δεύτερο επιτρέπει την πρόσβαση στον πύργο τόσο από το πρώτο όσο και από το δεύτερο επίπεδο.

Τα δύο επίπεδα των άλλων κτισμάτων δεν έχουν άμεση επικοινωνία μεταξύ τους μέσω κάποιας εσωτερικής κλίμακας.

5.1.2 Μορφολογική ανάλυση

Το συγκρότημα έχει μορφή «Γ», αφού το κάθε ένα από τα τρία κτίσματα, έχει ορθογωνική κάτοψη, ενώ την ίδια ορθογωνική κάτοψη ακολουθεί και η προσθήκη. Το έδαφος έχει ελαφριά κλίση, δίνοντας έτσι μικρές υψομετρικές διαφορές μεταξύ των επιπέδων. Στις όψεις κυριαρχούν τα πλήρη, ενώ τα ανοίγματα μπορούμε να πούμε ότι είναι τοποθετημένα στην ίδια χάραξη μεταξύ των επιπέδων, εκτός της δυτικής όψης. Στην νότια όψη παρατηρούμε κάποια συμμετρία, η απουσία της οποίας είναι εμφανής στις υπόλοιπες όψεις. Τα ανοίγματα του πύργου είναι ορατά πιο μικρά σε σχέση με τα άλλα κτίσματα, ενώ το άνοιγμα Κ.0.10 έχει διανοιχθεί προκειμένου να εξυπηρετήσει κάποια σύγχρονη λειτουργία.

Στην δυτική όψη του πύργου, υπάρχει και μια ζεματίστρα, χαρακτηριστικό γνώρισμα των μανιάτικων πύργων, ενώ διάσπαρτες σε πολλά σημεία όλων των όψεων, τόσο του πύργου όσο και των υπολοίπων χώρων, υπάρχουν κρυμμένες τουφεκότρυπες που δηλώνουν τον οχυρωματικό χαρακτήρα του κτίσματος. Οι τουφεκότρυπες δύσκολα διακρίνονται στις όψεις των κτισμάτων, αλλά μπορούν να εντοπισθούν πιο εύκολα στους εσωτερικούς χώρους.

Εικ.20 : Πυργόσπιτο Πατριαρχέα, ανατολική όψη

Εικ. 21 : Πυργόσπιτο Πατριαρχέα, νότια όψη

Σε όλες τις γωνίες των τριών κτισμάτων, μπορούμε να διακρίνουμε τους τόσο επιδέξια λαξευμένους γωνιόλιθους, που στον πύργο είναι λίγο λιγότερο λαξευμένοι, αλλά εξίσου εντυπωσιακοί.

Στην δυτική όψη του πύργου, υπάρχει χαραγμένη σε κάποιο λίθο, η χρονολογία «1830» (Εικ. 31) ενώ αντίστοιχη επιγραφή συναντάμε και στην Νότια κεντρική όψη, με την χρονολογία «1902» (Εικ. 32) . Η μεγάλη αυτή διαφορά των ετών μεταξύ των δύο επιγραφών, μας κάνει να πιστεύουμε ότι α) κατασκευαστήκαν αρχικά ο πύργος και η πτέρυγα από βορρά προς νότο και μεταγενέστερα η πτέρυγα από ανατολή προς δύση ή β) στην τελευταία χρονολογία, έγινε κάποια ανακαίνιση στην κεντρική όψη, οπότε

τοποθετήθηκε και η επιγραφή. Πιο πιθανό είναι να συμβαίνει η δεύτερη εκδοχή.

Την νότια όψη συμπληρώνει εξώστης μικρών διαστάσεων, στηριζόμενος σε τέσσερα φουρούσια αποτελούμενα από τριμερή μονολιθικά μάρμαρα (Εικ.33).

Εικ. 22 : Νότια όψη προσθήκης

Εικ. 23 : Ανατολική όψη, καμάρες κάτω από σκάλα

Εικ. 24 : Νότια όψη

Εικ. 25 : Βόρεια όψη

Εικ. 26 : Βόρεια όψη
- Προσθήκη κλίμακας

Εικ. 27 : Δυτική όψη

Εικ. 28: Βορειανατολική όψη πύργου

Εικ. 29 : Ανατολική όψη πύργου

Εικ. 30 : Κεντρική πέτρινη σκάλα

Εικ. 31 : Επιγραφή στη δυτική όψη του πύργου

Εικ. 32 : Επιγραφή στη νότια όψη πύργου

Εικ. 33 : Φουρούσια με τριμερή μονολιθικά μάρμαρα

5.1.3 Κατασκευαστική ανάλυση

Οι τοίχοι είναι από αργολιθοδομή με ημιλαξευτά αγκωνάρια, και σε κάποια σημεία είναι εμφανείς οι ξυλοδεσιές. Η πέτρα που έχει χρησιμοποιηθεί είναι ντόπια μανιάτικη.

Ως συνδετικό υλικό χρησιμοποιείται ασβεστοκονίαμα, ενώ η λιθοδομή είναι εμφανής στον χώρος 0.01, 0.02, 0.03, 0.04, 0.05, ενώ πολύ πρόσφατα το εσωτερικό των χώρων 1.01, 1.03, 1.04 έχουν σοφαιστεί.

Τα δάπεδα της πρώτης στάθμης, αποτελούνται από καλά πατημένο χώμα. Στην δεύτερη στάθμη, το δάπεδα του χώρου 1.01 είναι σύγχρονα ξύλινα διαμορφωμένα με σανίδες καρφωμένες σε δοκάρια διατομής 14 x 7 εκ που η μεταξύ τους απόσταση είναι 50 εκ. ενώ κάθετα αυτών υπάρχει χοντροπελεκημένος κορμός διατομής 33 εκ. περίπου (Εικ. 39). Το πάτωμα του χώρου 1.03 είναι κτιστό μονής καμπυλότητας επικαλυμμένο με σανίδες. Το δάπεδο του χώρου 1.04 (μεταγενέστερη κατασκευή) είναι από μπετό και επικαλυμμένο με σανίδες. Στον πύργο τα πατώματα είναι ολοσχερώς κατεστραμμένα από πυρκαγιά. Οι χώροι 0.04 και 0.06 στεγάζονται με κτιστή οροφή μονής καμπυλότητας.

Όλα τα ανοίγματα έχουν μικρότερη εξωτερική διάσταση σε σχέση με την εξωτερική. Στα ανοίγματα Κ.0.03, Κ.0.04, Κ.0.05, Κ.0.06, Κ.1.01, Κ.1.02, Κ.1.03, Κ.1.04, Κ.1.05, Κ.1.06, Κ.1.07, Κ.1.08, Κ.1.09, Κ.1.10, Κ.2.01, Κ.2.02, Κ.2.03 ενώ εξωτερικά είναι ορθογώνια, εσωτερικά, στην απόληξή τους δημιουργείται εσοχή με μορφή θολωτής κόγχης (Εικ. 34, 35).

Κανένα αρχικό κούφωμα δεν έχει διατηρηθεί ως σήμερα για να μπορέσουμε να περιγράψουμε την ακριβή μορφή του. Από τα υπολείμματα αυτών όμως, μπορούμε να διακρίνουμε ότι ήταν ξύλινα και τα τζαμιλίκια ήταν εξωτερικά. Τα εξωτερικά κουφώματα του Α' ορόφου (εκτός του πύργου), είναι ξύλινα αντίγραφα μάλλον των αρχικών (Εικ. 34, 35), ενώ σε μεταγενέστερη επίσκεψη στο κτίσμα, διαπιστώθηκε ότι και τα κουφώματα στον χώρο 0.01 έχουν αντικατασταθεί με ξύλινα αντίστοιχα του Α' ορόφου, ενώ στην κεντρική είσοδο του χώρου υπάρχει μεταλλική πόρτα.

Τα εσωτερικά κουφώματα, πάλι από τα υπολείμματα, είναι μονόφυλλα ξύλινα.

Εικ. 34 : Κ.1.03

Εικ.35 : Κ.1.04

Εικ. 36 : Κ.0.03

Εικ. 37 : Κ.0.12

Εικ. 38 : Κ.0.05

Η κατακόρυφη κίνηση στον πύργο γινόταν πιθανόν μέσω ξύλινης σκάλας η οποία πλέον δε διατηρείται, ένα μεταξύ των άλλων χώρων δεν υπάρχει άμεση κατακόρυφη επικοινωνία παρά μόνο μέσω μιας εξωτερικής πέτρινης κλίμακας και δυο νεότερων πάλι πέτρινων. Η μορφή όλων των κλιμάκων είναι γραμμική.

Η στέγη του χώρου 1.01 είναι σύγχρονη τρίριχτη κεραμοσκεπή επικαλυμμένη με ρωμαϊκά κεραμίδια, και του χώρου 1.03 σύγχρονη μονόριχτη με ρωμαϊκά κεραμίδια ενώ εσωτερικά υπάρχει ξύλινο ταβάνι. Η προσθήκη 1.04, παρότι μικρή σε διάσταση, στεγάζεται με τετράριχτη κεραμοσκεπή και εσωτερικά υπάρχει ξύλινο ταβάνι. Η στέγη του πύργου είναι κατεστραμμένη, αλλά από την ιστορική ανάλυση αλλά και από την μορφή που έχουν οι τοίχοι στο τελείωμα τους, ήταν μάλλον δίριχτη κεραμοσκεπή.

Εικ. 39 : Ξύλινο πάτωμα

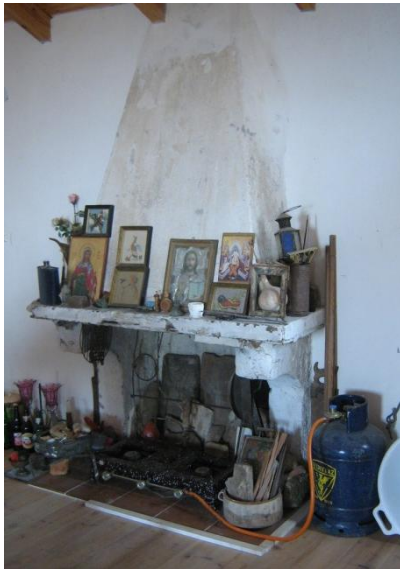

Εικ. 40 : Στέγη χώρου 1.01

Εικ. 41 : Στέγη χώρου 1.01

Στον χώρο του καθιστικού (1.01) υπάρχει τζάκι απλής κατασκευής με λιτής μορφής διακοσμητικές κολώνες εκατέρωθεν (Εικ. 42). Στον χώρο της κουζίνας (1.03) βλέπουμε έναν γωνιακό κτιστό φούρνο σε σχήμα τεταρτοκυκλίου (Εικ. 43).

Εικ. 42 : Τζάκι στον χώρο 1.01 Εικ. 43 : Φούρνος στον χώρο 1.03

5.2 Κατάσταση διατήρησης

5.2.1 Πύργος

Ο πύργος δεν είναι σε ιδιαίτερα καλή κατάσταση, αλλά παρότι κατασκευαστικά έχει υποστεί πολλές φθορές με το πέρασμα του χρόνου, τους σεισμούς, μια πυρκαγιά και την μη σωστή συντήρηση από τους ιδιοκτήτες, τα μορφολογικά του στοιχεία έχουν διατηρηθεί σε αρκετά καλή κατάσταση.

Τοιχοποιία

Η φθορά του χρόνου είναι εμφανής στην τοιχοποιία του πύργου. Βλέπουμε αποκόλληση στα σημεία σύνδεσης του νότιου με τον δυτικό και του βόρειου με τον ανατολικό τοίχο (Εικ. 45, 46). Στον βόρειο τοίχο μάλιστα, υπάρχει μια διαμπερής ρωγμή που ξεκινάει από το ισόγειο και φτάνει ως τον δεύτερο όροφο, η διατομή της οποίας φτάνει ως και τα 11 εκ. Και άλλη μια μικρότερης διατομής αλλά επίσης διαμπερής (Εικ. 44, 47). Επίσης έχει φθαρεί το συνδετικό κονίαμα σε αρκετά σημεία με αποτέλεσμα να αποκολληθούν αρκετές πέτρες από την τοιχοποιία.

Οριζόντιος φορέας-πάτωμα

Τα πατώματα έχουν καταστραφεί ολοσχερώς από πυρκαγιά, ενώ στο ισόγειο έχουμε επίστρωση από καλά πατημένο χώμα.

Κατακόρυφη επικοινωνία

Η εσωτερική κλίμακα έχει καταστραφεί μαζί με τα πατώματα, και δεν υπάρχουν ίχνη που να μας προσδίδουν την αρχική θέση και μορφή της.

Ανοίγματα

Τα ανοίγματα του πύργου δεν παρουσιάζουν έντονες βλάβες, παρά μόνο μικρές μετακινήσεις των ποδιών, ενώ το άνοιγμα Κ.0.10 ύστερα από μερική κατάρρευση του κάτω μέρους του, έχει πρόσφατα διαφοροποιηθεί ως προς τις διαστάσεις του από τους ιδιοκτήτες. Τα ξύλινα πρέκια και οι ποδιές έχουν υποστεί φθορές από την πυρκαγιά. Το άνοιγμα Κ.0.11 έχει σφραγιστεί με σωρό από πέτρες χωρίς κάποιο συνδετικό κονίαμα μεταξύ τους (Εικ. 48).

Κουφώματα

Δεν έχει απομείνει κανένα κούφωμα που να μας μαρτυράει την αρχική μορφή τους.

Στέγη

Η στέγη του πύργου είναι κι αυτή κατεστραμμένη.

Εικ. 44 : Βόρεια εσωτ. όψη πύργου Εικ. 45 : Νότια εσωτερική όψη πύργου

Εικ. 46 : Νοτιοδυτική εσωτερική όψη πύργου

Εικ. 47 : Βόρεια εσωτερική όψη πύργου

Εικ. 48 : Ανατολική εσωτερική όψη πύργου

Εικ. 49 : Δυτική εσωτερική όψη πύργου

5.2.2 Πυργόσπιτο (από βορρά προς νότο)

Το συγκεκριμένο μέρος του κτίσματός μας χρησιμοποιείται περιστασιακά ως χώρος διαμονής και αποθήκευσης των ιδιοκτητών. Σε αντίθεση με τον πύργο, είναι σε πολύ καλή κατάσταση κτιριολογικά, αλλά η ανθρώπινη παρέμβαση έχει αλλοιώσει πολλά μορφολογικά στοιχεία. Σε επίσης καλή κατάσταση είναι και ο χώρος 0.06.

Τοιχοποιία

Στην τοιχοποιία δεν παρουσιάζονται ρηγματώσεις και η λιθοδομή διατηρείται σε καλή κατάσταση, εκτός από μικρή προσθήκη επιχρίσματος στο εξωτερικό. Το εσωτερικό όμως του Α΄ ορόφου έχει σοβατιστεί καλύπτοντας την αρχικά εμφανή πέτρα. Ενώ σε αυτήν έχει

προστεθεί/ενσωματωθεί ηλεκτρομηχανολογικός εξοπλισμός προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι σύγχρονες ανάγκες διαμονής. (Εικ. 42)

Οριζόντιος φορέας-πάτωμα

Τα πάτωμα έχει αντικατασταθεί με νέο ξύλινο στηριζόμενο σε δοκαράκια (Εικ.39). Το δάπεδο του ισογείου είναι από πατημένο χώμα. Το δάπεδο πάνω από τον χώρο 0.06 είναι κτιστό καμπυλωτό και κάτω από την σκάλα υπάρχουν δύο καμάρες (Εικ. 23).

Ανοίγματα

Τα ανοίγματα είναι σε αρκετά καλή κατάσταση λόγω συντήρησης με μικρές φθορές στα ξύλινα στοιχεία των κουφωμάτων του ισογείου.

Κουφώματα

Όλα τα κουφώματα έχουν πρόσφατα αντικατασταθεί με νέα ιδίου τύπου με τα αρχικά εκτός των εσωτερικών Κ.0.12 και Κ.1.20 και των εξωτερικών Κ.0.05 και Κ.0.07 τα οποία είναι πρόχειρη μεταλλική πόρτα και ημικατεστραμμένη ξύλινη πόρτα αντίστοιχα.

Στέγη

Η στέγη είναι σύγχρονη τρίριχτη με ρωμαϊκού τύπου κεραμίδια. Η κλίση της είναι ορατά μεγαλύτερη από τη συνήθη κλίση των στεγών αντιστοίχων κτισμάτων στη Μάνη.

5.2.3 Πυργόσπιτο (από ανατολή προς δύση)

Η πτέρυγα αυτή αποτελείται από δύο μέρη. Το πρώτο ανήκει στην αρχική κατασκευή και διατηρείται σε αρκετά καλή κατάσταση με εξαίρεση μικρές παρεμβάσεις που εξυπηρετούν τις ανάγκες διαβίωσης. Το δεύτερο είναι μια σύγχρονη προσθήκη που ανεπιτυχώς έχει προσπαθήσει να αφομοιωθεί στο σύνολο.

Τοιχοποιία

Η τοιχοποιία διατηρείται σε καλή κατάσταση με ελαφρά φθορά του συνδετικού κονιάματος στον χώρο 0.06.

Οριζόντιος φορέας-πάτωμα

Στο πρώτο μέρος της πτέρυγας, το πατώμα είναι κτιστό μόνης καμπυλότητας επικαλυμμένο με κεραμικά πλακίδια και στο ισόγειο υπάρχει πατημένο χώμα. Στην προσθήκη το πάτωμα είναι από οπλισμένο σκυρόδεμα επικαλυμμένο με κεραμικά πλακίδια. .

Ανοίγματα

Τα παλαιά ανοίγματα δεν έχουν αλλοιωθεί. Το άνοιγμα Κ.0.11 που έχει άμεση επικοινωνία με τον πύργο, έχει σφραγιστεί με ξηρολιθιά (σωρό από πέτρες χωρίς κάποιο συνδετικό κονίαμα μεταξύ τους).

Κουφώματα

Έχουν αντικατασταθεί με σύγχρονα τα κουφώματα Κ.1.11 και Κ.1.17 ενώ νέα είναι όλα τα κουφώματα της προσθήκης εκτός αυτού του ισογείου (Κ.0.09) που δεν έχει καν τοποθετηθεί.

Στέγη

Η στέγη της παλαιάς κατασκευής είναι ξύλινη μονόριχτη κεραμοσκεπή με ρωμαϊκού τύπου κεραμίδια και έχει αντικατασταθεί πρόσφατα. Η προσθήκη στεγάζεται με τετράριχτη στέγη καλυμμένη κι αυτή με ρωμαϊκού τύπου κεραμίδια. Δεν είναι εύκολο να διακριθεί αν είναι από μπετόν ή ξύλινη, μιας και υπάρχει ξύλινο ταβάνι.

5.3 Συμπεράσματα

Το συγκρότημα γενικά έχει υποστεί πολλές φθορές από το πέρασμα του χρόνου αλλά και από ανθρώπινη παρέμβαση, οι οποίες δεν είναι τόσο καταστροφικές ώστε να καθιστούν αδύνατη την αποκατάσταση και επανάχρηση του.

6 ΣΥΝΘΕΣΗ – ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ

6.1 Στόχοι της επέμβασης

Στόχος της επέμβασης είναι το κτίσμα να αποκατασταθεί και συγχρόνως να εκσυγχρονιστεί, προκειμένου να μπορέσει να χρησιμοποιηθεί ως σύγχρονη κατοικία διακοπών, διατηρώντας όμως τον παραδοσιακό χαρακτήρα του.

6.2 Αρχές της επέμβασης

Οι αρχές που θα ακολουθηθούν, κατά το μέγιστο, είναι οι παρακάτω:

Να γίνουν οι λιγότερες δυνατές επεμβάσεις στην παρούσα κατάσταση του κτιρίου.

Να διατηρηθεί το μέγιστο δυνατό του αυθεντικού υλικού και να γίνει συντήρηση αυτού όπου χρειάζεται.

Να διατηρηθούν οι πρόσφατες παρεμβάσεις, όπου αυτές είναι σύμφωνες με την αισθητική και την αρχιτεκτονική του κτιρίου, και να αφαιρεθούν στις περιπτώσεις που δεν εναρμονίζονται με τον χαρακτήρα του.

Να γίνει προσπάθεια μη απομίμησης της παραδοσιακής μανιάτικης αρχιτεκτονικής, αλλά να είναι ορατά διαχωρισμένα τα παλαιά με τα σύγχρονα στοιχεία, χωρίς βέβαια τα δεύτερα να προσβάλλουν την ιστορικότητα του κτίσματός μας.

6.3 Συνοπτική περιγραφή της πρότασης

Προτείνεται στο κτίσμα να γίνουν οι κατάλληλες εργασίες, ώστε να μπορέσει να χρησιμοποιηθεί σαν μια σύγχρονη κατοικία. Θα προστεθούν / αντικατασταθούν τα κατεστραμμένα στοιχεία, θα διορθωθούν οι βλάβες / φθορές και θα γίνει εσωτερική διαμόρφωση κάποιων ενιαίων χώρων προκειμένου να μπορέσουν να εξυπηρετηθούν όλες οι χρήσεις που απαιτούνται σε μια σύγχρονη κατοικία.

Το εσωτερικό του πύργου, μιας και το αυθεντικό έχει καταστραφεί χωρίς ιδιαίτερα ίχνη αρχικής μορφής, θα διαμορφωθεί με μία σύγχρονη κατασκευή με σύγχρονα υλικά, και θα είναι ανεξάρτητο από τον πύργο, δηλαδή θα δε θα εφάπτεται με αυτόν σε κανένα σημείο.

Στη στέγη του χώρου 1.01 (βλ. σχέδια Π2, Π4), προτείνεται να αντικατασταθούν τα ρωμαϊκού τύπου κεραμίδια με βυζαντινά, μιας και

αυτού του τύπου τα κεραμίδια συνηθίζονταν να χρησιμοποιούνται στις μανιάτικες οχυρωματικές κατοικίες. Επίσης, θα αφαιρεθεί η τσιμεντένια στέψη κάτω από τη στέγη, όπου ουδεμία σχέση έχει με την αρχική μορφή του πυργόσπιτού μας.

Τα στοιχεία που έχουν ήδη προστεθεί, και δεν προσβάλουν την ιστορικότητα του κτιρίου, όπως τα κουφώματα, θα διατηρηθούν με μικρές αλλαγές όπου χρειάζεται ή ακόμα και θα επαναληφθούν στις νέες εργασίες αποκατάστασης.

Η προσθήκη στο ανατολικό μέρος, δεν εναρμονίζεται με την προϋπάρχουσα κατασκευή. Γι' αυτό το λόγο προτείνεται να κατεδαφιστεί.

Τέλος, μιας και πρόκειται να χρησιμοποιείται σαν εξοχική κατοικία, θα διαμορφωθεί και ανεξάρτητος χώρος γυμναστηρίου-spa, ενώ θα γίνει μικρή διαμόρφωση του προαυλίου χώρου προκειμένου να μπορούν οι κάτοικοι να τον χρησιμοποιούν για διάφορες συνεστιάσεις.

6.4 Διερευνητικές εργασίες

Επιβάλλεται να πραγματοποιηθούν διερευνητικές εργασίες στο κτίσμα μας, προκειμένου να γίνουν ολοκληρωμένα οι εργασίες αποκατάστασης. Κατά τις διερευνητικές εργασίες, θα ελεγχθεί εις βάθος η κατάσταση των θεμελίων, θα ληφθεί δείγμα συνδετικού κονιάματος και επιχρίσματος το οποίο θα αναλυθεί εργαστηριακά. Επίσης, θα ελεγχτεί το σύνολο του κτίσματος προκειμένου να εντοπισθούν ξυλοδεσιές και τρόπος πρόσβασης στον «κλειστό» χώρο δίπλα από τον 0.06 (βλ. σχέδιο Α1).

Αφού γίνουν οι απαραίτητες διερευνητικές εργασίες και με τη συνεργασία μηχανικών άλλων ειδικοτήτων, θα υπάρξει σαφής εικόνα για την υπάρχουσα κατάσταση του κτιρίου, οπότε θα μπορέσει να γίνει πλήρης αποκατάσταση.

6.5 Προτεινόμενες επεμβάσεις

6.5.1 Εργασίες αποκατάστασης

Αρχικά θα καθαριστούν όλοι οι χώροι από τα μπάζα και τα λοιπά παλαιά αντικείμενα, και θα διανοιχτούν τα ανοίγματα που έχουν σφραγιστεί. Θα γίνει καθαίρεση των κονιαμάτων, αποξήλωση των κουφωμάτων, των στεγών και των πατωμάτων. Θα κατεδαφιστεί η προσθήκη προσεκτικά, χωρίς να προκληθούν έντονες δονήσεις που πιθανών να πλήξουν το υπάρχον αρχικό κτίσμα, και θα απομακρυνθούν τα άχρηστα υλικά. Μετά θα γίνει σχολαστικός καθαρισμός της τοιχοποιίας με υδροβολή. Όπου έχει

αποδιοργανωθεί η συνοχή των λιθοδομών ή παρουσιάζονται μεγάλες ρωγμές, θα γίνει προσεκτικά, μερική αποδόμηση και ανακατασκευή με τους ίδιους παλαιούς λίθους.

Η θεμελίωση του κτιρίου δεν υφίσταται κάποια εμφανή βλάβη. Παρόλα αυτά, θα εφαρμοσθεί υποθεμελίωση προκειμένου να ενισχυθεί το κτίσμα και να αυξηθεί η αντοχή του στο χρόνο, προστατεύοντας το από τυχόν καθιζήσεις του εδάφους ή κάποια πιθανή ισχυρή σεισμική δόνηση. Προτείνεται η προληπτική ενίσχυση με εγκιβωτισμό των θεμελίων με οπλισμένο σκυρόδεμα. Θα γίνει περιμετρική εκσκαφή εκατέρωθεν των τοίχων, σε βάθος τόσο όσο και οι υπάρχουσες στάθμες θεμελίωσης, και θα ακολουθήσει η σκυροδέτηση για τον εγκιβωτισμό των λίθινων θεμελίων³.

Οι τοιχοποιίες θα ενισχυθούν στατικά με την ενσωμάτωση κρυφών δεσιμάτων (σενάζ από οπλισμένο σκυρόδεμα) στις θέσεις των υπερθύρων και στων στέψεων (βλ. σχέδιο Π5, Π6). Κάτω από τα δάπεδα θα εισαχθούν μεταλλικοί σύνδεσμοι (ελκυστήρες), στα άκρα των οποίων θα υπάρχει σπείρωμα ώστε να μπορούν να βιδωθούν στα άκρα των τοίχων, επάνω σε μεταλλικές πλάκες αγκύρωσης (συμμετρικά και στις δύο πλευρές του τοίχου σε οριζόντιες αυλακώσεις)⁴. Μετά την τοποθέτηση και την προένταση των συνδέσμων, αυτοί θα βιδωθούν ώστε να σταθεροποιηθούν (Εικ. 50, 51,52). Δεν θα επιχρισθούν, ώστε να αναγνωρίζεται η σχετική επέμβαση. Όπου δε θα γίνει ανακατασκευή της τοιχοποιίας, όπως αυτή περιγράφηκε νωρίτερα, θα εφαρμοσθούν είδος ενεμάτων. Κατά τη διαδικασία αυτή θα εισαχθεί στην τοιχοποιία μέσω ελαστικών σωλήνων, τσιμέντο με νερό σε αρκετά υγρή μορφή, ώστε με την σταθεροποίησή του, να γίνει πιο ανθεκτική η εν λόγω κατασκευή⁵. Στο κτίσμα του πύργου, το οποίο έχει καταπονηθεί περισσότερο (μεγάλο ύψος, πυρκαγιά, εγκατάλειψη), θα τοποθετηθούν, επιπλέον, στις ενώσεις των τοίχων, όπου έχουμε αποσύνδεση, μεταλλικές γωνίες οι οποίες θα βιδωθούν στην υπάρχουσα τοιχοποιία. Θα παραμείνουν εμφανείς ώστε να φαίνεται η επέμβαση⁶. Θα αντικατασταθεί το κονίαμα των αρμών, με άλλο πιο ισχυρό κονίαμα. Η καθαίρεση του παλαιού κονιάματος (σε μικρό ή σε μεγαλύτερο βάθος ανάλογα με την περίπτωση) θα γίνει με υδροβολή και σε κάποια πιο ευαίσθητα σημεία με χειρονακτική εργασία. Ύστερα προσεκτικά θα εφαρμοστεί το νέο κονίαμα, το οποίο χρωματικά θα σέβεται το υπάρχον ώστε να υπάρχει αρμονία με την υπάρχουσα λίθινη κατασκευή, και να μην προσβάλλει την ιστορικότητα του κτιρίου⁷.

3. <http://www.dimos-pylou-nestoros.gr/dimos/messinian-center-archeological-research/materials-building.html>

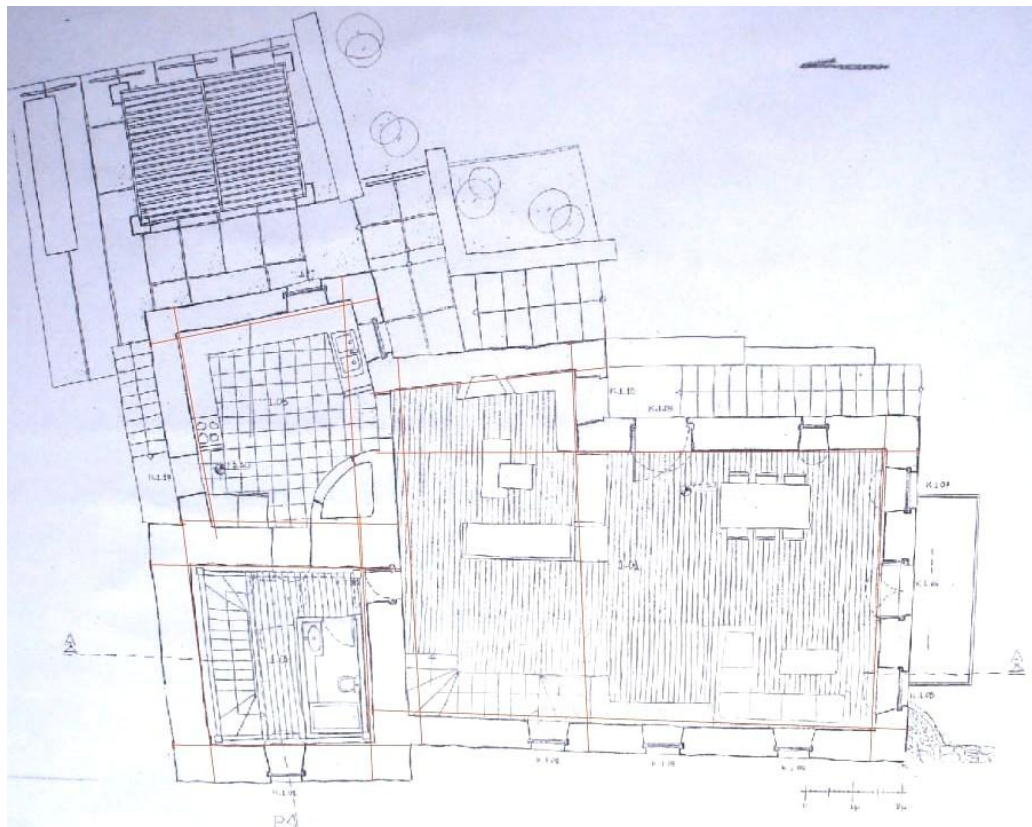
4. Αντισεισμικός σχεδιασμός κτιρίων, Miha Tomazevic, Αθήνα 2004, Τεύχος 1, σελ. 268 – 272

5. ΤΕΕ-Παθολογία των κατασκευών, Αθήνα 2004, ΚΕΦΑΛΑΙΟ «Χρήση τσιμεντενέσεων για την επισκευή και ενίσχυση τοιχοποιιών»

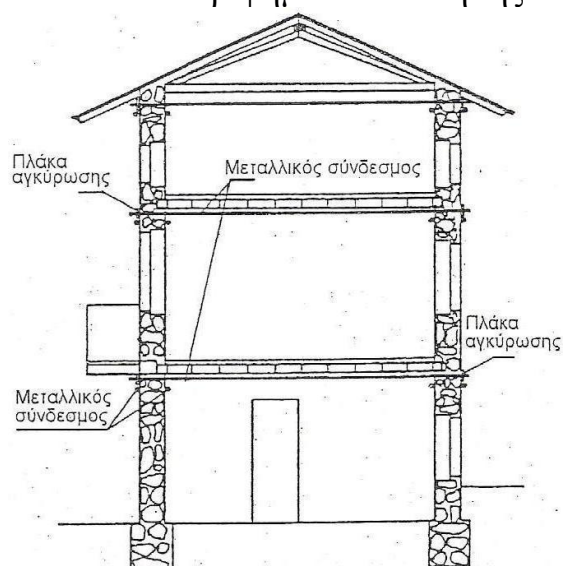
6. [http://www.larnaka.com/files/XENAGISI_POLIS\(DIAT_OIKODOMES\).pdf](http://www.larnaka.com/files/XENAGISI_POLIS(DIAT_OIKODOMES).pdf)

7. Κατασκευές από τοιχοποιία. Φ. Καραντώνη, Αθήνα 2004, σελ 395-399

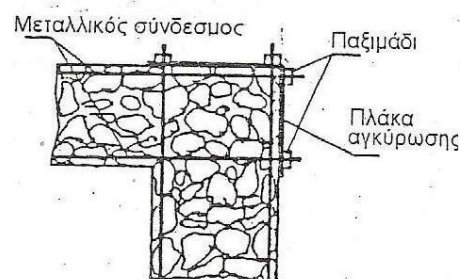
Θα αντικατασταθούν τα ξύλινα στοιχεία των κουφωμάτων στους χώρους που αυτά δεν έχουν αντικατασταθεί, με αντίστοιχα πάλι ξύλινα. Τα νέα κουφώματα που θα τοποθετηθούν, θα είναι όμοια με αυτά που έχουν ήδη χρησιμοποιηθεί σε προηγούμενη προσπάθεια αποκατάστασης του κτίσματος, μιας και αυτά μοιάζουν κατά πολύ σε μορφή με τα πιθανά

Εικ. 50 : Σκαρίφημα τοποθέτησης ελκυστήρων

Εικ. 51 : Σκαρίφημα τοποθέτησης ελκυστήρων⁸

Εικ. 52 : Ενδεικτική λεπτομέρεια αγκύρωσης και σύνδεσης⁸

8. Αντισεισμικός σχεδιασμός κτιρίων, Miha Tomazevic, Αθήνα 2004, Τεύχος 1, σελ. 271 & 269

αρχικά, με βάση τα απομεινάρια στο κτίσμα του πύργου, αλλά και με αυτά που παρατηρούμε σε άλλους περισσότερο συντηρημένους πύργους της περιοχής.

Το ξύλινο πάτωμα θα διατηρηθεί, ενώ εκεί που έχουν χρησιμοποιηθεί κεραμικά πλακίδια, θα αφαιρεθούν και στην θέση τους θα τοποθετηθούν νέα πιο ουδέτερα που να ταιριάζουν με την αισθητική του χώρου. Το χωμάτινο δάπεδο του ισογείου στο οποίο δεν υπάρχει κάποια επίστρωση, θα επιστρωθεί με τσιμεντοκονία, που αποδίδει στο μέγιστο την γήινη αίσθηση που αντίστοιχα προσέφερε το πατημένο χώμα.

Στις στέγες, θα αντικατασταθούν τα ρωμαϊκού τύπου κεραμίδια με βυζαντινά, ενώ στην τρίριχτη που σκεπάζει τον χώρο 1.01, θα αφαιρεθεί η τσιμεντένια στέγη κάτω από αυτήν, αφού ουδεμία σχέση έχει με την παραδοσιακή μανιάτικη αρχιτεκτονική, αλλά είναι και αντιαισθητική. Ο πύργος θα στεγαστεί με δίριχτη κεραμοσκεπή με βυζαντινά κεραμίδια πάλι, σε μια προσπάθεια να μοιάζει με την πιθανή αρχική στέγη, ενώ ο σκελετός της θα είναι μεταλλικός, σε αντιστοιχία με την μεταλλική ανεξάρτητη φέρουσα κατασκευή στις υπόλοιπες στάθμες του πύργου .

Εσωτερικά, οι χώροι 0.01, 0.02 και 1.02 θα διαχωριστούν με γυψοσανίδες, προκειμένου να διαμορφωθούν οι απαραίτητοι για την σωστή λειτουργία της οικίας, χώροι. Η επιλογή της γυψοσανίδας έγινε μιας και λόγω του μικρού βάρους του υλικού, θα επιβαρύνει λιγότερο το κτίσμα μας, αλλά και θα είναι ευκολότερη η αφαίρεση της, εάν στο μέλλον θελήσουμε να επαναφέρουμε το κτίσμα στην αρχική του μορφή. Η κάθετη επικοινωνία μεταξύ των δύο παραπάνω χώρων θα επιτευχθεί μέσω μιας εσωτερικής ξύλινης κλίμακας.

Ο οριζόντιος φορέας του πύργου, θα είναι μια λιτή, αλλά παράλληλα σύγχρονη μεταλλική κατασκευή. Δεν θα στηρίζεται σε κανένα σημείο του πύργου για να μην επιβαρύνει το ήδη καταπονημένο του κέλυφος. Θα αποτελείται από τέσσερις κοιλοδοκούς πακτωμένους στο έδαφος στηριζόμενους από μεταλλικά πέλδρα. Περιμετρικά οι δοκοί θα είναι ζωσμένοι με μεταλλικά «Η» στα ύψη των δύο επιπέδων του πύργου (πάτωμα Α' ορόφου, πάτωμα Β' ορόφου) ενώ στην μία διεύθυνση αυτών, υπάρχουν παράλληλα δοκαράκια αποτελούμενα κι αυτά από μεταλλικά «ητα». Πάνω σε αυτόν τον κάρναβο (εκτός του βόρειου μέρους), καρφώνεται MDF θαλάσσης και πάνω σε αυτό προγυαλισμένο πάτωμα. Στο κομμάτι που δεν έχει καλυφθεί, θα αναρτηθεί σκάλα στηριζόμενη στα μεταλλικά «Η» από μεταλλικές ράβδους. Η βάση της κλίμακας θα είναι μεταλλική και τα πατήματα της θα επενδυθούν με ξύλο. Αντίστοιχα μεταλλικός θα είναι και ο σκελετός της στέγης, τα φορτία της οποίας θα μεταφέρονται στο πλέον αποκατεστημένο κέλυφος του πύργου, ενώ αυτή θα επικαλυφθεί με βυζαντινού τύπου κεραμίδια.

Εικ. 53 : Φωτορεαλιστική απεικόνιση, ανατολικής όψης της πρότασης

Τέλος, εξωτερική διαμόρφωση θα γίνει στο νοτιοανατολικό μέρος της αυλής που δημιουργείται από τον σχηματισμό του κτίσματος. Θα σχηματιστούν αναβαθμοί, μάντρα και θα γίνει η ανάλογη φύτευση. Στο σημείο που ήταν η προσθήκη, θα τοποθετηθεί πέργκολα με χτιστές κολώνες, μεταλλικό πλαίσιο και ξύλα με βερνίκι εμποτισμού, και εξωτερικό χτιστό μπάρμπεκιου. Τα υλικά που θα χρησιμοποιηθούν θα είναι σύγχρονα, σεβόμενα όμως την φυσική ομορφιά και την ιστορικότητα του κτιρίου. Δεν θα επιβαρύνουν το υπάρχον κτίσμα, δεν θα επισκιάζουν την αρχική κατασκευή και δεν θα έχουν άμεση επαφή με αυτή, ώστε να είναι εύκολη η αφαίρεση τους σε περίπτωση που χρειαστεί να επανέλθει το κτίριο στην αρχική του μορφή.

6.5.2 Περιγραφή χώρων νέας χρήσης

Το κτίριο, θα πρέπει να διαμορφωθεί ξανά, ώστε να μπορέσει να λειτουργήσει και πάλι σαν κατοικία, εξοχική αυτή τη φορά, ικανή να φιλοξενήσει τους ιδιοκτήτες και τους επισκέπτες τους. Πρέπει να μελετηθεί προσεκτικά η λειτουργικότητά του, ώστε να μπορεί μεν να εξυπηρετήσει τις σύγχρονες ανάγκες, αλλά και να μην βλάψει το αρχικό κέλυφος, ούτε και να υποβαθμιστεί η ιστορικότητά του.

Θα πρέπει να διαχωριστούν οι ενιαίοι χώροι που στην τωρινή μορφή τους δεν εξυπηρετούν στην άνετη διαμονή σε αυτούς. Θα δημιουργηθούν οι απαραίτητοι χώροι υγιεινής, κουζίνα, καθιστικό και υπνοδωμάτια. Θα πρέπει επίσης, να υπάρξει κάθετη επικοινωνία ανάμεσα στους δύο ορόφους, όχι μόνο μέσω τις κλίμακας του πύργου, αφού αυτός ουσιαστικά θα μπορεί να λειτουργεί και σαν ανεξάρτητο κτίσμα, μιας και θα περιλαμβάνει χώρους αναψυχής.

Ύστερα από πολλές εκδοχές λοιπόν, καταλήγουμε στον παρακάτω καταμερισμό των χώρων:

Ο πύργος αφού θα μπορεί να λειτουργεί ανεξάρτητα, θα διατηρήσει την αρχική κεντρική του είσοδο στο ισόγειο της δυτικής του πλευράς. Στο ισόγειο αυτού θα υπάρχει χώρος εκγύμνασης των ενοίκων με ανάλογα οικιακά όργανα γυμναστικής, και θα επικοινωνεί άμεσα με το δίπλα χώρο (ανατολικά) όπου θα χτιστεί μαρμάρινη πισίνα και θα διαμορφωθεί σε spa. Είναι ιδανικός χώρος για μια τέτοια χρήση λόγω του ότι δεν υπάρχει φυσικός φωτισμός και η ατμόσφαιρα που δημιουργείται σε συνδυασμό με τους φυσικούς λίθους της τοιχοποιίας, είναι ιδανική για στιγμές χαλάρωσης. Στον πρώτο όροφο του πύργου θα κατασκευαστεί λουτρό το οποίο θα εξυπηρετεί όλους χώρους που θα περιγραφούν παρακάτω. Επίσης, θα γίνει άμεση σύνδεση του χώρου αυτό, μέσω της διάνοιξης του κρυφού χώρου 0.07. Στον δεύτερο και τελευταίο όροφο του πύργου θα είναι η κεντρική κρεβατοκάμαρα.

Βόρεια του πύργου, στο ισόγειο, θα διαμορφωθούν δύο υπνοδωμάτια, λουτρό και κλιμακοστάσιο για την εσωτερική επικοινωνία με το επάνω επίπεδο, στο οποίο θα είναι το καθημερινό καθιστικό κοντά στο τζάκι, η τραπεζαρία, ένα δεύτερο καθιστικό, και βιβλιοθήκη με πάγκο ανάγνωσης και διάφορα ιστορικά ενθύμια και κειμήλια της παραδοσιακής μανιάτικης ιστορίας, ώστε αυτός να μπορεί να προσφέρει γνώσεις της ιστορικότητας του κτίσματος και της περιοχής στον επισκέπτη.

Στο ίδιο επίπεδο της άλλης πτέρυγας, θα είναι η κουζίνα η οποία θα έχει άμεση επικοινωνία με το καθιστικό-τραπεζαρία, αλλά και ανεξάρτητη βοηθητική είσοδο.

Ο χώρος που θα προκύψει από την καθαίρεση της προσθήκης, θα διαμορφωθεί σε βεράντα-καθιστικό, μιας και δεν υπάρχει άλλος εξωτερικός χώρος αναψυχής στην οικία. Η πρόσβαση στην βεράντα θα γίνεται με αναβαθμούς, ενώ σε αυτήν θα κατασκευαστεί πέργκολα και μπάρμπεκιου ώστε να είναι εφικτή η ευχάριστη συνεστίαση των κατοίκων και των επισκεπτών της οικίας.

Ο μικρός καμαρωτός χώρος στο ισόγειο, θα έχει βοηθητική ή αποθηκευτική χρήση.

Τέλος, θα πραγματοποιηθούν οι απαραίτητες ηλεκτρομηχανολογικές εγκαταστάσεις προκειμένου να μπορέσει να εκσυγχρονιστεί η κατοικία, σεβόμενοι πάντα την μορφολογία του κτιρίου. Για τον δροσισμό των

χώρων, προτείνεται να χρησιμοποιηθούν ανεμιστήρες οροφής, οι οποίοι, λόγω του μεγάλου υψομέτρου και της φυσικής θερμομόνωσης που προσφέρει η πέτρινη τοιχοποιία, επαρκούν για τους ζεστές ημέρες του καλοκαιριού. Για την θέρμανση, προτείνεται να τροποποιηθεί το υπάρχον τζάκι σε ενεργειακό, και μέσω αυτού, να θερμαίνονται και οι υπόλοιποι χώροι της κατοικίας.

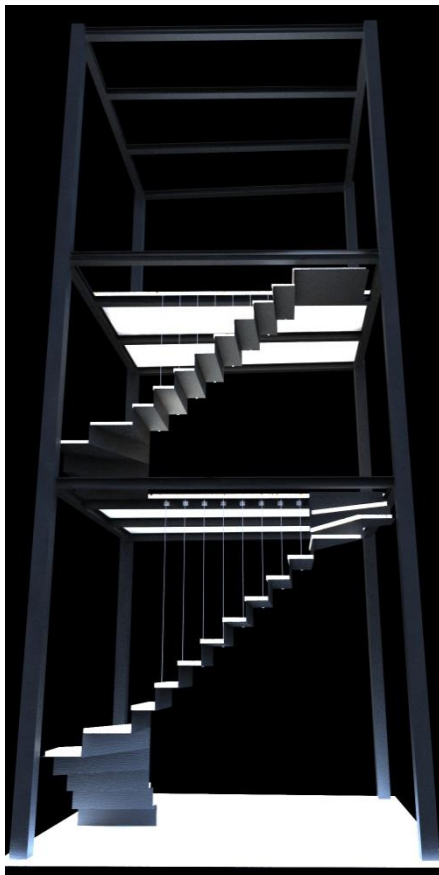
Ακολουθεί υποδειγματική φωτορεαλιστική απεικόνιση της νέας μορφής της κατοικίας.

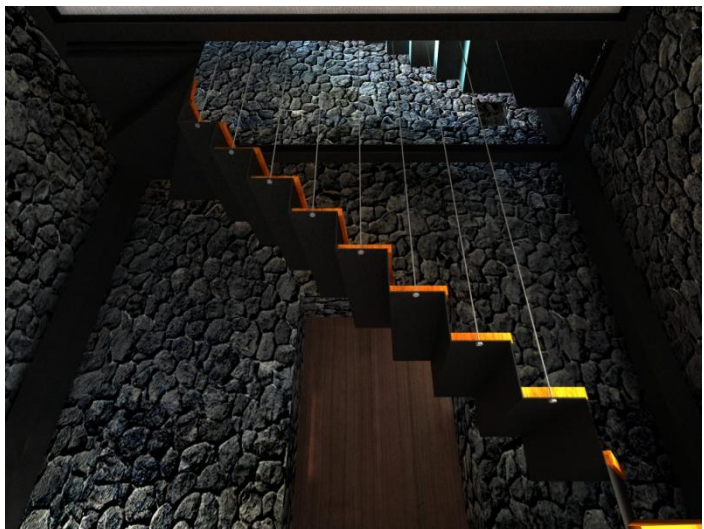
Εικ. 54 : Φωτορεαλιστική απεικόνιση, νοτιοδυτικής όψης της πρότασης

Εικ. 55 : Φωτορεαλιστική απεικόνιση, νότιας όψης της πρότασης

Εικ. 56 : Φωτορεαλιστική απεικόνιση, οριζόντιος μεταλλικός φορέας πύργου

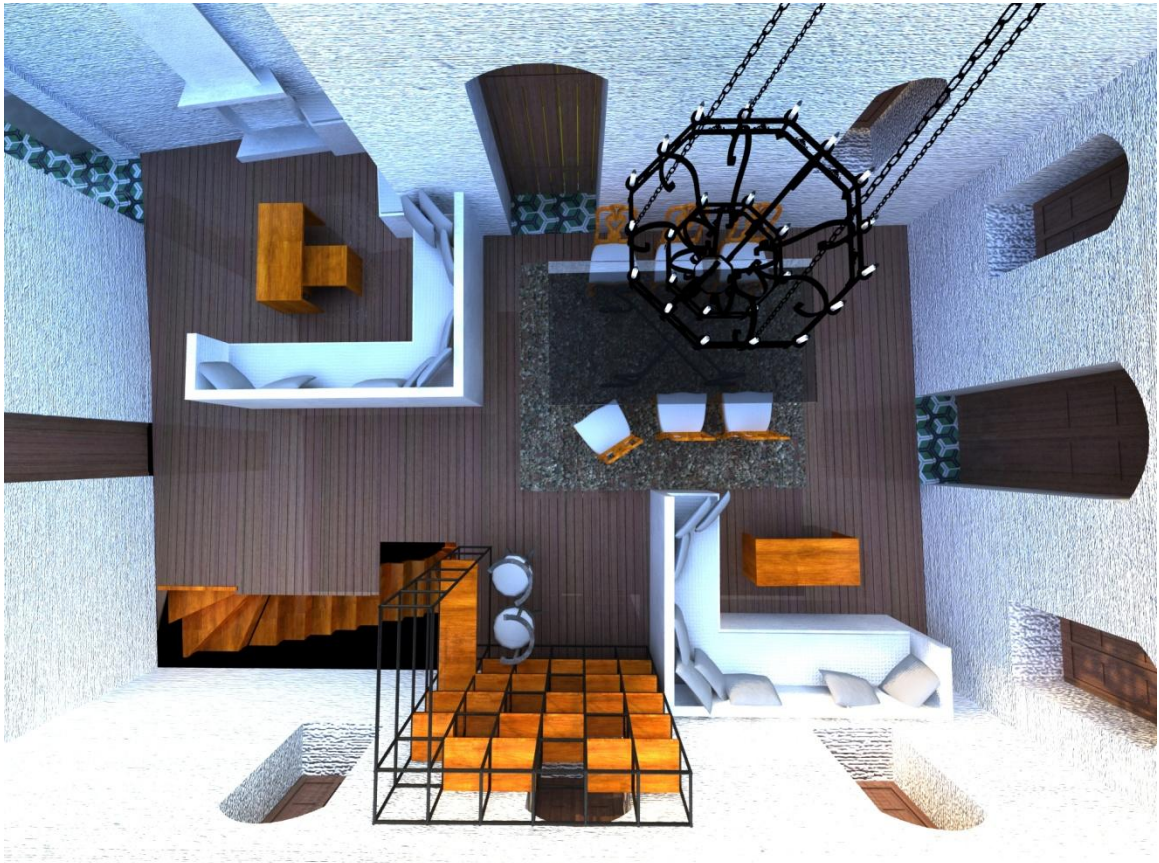
Εικ. 57 : Φωτορεαλιστική απεικόνιση, κλίμακα πύργου αναρτώμενη από «Η»

Εικ. 58 : Φωτορεαλιστική απεικόνιση, χώρος σπα, ισόγειο

Εικ. 59 : Φωτορεαλιστική απεικόνιση, υπνοδωμάτια, ισόγειο

Εικ. 60 : Φωτορεαλιστική απεικόνιση, καθιστικό-τραπεζαρία, α' ορόφου

7 ΠΙΝΑΚΕΣ

7.1 Κατάλογος εικόνων

- Εικ. 1* : Μανη, www.enxoro.gr/uvpanel/library/File/en_xoro_Mani.jpg
- Εικ. 2* : Μανη, γκραβούρα, lithoksou.net/img/mani.jpg
- Εικ. 3* : Οδικός χάρτης Μεσσηνίας, www.hotelsline.gr
- Εικ. 4* : Λάγια Μάνης,
www.mani.org.gr/horia/danmanis/lagia/lag/lagia2.jpg
- Εικ. 5* : Εξωχώρι Δημοου Λεύκτρου,
www.mani.org.gr/horia/dlefktrou/xehori
- Εικ. 6* : Πύργος Καρβελά – Δημητρακάκου,
www.mani.org.gr/arhitektonikipirpirgoi
- Εικ. 7* : Πυργος Καστανιά – Δουράκη,
www.mani.org.gr/arhitektonikipirpirgoi
- Εικ. 8* : Πύργος Κοίτα – Λαζαρόγγονα,
www.mani.org.gr/arhitektonikipirpirgoi
- Εικ. 9* : Πύργος Κούνου, www.mani.org.gr/arhitektonikipirpirgoi
- Εικ. 10* : Πύργος Λάγια, www.mani.org.gr/arhitektonikipirpirgoi
- Εικ. 11* : Πύργος Κυριακόγκονα στο Δρύαλο,
www.mani.org.gr/arhitektonikipirpirgoi
- Εικ. 12* : Πύργος Χρηστέα, www.mani.org.gr/arhitektonikipirpirgoi
- Εικ. 13* : Πύργος στο φλωμοχώρι, www.mani.org.gr/arhitektonikipirpirgoi
- Εικ. 14* : Πύργος Καπετανάκη, www.mani.org.gr/arhitektonikipirpirgoi
- Εικ. 15* : Πύργος Τζανετάκη,
www.travelstyle.gr/portal/photos/galleries/299_Mani610.jpg
- Εικ. 16* : Ο πετρομάστορας Πιέρρος Μαυροειδόγγονας, ακολουθεί την ίδια τεχνική, www.mani.org.gr/arhitektonikipirpirgoi
- Εικ. 17* : Εξωχώρι Δημοου Λεύκτρου,
www.mani.org.gr/horia/dlefktrou/xehori
- Εικ. 18* : Εξωχώρι Δημοου Λεύκτρου,
www.mani.org.gr/horia/dlefktrou/xehori
- Εικ. 19* : Πυργόσπιτο Πατριαρχέα, βόρεια όψη
- Εικ. 20* : Πυργόσπιτο Πατριαρχέα, ανατολική όψη
- Εικ. 21* : Πυργόσπιτο Πατριαρχέα, νότια όψη
- Εικ. 22* : Νότια όψη προσθήκης
- Εικ. 23* : Ανατολική όψη, καμάρες κάτω από σκάλα
- Εικ. 24* : Νότια όψη
- Εικ. 25* : Βόρεια όψη
- Εικ. 26* : Βόρεια όψη, προσθήκη κλίμακας
- Εικ. 27* : Δυτική όψη πύργου
- Εικ. 28* : Βορειοανατολική όψη πύργου

- Εικ. 29* : Ανατολική όψη
Εικ. 30 : Κεντρική πέτρινη σκάλα
Εικ. 31 : Επιγραφή στη δυτική όψη του πύργου
Εικ. 32 : Επιγραφή στη νότια όψη του πύργου
Εικ. 33 : Φουρούσια με τριμερή μονολιθικά μάρμαρα στη νότια όψη
Εικ. 34 : Άνοιγμα Κ.1.03
Εικ. 35 : Άνοιγμα Κ.1.04
Εικ. 36 : Άνοιγμα Κ.0.03
Εικ. 37 : Άνοιγμα Κ.0.12
Εικ. 38 : Άνοιγμα Κ.0.05
Εικ. 39 : Ξύλινο πάτωμα
Εικ. 40 : Στέγη χώρου 1.01
Εικ. 41 : Στέγη χώρου 1.01
Εικ. 42 : Τζάκι στον χώρο 1.01
Εικ. 43 : Φούρνος στον χώρο 1.03
Εικ. 44 : Βόρεια εσωτερική όψη πύργου
Εικ. 45 : Νότια εσωτερική όψη πύργου
Εικ. 46 : Νοτιοδυτική εσωτερική όψη πύργου
Εικ. 47 : Βόρεια εσωτερική όψη πύργου
Εικ. 48 : Ανατολική εσωτερική όψη πύργου
Εικ. 49: Δυτική εσωτερική όψη πύργου
Εικ. 50: Σκαρίφημα τοποθέτησης ελκυστήρων
Εικ. 51: Σκαρίφημα τοποθέτησης ελκυστήρων, Αντισεισμικός σχεδιασμός κτιρίων, Miha Tomazevic, Αθήνα 2004, Τεύχος 1, σελ. 271
Εικ. 52: Ενδεικτική λεπτομέρεια αγκύρωσης και σύνδεσης, Αντισεισμικός σχεδιασμός κτιρίων, Miha Tomazevic, Αθήνα 2004, Τεύχος 1, σελ. 269
Εικ. 53: Υποδειγματική φωτορεαλιστική απεικόνιση, ανατολικής όψης της πρότασης
Εικ. 54: Υποδειγματική φωτορεαλιστική απεικόνιση, νοτιοδυτικής όψης της πρότασης
Εικ. 55: Υποδειγματική φωτορεαλιστική απεικόνιση, νότιας όψης της πρότασης
Εικ. 56: Υποδειγματική φωτορεαλιστική απεικόνιση, οριζόντιος μεταλλικός φορέας πύργου
Εικ. 57: Υποδειγματική φωτορεαλιστική απεικόνιση, κλίμακα πύργου αναρτώμενη από «Η»
Εικ. 58: Υποδειγματική φωτορεαλιστική απεικόνιση, χώρος σπα στο ισόγειο
Εικ. 59: Υποδειγματική φωτορεαλιστική απεικόνιση, υπνοδωμάτια ισογείου
Εικ. 60: Υποδειγματική φωτορεαλιστική απεικόνιση, καθιστικό-τραπεζαρία α΄ ορόφου

7.2 Κατάλογος σχεδίων

7.2.1 Τοπογραφικά Σχέδια

T 1 : Τοπογραφικό Διάγραμμα

7.2.2 Σχέδια Αποτύπωσης

A 1 : Κάτοψη ισογείου

A 2 : Κάτοψη Α' ορόφου

A 3 : Κάτοψη Β' ορόφου

A 4 : Κάτοψη στέγης

A 5 : Τομή Α-Α'

A 6 : Τομή Β-Β'

A 7 : Νότια όψη

A 8 : Ανατολική όψη

A 9 : Βόρεια όψη

A 10 : Δυτική όψη

A 11 : Αναπτύγματα εσωτερικών όψεων πύργου

A 12 : Λεπτομέρειες

7.2.3 Σχέδια Φωτογραφικής Τεκμηρίωσης

E 1 : Κάτοψη ισογείου

E 2 : Κάτοψη Α' ορόφου

7.2.4 Σχέδια Οικοδομικών Φάσεων

Φ 1 : Κάτοψη ισογείου

Φ 2 : Κάτοψη Α' ορόφου

Φ 3 : Κάτοψη Β' ορόφου

Φ 4 : Κάτοψη στέγης

7.2.5 Σχέδια Παθολογίας Κτιρίου

B 1 : Κάτοψη ισογείου

B 2 : Κάτοψη Α' ορόφου

B 3 : Κάτοψη Β' ορόφου

B 4 : Κάτοψη στέγης

B 5 : Τομή Α-Α'

B 6 : Τομή Β-Β'

B 7 : Νότια όψη

B 8 : Ανατολική όψη

B 9 : Βόρεια όψη

B 10 : Δυτική όψη

B 11 : Αναπτύγματα εσωτερικών όψεων πύργου

7.2.6 Σχεδία Πρότασης

- Π 1 : Κάτοψη ισογείου
- Π 2 : Κάτοψη Α' ορόφου
- Π 3 : Κάτοψη Β' ορόφου
- Π 4 : Κάτοψη στέγης
- Π 5 : Τομή Α-Α'
- Π 6 : Τομή Β-Β'
- Π 7 : Νότια όψη
- Π 8 : Ανατολική όψη
- Π 9 : Βόρεια όψη
- Π 10 : Δυτική όψη

7.3 Γλωσσάρι

Ζεματίστρα ή καταχιούστρα ή φονιάς : Πολεμική κατασκευή στον τοίχο, συνήθως πάνω από την είσοδο, με μία τρύπα απ' όπου έριχναν καυτό νερό ή λάδι στον εχθρό που επιχειρούσε να εισβάλει στον πύργο

Καταρράχτης : καταπακτή στο πάτωμα όπου επικοινωνούσαν μεταξύ τους τα επίπεδα

Καταφύγιο, χωσιάρι, κρύπτη : κρυμμένη σπηλιά που οδηγούσε σε ασφαλέστερο σημείο.

Κατούγι : κατώγι

Λοντάς : αρχοντικό σπίτι

Μαχαλάς ή κάζα : συνοικισμός, μαζεμένα σπίτια

Μπρεκόλακκος ή κοπρόλακκος : χώρος απόθεσης απορριμάτων

Ξεμόνια : γύρω οικισμοί

Πατριά: οικογένεια

Πολεμίστρες ή ντουφεκότρουπες : χωνοειδής τρύπες στον τοίχο, μη ορατές στο εξωτερικό, απ' όπου σημάδευαν και πυροβολούσαν τον εχθρό

Προμαχώνας ή πετρομάχος : προστατευμένο μέρος ελέγχου σε περίοπτο σημείο του πύργου

Τσιμπιχανές ή καμπινές : αποχωρητήριο

Φουρνοκαλύβα : φούρνος

Χωρικολακκούβα : ασβεστόλακκος

8. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ

Μεξής Ν. Δήμος, Η Μάνη Και Οι Μανιάτες, Αθήνα, Βιβλιοπωλείον Της Εστίας, 1977

Ψημένος Γ. Στέφανος, Ανεξερεύνητη Πελοπόννησος, 2^η Έκδοση, Αθήνα, Εκδόσεις Road, Σεπτ. 2004

Κωνσταντινόπουλος Γ. Χρήστος, Οι Παραδοσιακοί Χτίστες Της Πελοποννήσου, Αθήνα, Μέλισσα, 1983

Σπουδαστήριο Ιστορίας Της Αρχιτεκτονικής Του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, Επώνυμα Αρχοντικά της Τουρκοκρατίας, Αθήνα, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, 1986

Κάστρα Της Πελοποννήσου, Αθήνα, Adam Editions, 1990

Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική – Πελοπόννησος Α΄, Τόμος 4^{ος}, Αθήνα, Μέλισσα, 1986

Κώστας Αργύρης, Σκαρδάμουλα (Ποιήματα) – Τα Πειραιϊκά Χρόνια, 1956

Μαραβελέα Γ. Μ, Οι Παλαιολόγοι Της Καρδαμύλης, Αθήνα

Miha Tomazevic, Αντισεισμικός σχεδιασμός κτιρίων, Αθήνα 2004,

ΤΕΕ-Παθολογία των κατασκευών, Αθήνα 2004

Φ. Καραντώνη, Κατασκευές από τοιχοποιία, Αθήνα 2004

<http://www.dimos-pylou-nestoros.gr/dimos/messinian-center-archeological-research/materials-building.html>

[http://www.larnaka.com/files/XENAGISI_POLIS\(DIAT_OIKODOMES\).pdf](http://www.larnaka.com/files/XENAGISI_POLIS(DIAT_OIKODOMES).pdf)

<http://www.mani.org.gr>

<http://www.trapela.gr>

<http://www.mani.org.gr>

<http://www.inlaconia.gr/index>

http://www.mani.org.gr/horia/dlefktrou/xehori/xeh/xehori_pripitsa3.JPG

http://www.weather-messinia.gr/images/mani/eksoxori_2.JPG

<http://lithoksou.net/img/mani.jpg>

http://st1kids.blogspot.com/2009_11_29_archive.html

www.hotelsline.gr

http://www.enxoro.gr/uvpanel/library/File/en_xoro_Mani.jpg

9. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Αρχικά, είχαμε καταλήξει στην παρακάτω λύση:

Ο πύργος αφού θα μπορεί να λειτουργεί ανεξάρτητα, θα διατηρήσει την αρχική κεντρική του είσοδο στο ισόγειο της δυτικής του πλευράς. Στο ισόγειο αυτού θα υπάρχει χώρος εκγύμνασης των ενοίκων με ανάλογα οικιακά όργανα γυμναστικής, και θα επικοινωνεί άμεσα με τον δίπλα χώρο (ανατολικά) όπου θα χτιστεί μαρμάρινη πισίνα και θα διαμορφωθεί σε σπα. Είναι ιδανικός χώρος για μια τέτοια χρήση λόγω του ότι δεν υπάρχει φυσικός φωτισμός και η ατμόσφαιρα που δημιουργείται σε συνδυασμό με τους φυσικούς λίθους της τοιχοποιίας, είναι ιδανική για στιγμές χαλάρωσης. Στον πρώτο όροφο του πύργου θα τοποθετηθεί βιβλιοθήκη με πάγκο ανάγνωσης και διάφορα ιστορικά ενθύμια και κειμήλια της παραδοσιακής μανιάτικης ιστορίας, ώστε αυτός να μπορεί να προσφέρει γνώσεις της ιστορικότητας του κτίσματος και της περιοχής στον επισκέπτη. Στον δεύτερο και τελευταίο όροφο του πύργου θα είναι η κεντρική κρεβατοκάμαρα.

Βόρεια του πύργου, στο ισόγειο, θα διαμορφωθούν δύο υπνοδωμάτια, λουτρό και κλιμακοστάσιο για την εσωτερική επικοινωνία με το επάνω επίπεδο, στο οποίο θα είναι το καθιστικό κοντά στο τζάκι, η τραπεζαρία και ένα wc.

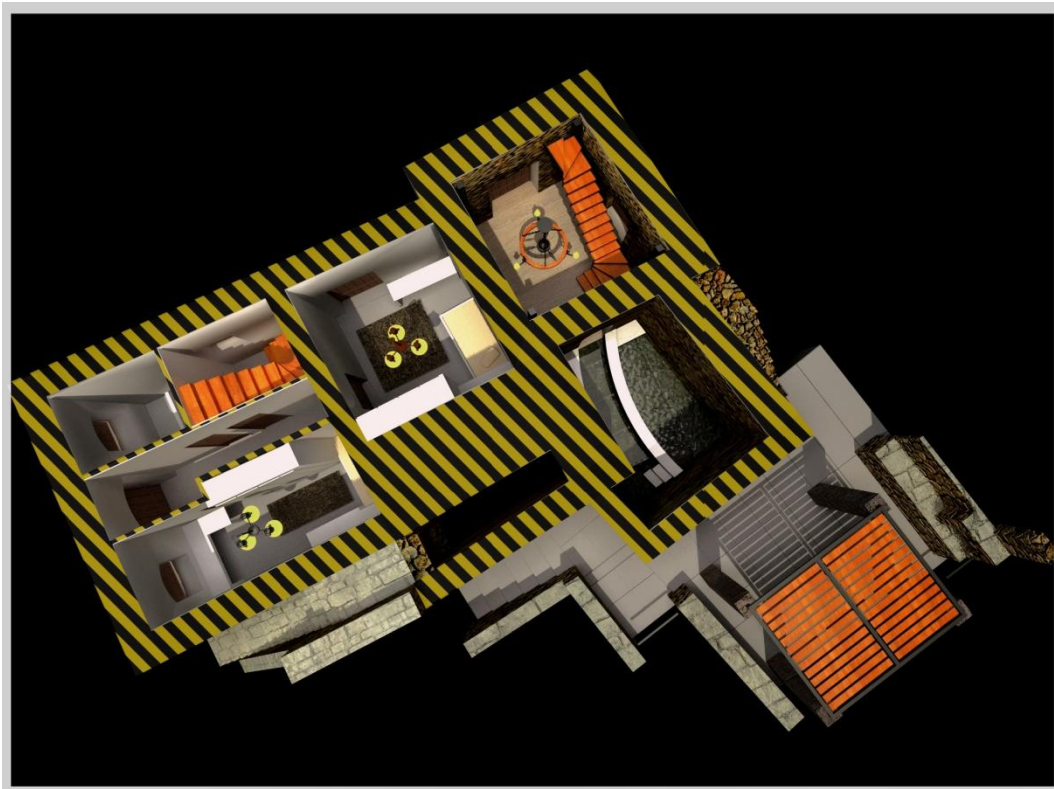
Στο ίδιο επίπεδο της άλλης πτέρυγας, θα είναι η κουζίνα η οποία θα έχει άμεση επικοινωνία με το καθιστικό-τραπεζαρία, αλλά και ανεξάρτητη βοηθητική είσοδο.

Ο χώρος που θα προκύψει από την καθαίρεση της προσθήκης, θα διαμορφωθεί σε βεράντα-καθιστικό, μιας και δεν υπάρχει άλλος εξωτερικός χώρος αναψυχής στην οικία. Η πρόσβαση στην βεράντα θα γίνεται με αναβαθμούς, ενώ σε αυτήν θα κατασκευαστεί πέργκολα και μπάμπεκκιου ώστε να είναι εφικτή η ευχάριστη συνεστίαση των κατοίκων και των επισκεπτών της οικίας.

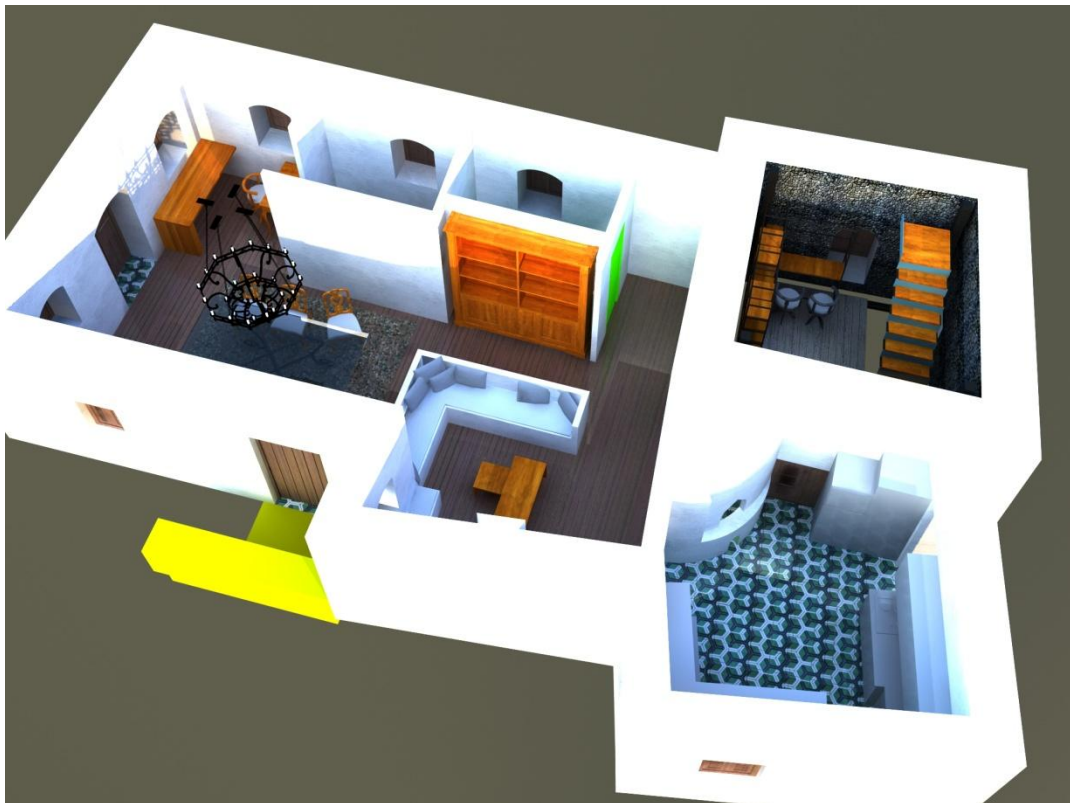
Οι μικροί καμαρωτοί χώροι στο ισόγειο, θα έχουν βοηθητική ή αποθηκευτική χρήση.

Η παραπάνω λύση, ενώ βρισκόταν σε τελικό στάδιο, τελικά απορρίφτηκε, εφόσον περιόριζε κατά πολύ τον χώρο του καθιστικού. Επίσης δεν ήταν λειτουργική η θέση του wc εφόσον δεν εξυπηρετούταν άμεσα ο β' όροφος του πύργου.

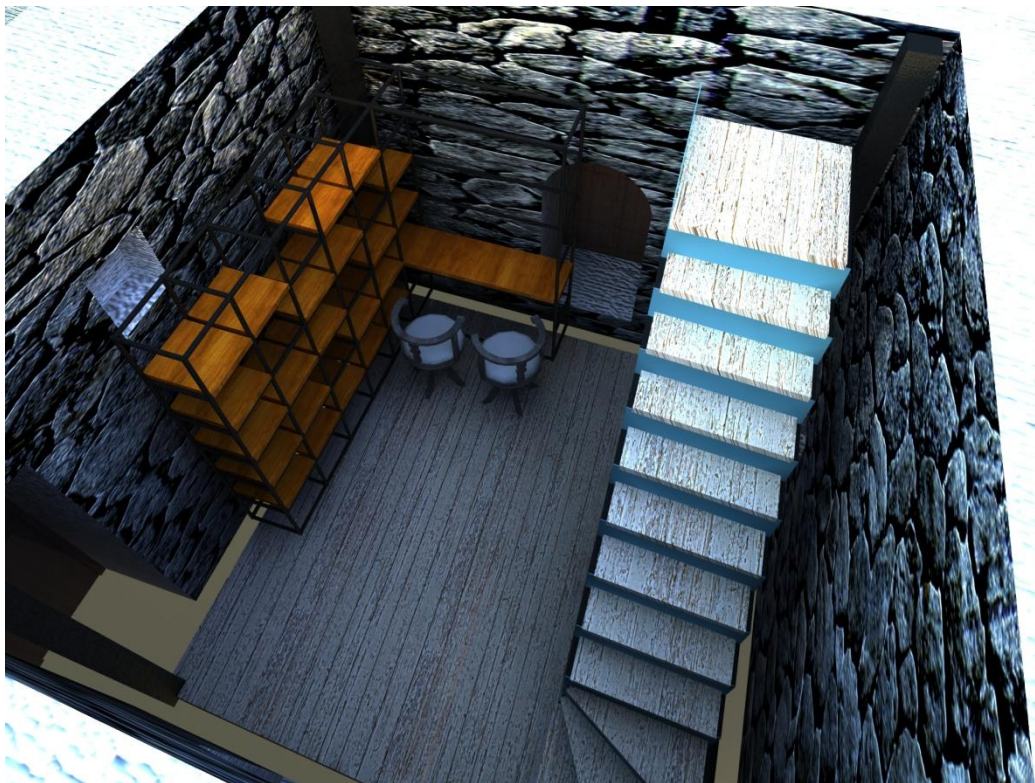
Ακολουθεί φωτορεαλιστική απεικόνιση της λύσης αυτής.

Πανοραμική κάτοψη ισογείου (φωτορεαλιστική απεικόνιση προηγούμενης εκδοχής)

Πανοραμική κάτοψη α' ορόφου (φωτορεαλιστική απεικόνιση προηγούμενης εκδοχής)

Χώρος βιβλιοθήκης-αναγνωστηρίου στον α' όροφο του πύργου
(φωτορεαλιστική απεικόνιση προηγούμενης εκδοχής)

Α' όροφος (φωτορεαλιστική απεικόνιση προηγούμενης εκδοχής)

Α΄ όροφος (φωτορεαλιστική απεικόνιση προηγούμενης εκδοχής)

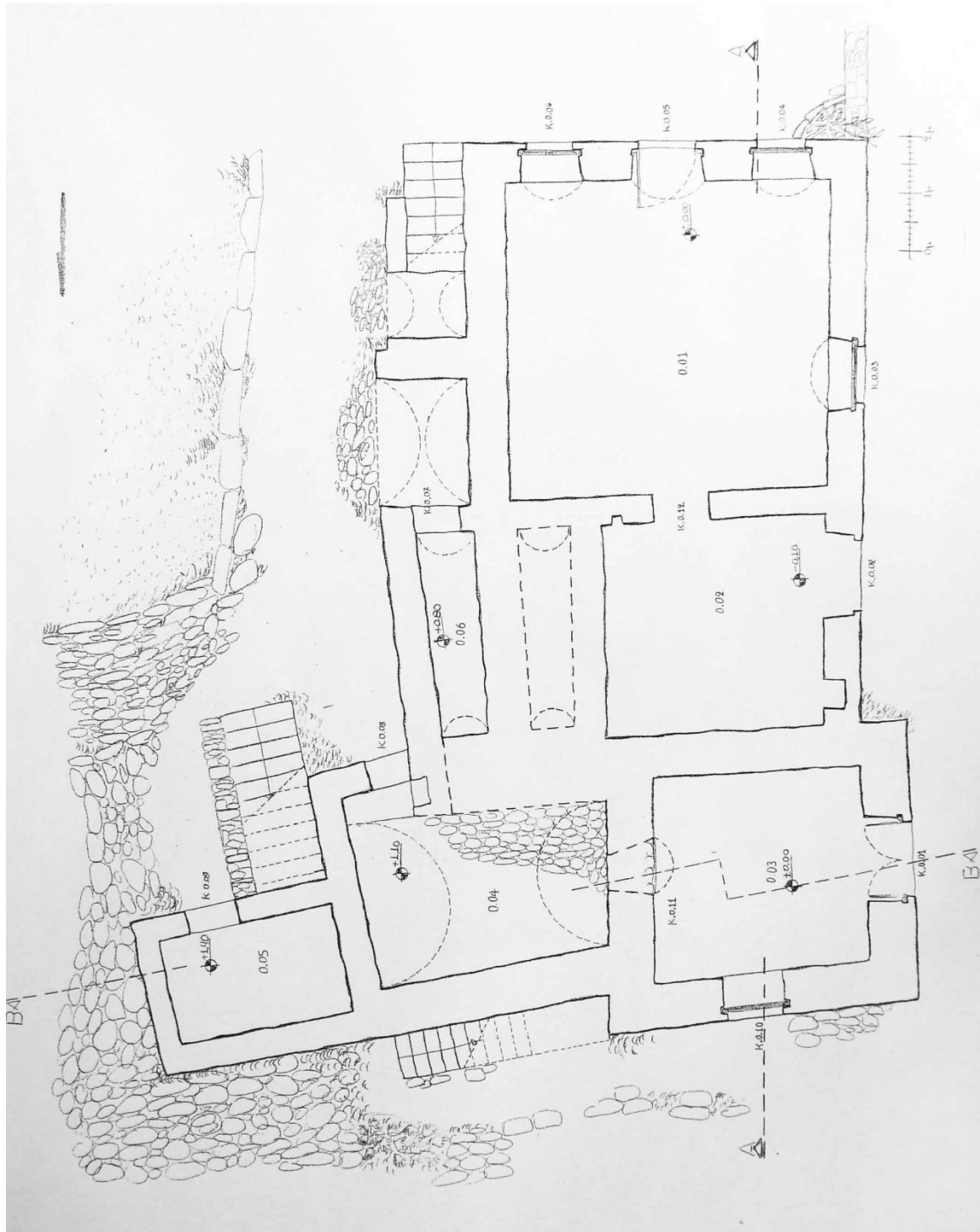
Α΄ όροφος (φωτορεαλιστική απεικόνιση προηγούμενης εκδοχής)

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΑ

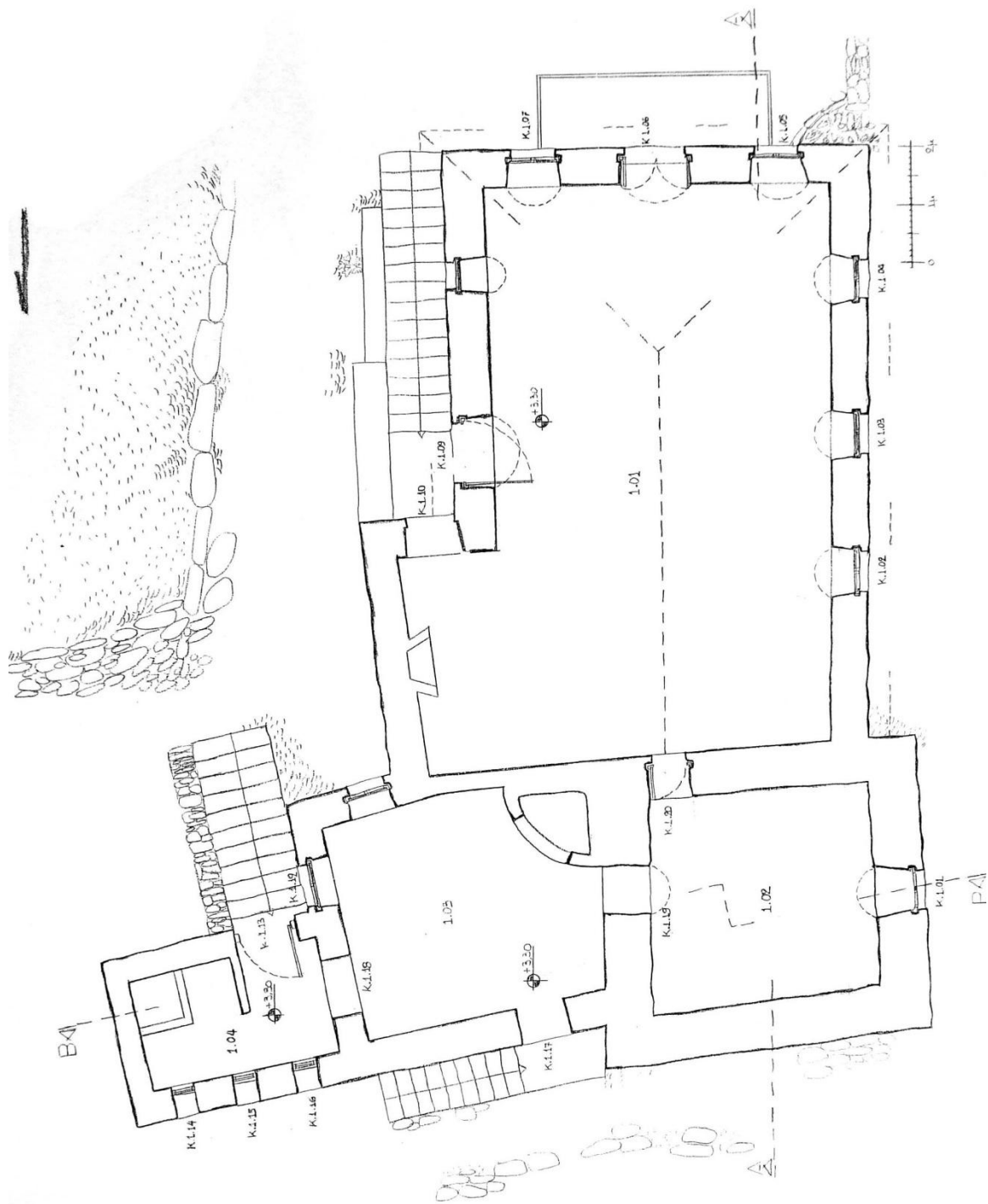
ΣΧΕΔΙΑ

ΣΧΕΔΙΑ

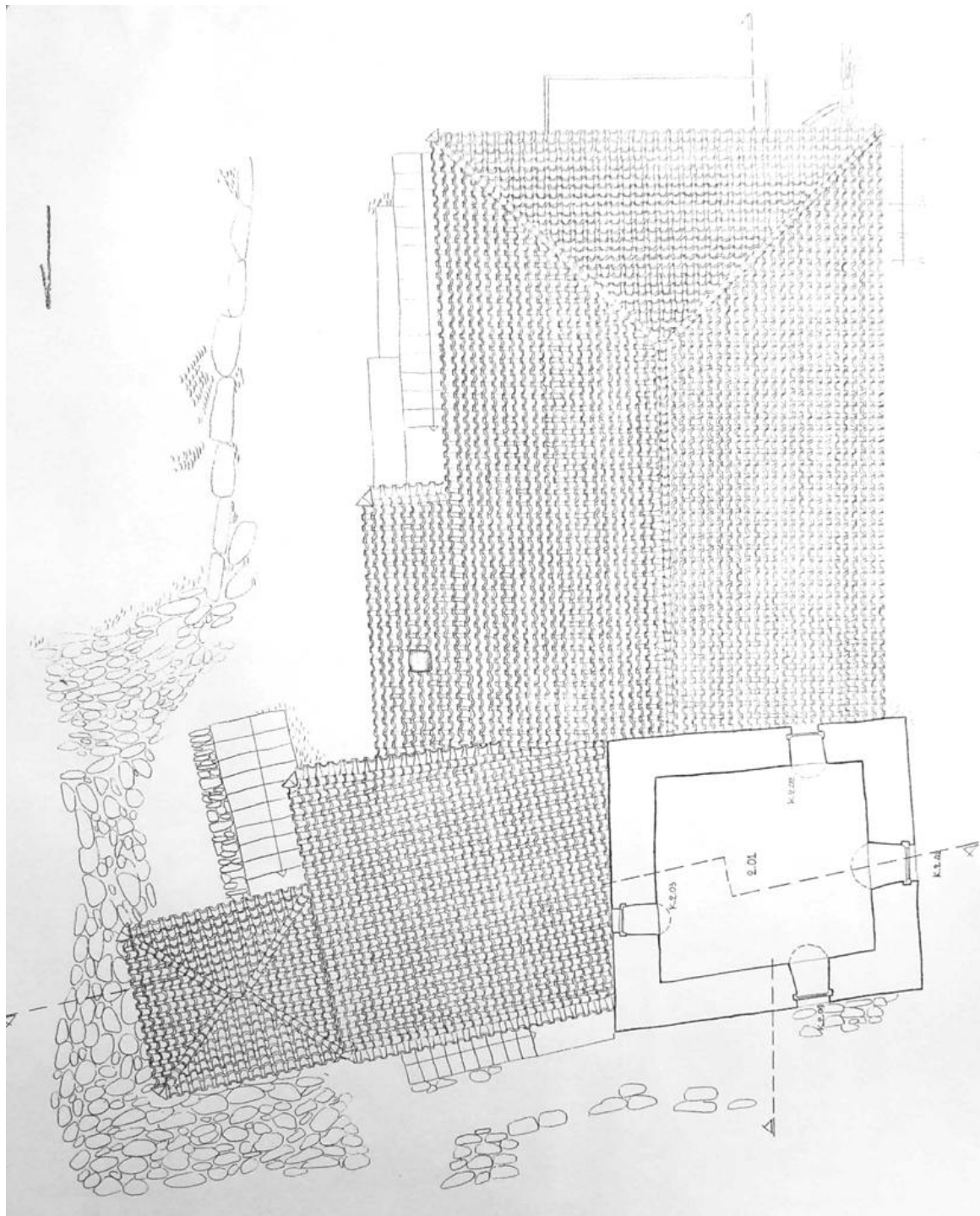
ΑΠΟΤΥΠΩΣΗΣ

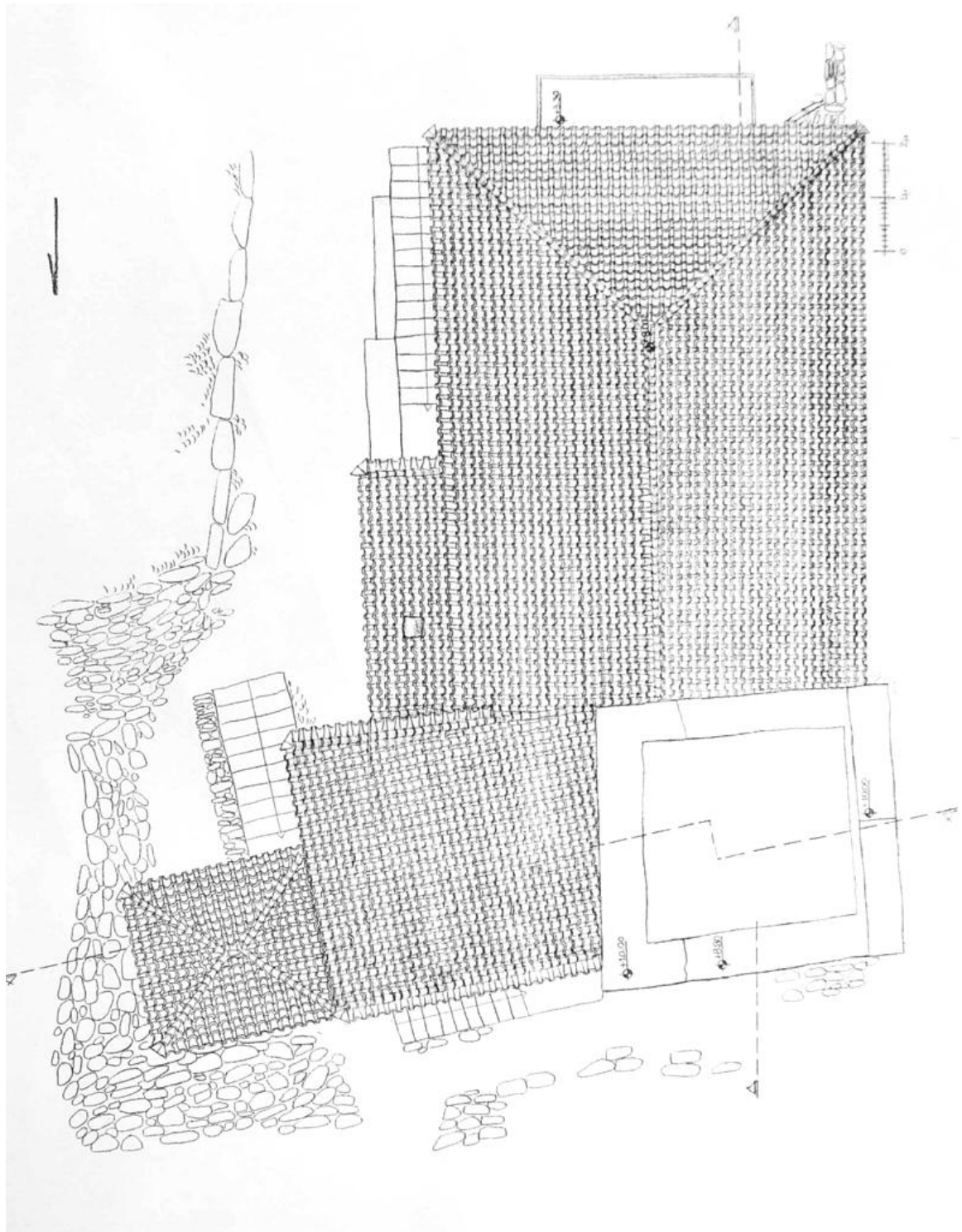
A1 ΚΑΤΟΨΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ

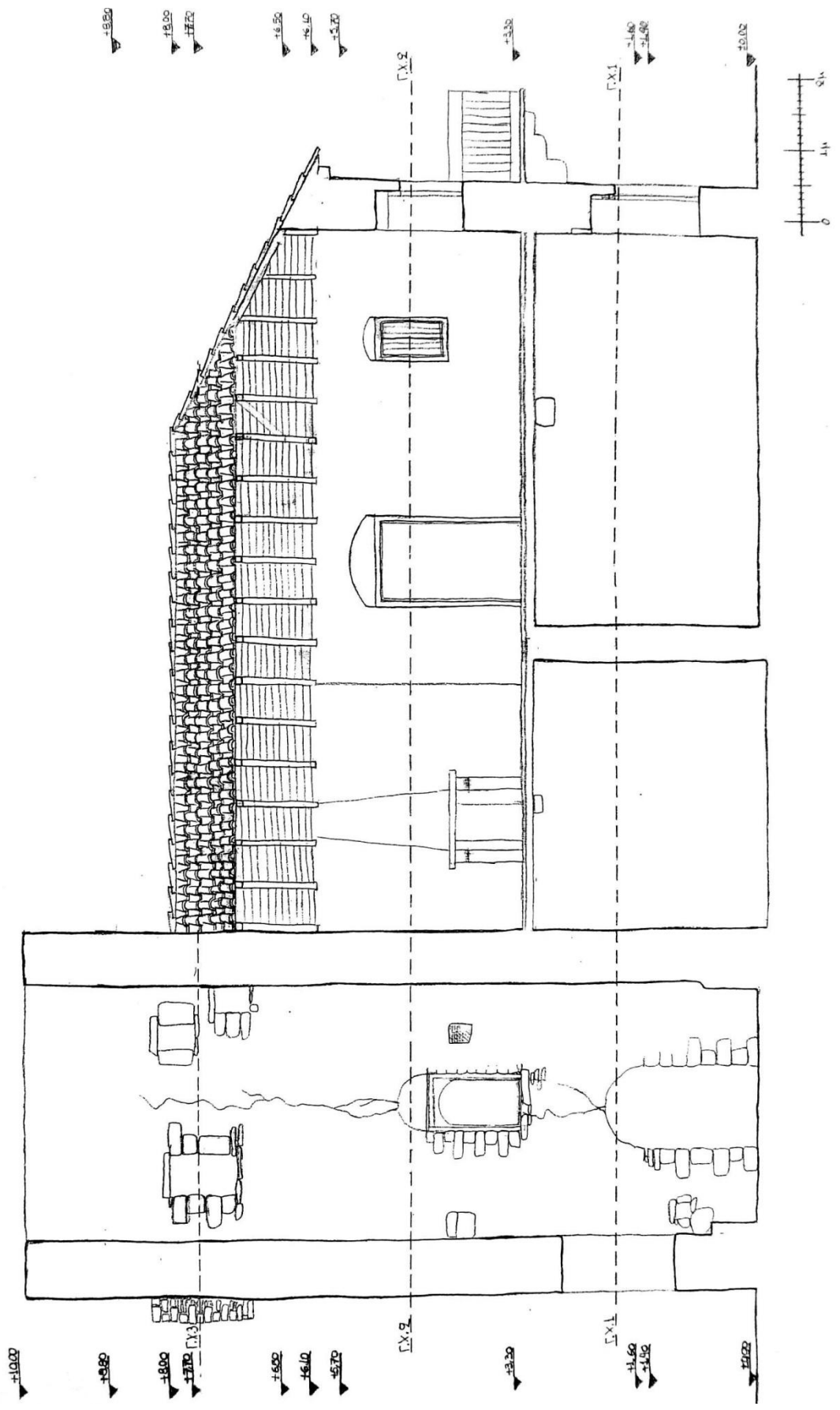
Α2 ΚΑΤΟΨΗ Α' ΟΡΟΦΟΥ

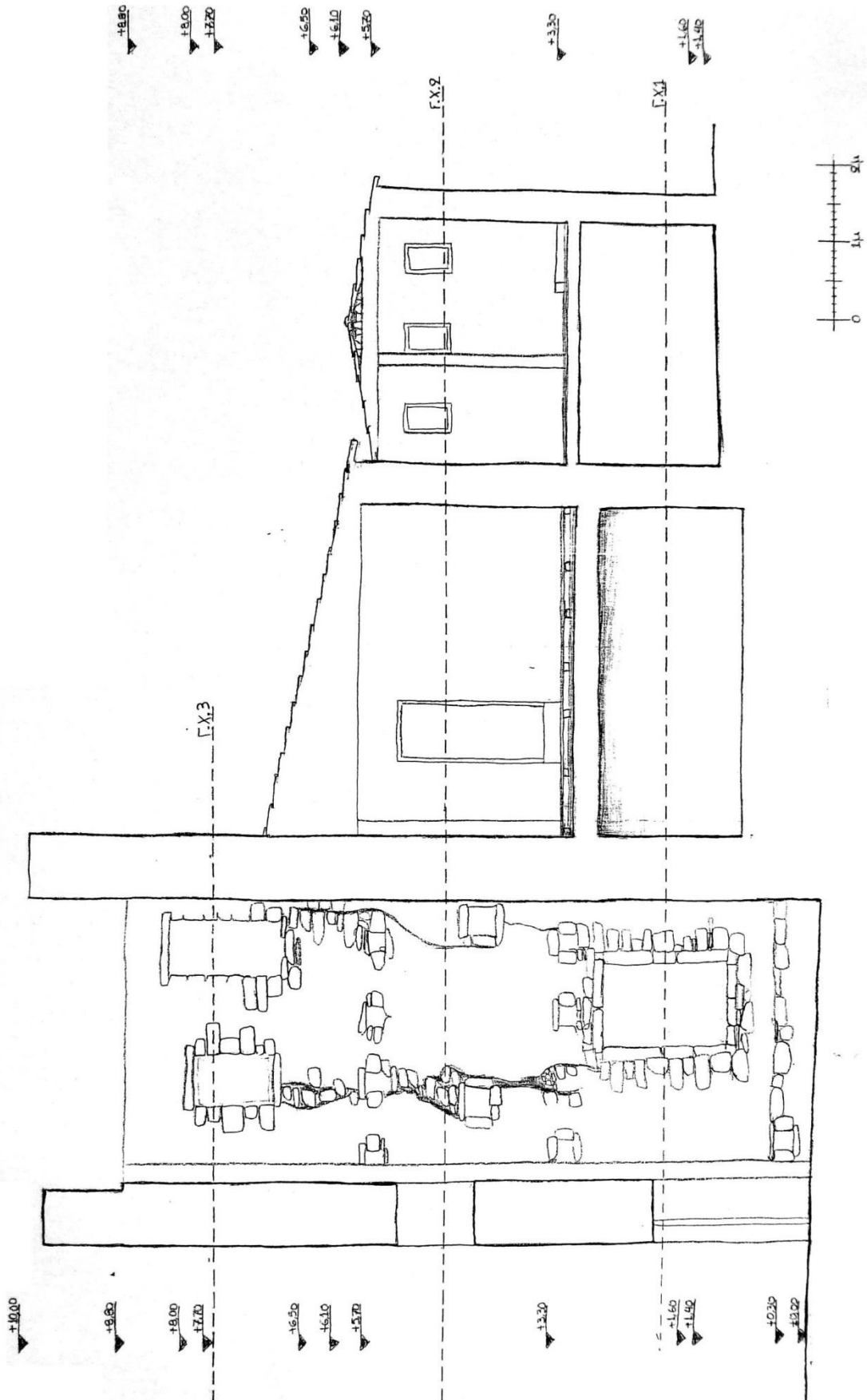
Α3 ΚΑΤΟΨΗ Β' ΟΡΟΦΟΥ

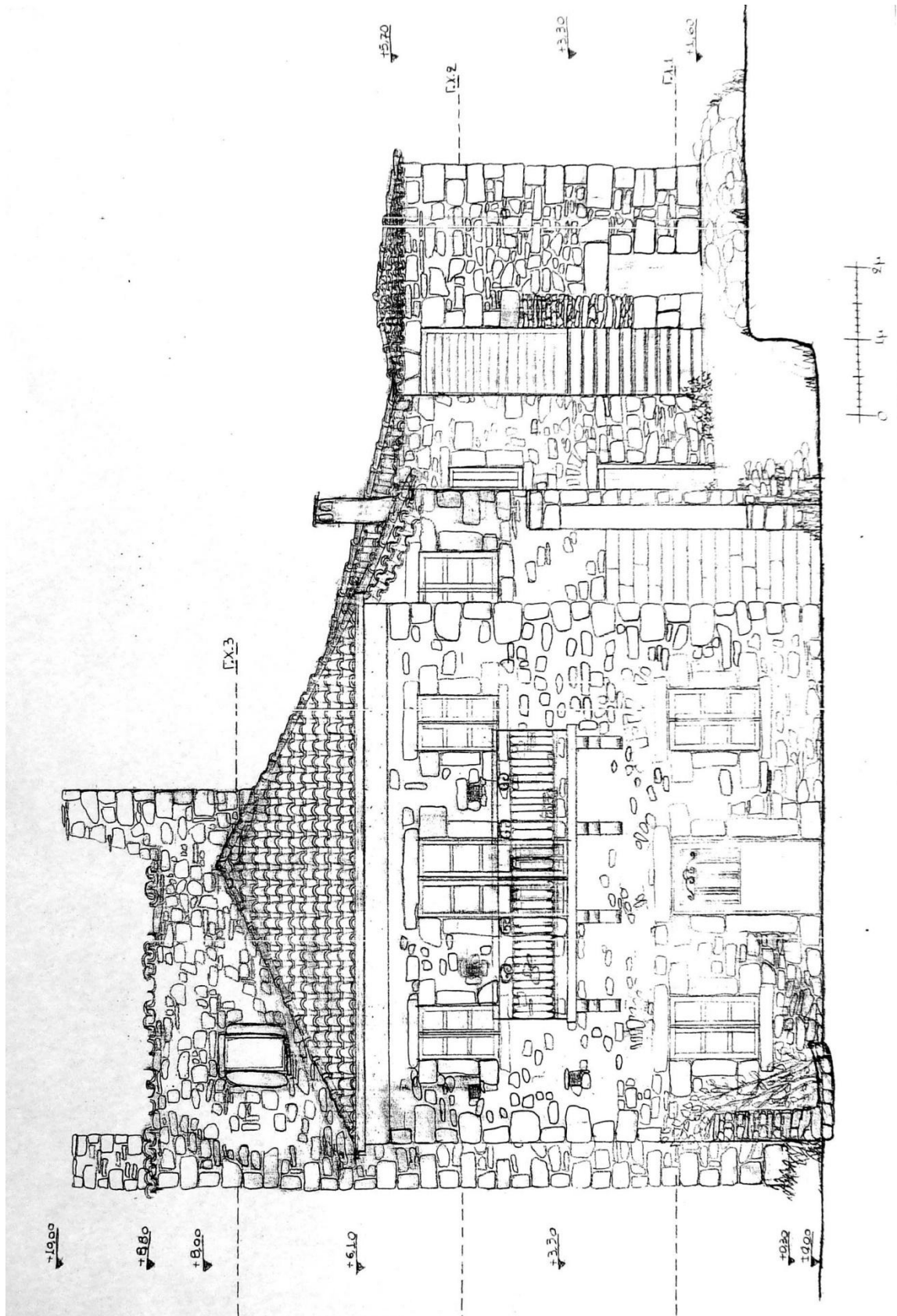
A4 ΚΑΤΟΨΗ ΣΤΕΓΗΣ

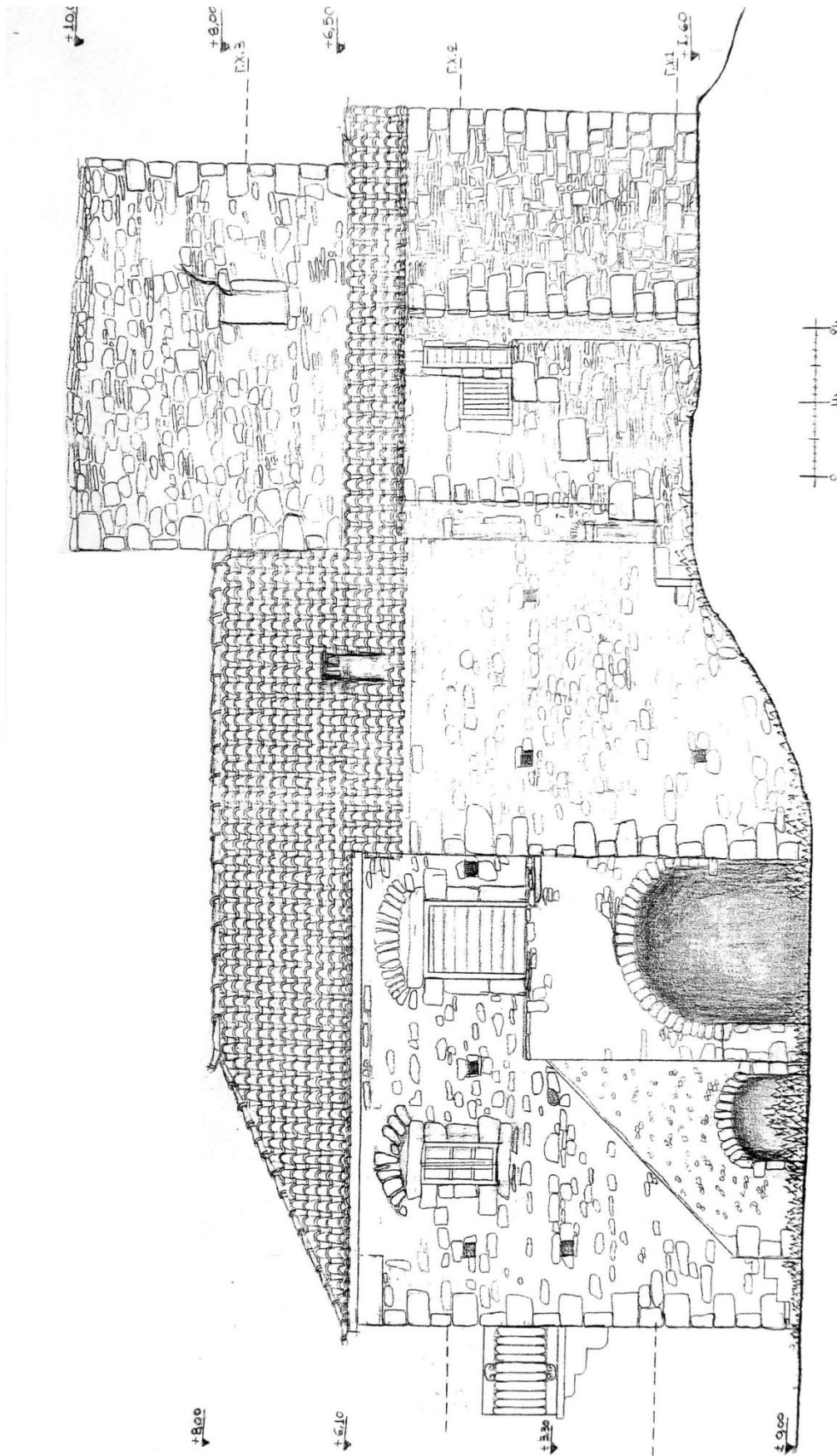
A5 TOMH A - A'

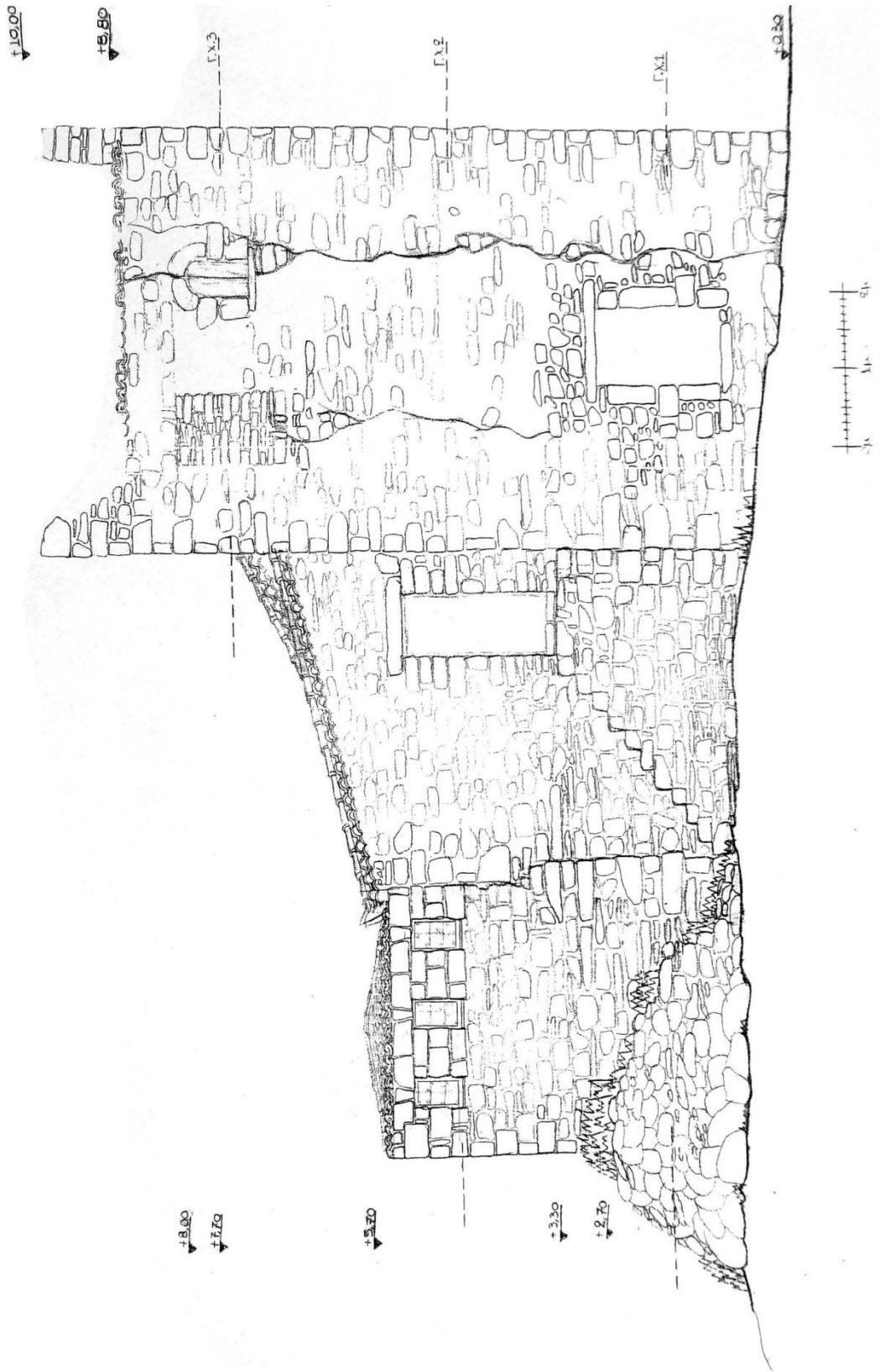
A6 TOMH B - B'

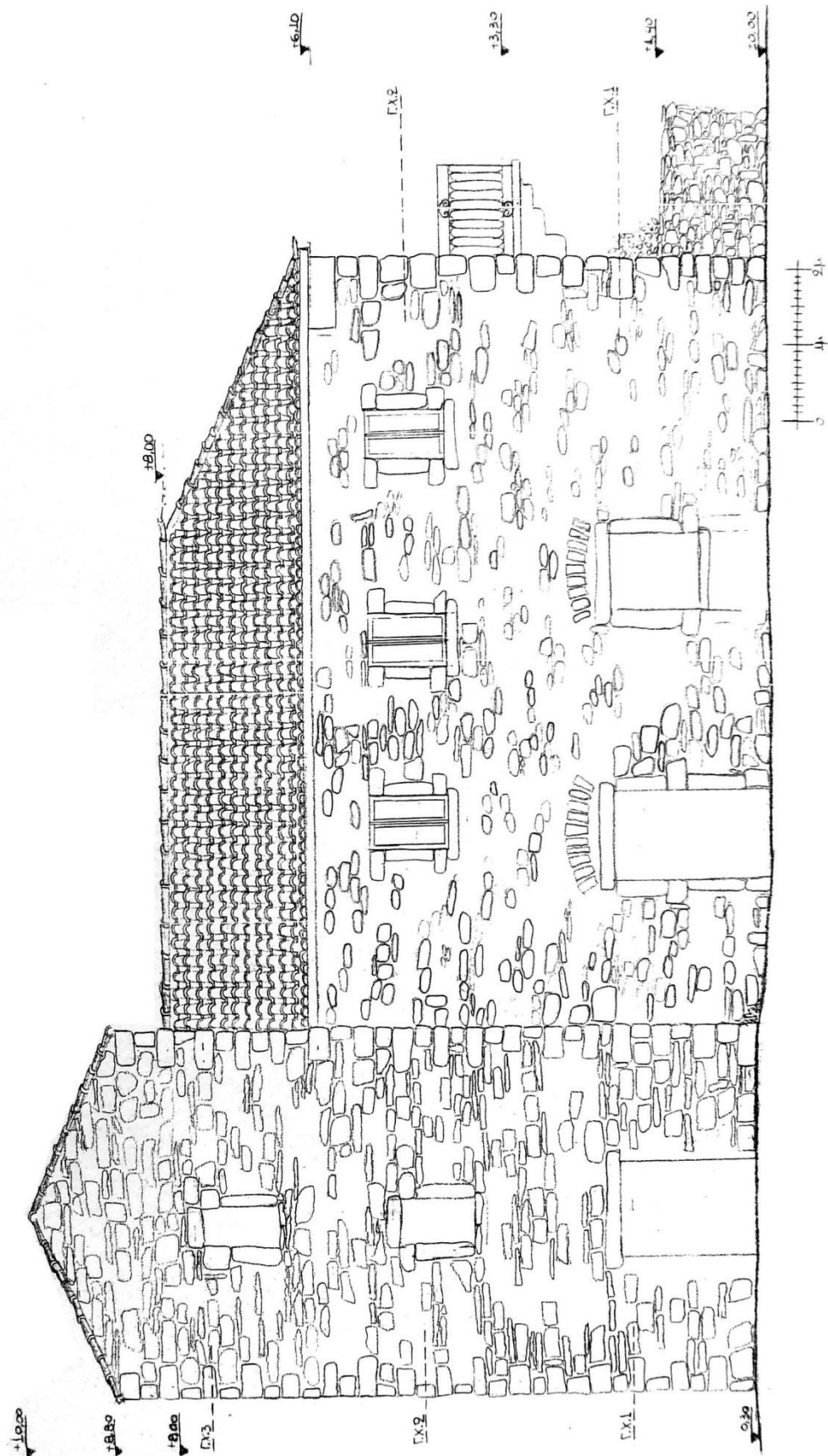
Α7 ΝΟΤΙΑ ΟΥΧΗ

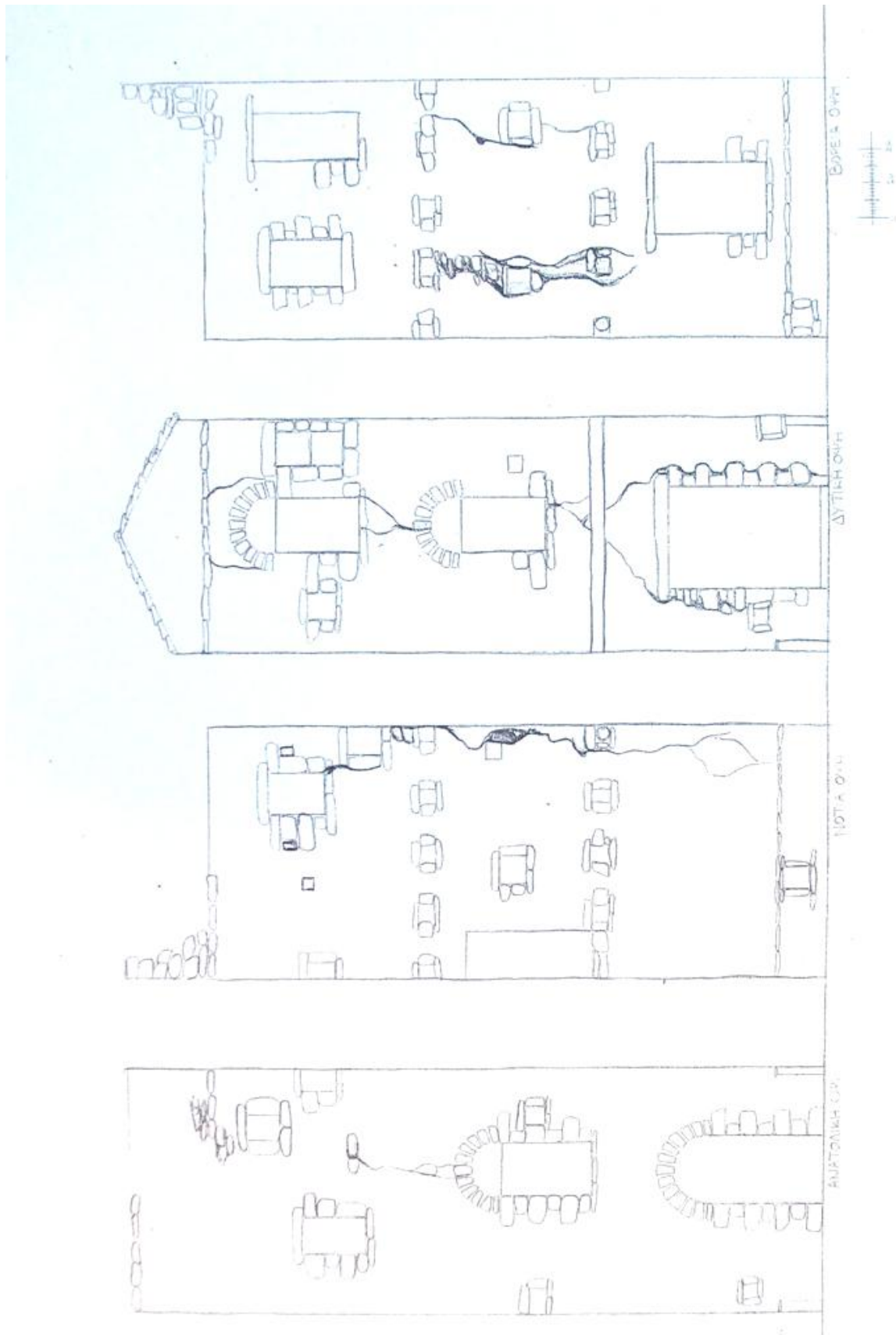
Α8 ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ

A9 ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ

Α10 ΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ

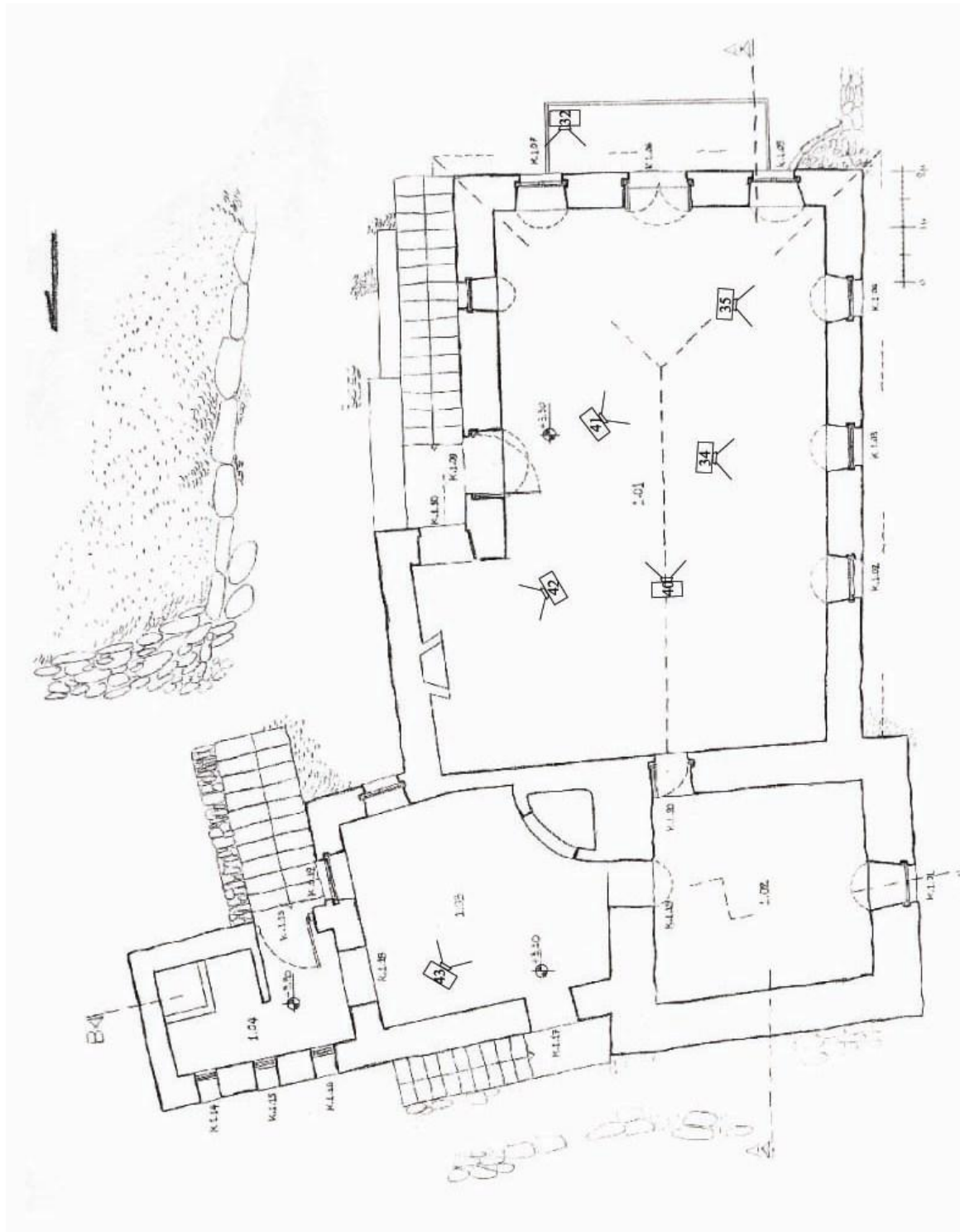

Α11 ΑΝΑΠΤΥΓΜΑΤΑ ΕΣΩΤΡΙΚΩΝ ΟΨΕΩΝ ΠΥΡΓΟΥ

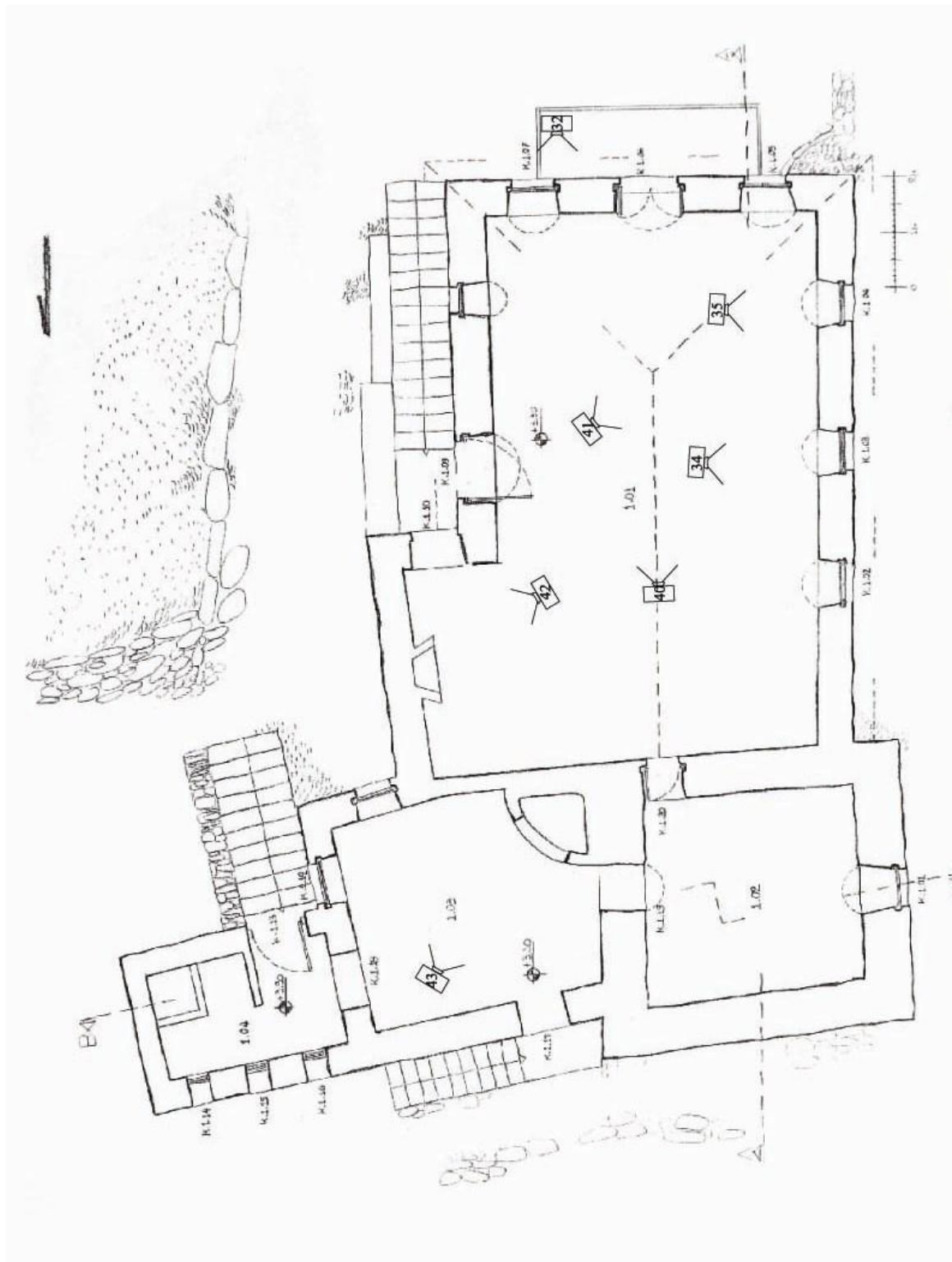
ΣΧΕΔΙΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗΣ

ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ

Ε1 ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ – ΙΣΟΓΕΙΟ

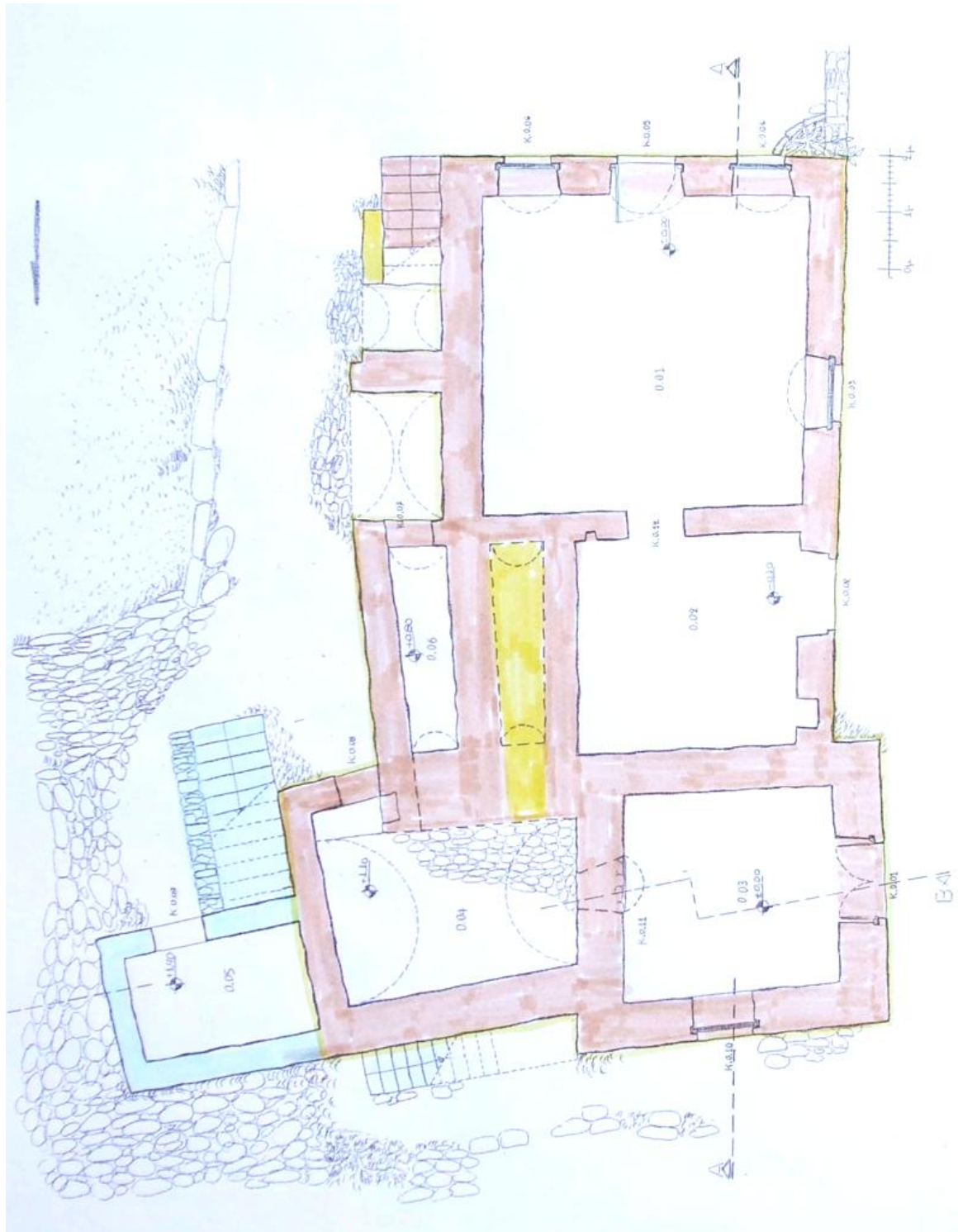

ΕΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ – Α' ΟΡΟΦΟΣ

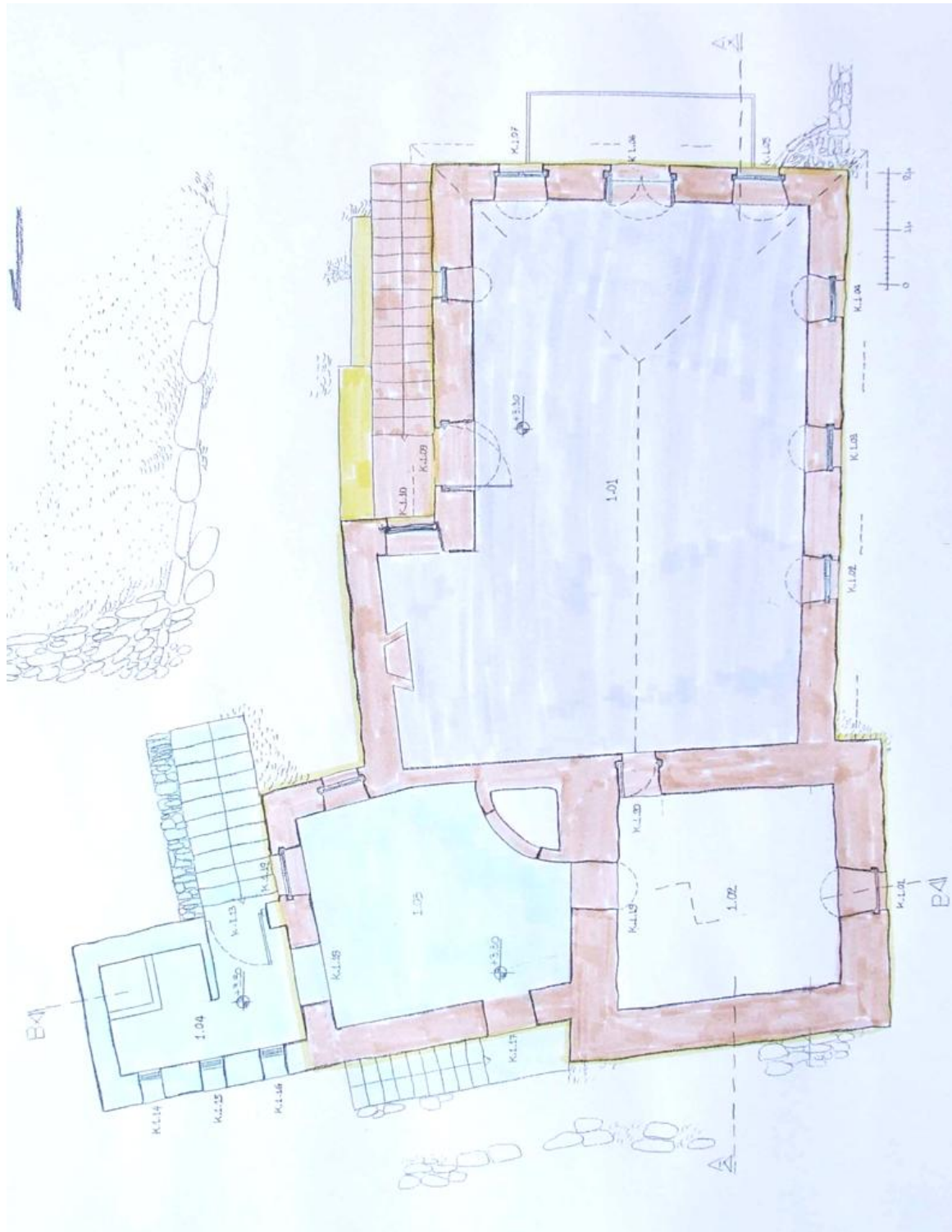
ΣΧΕΔΙΑ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ ΦΑΣΕΩΝ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ :

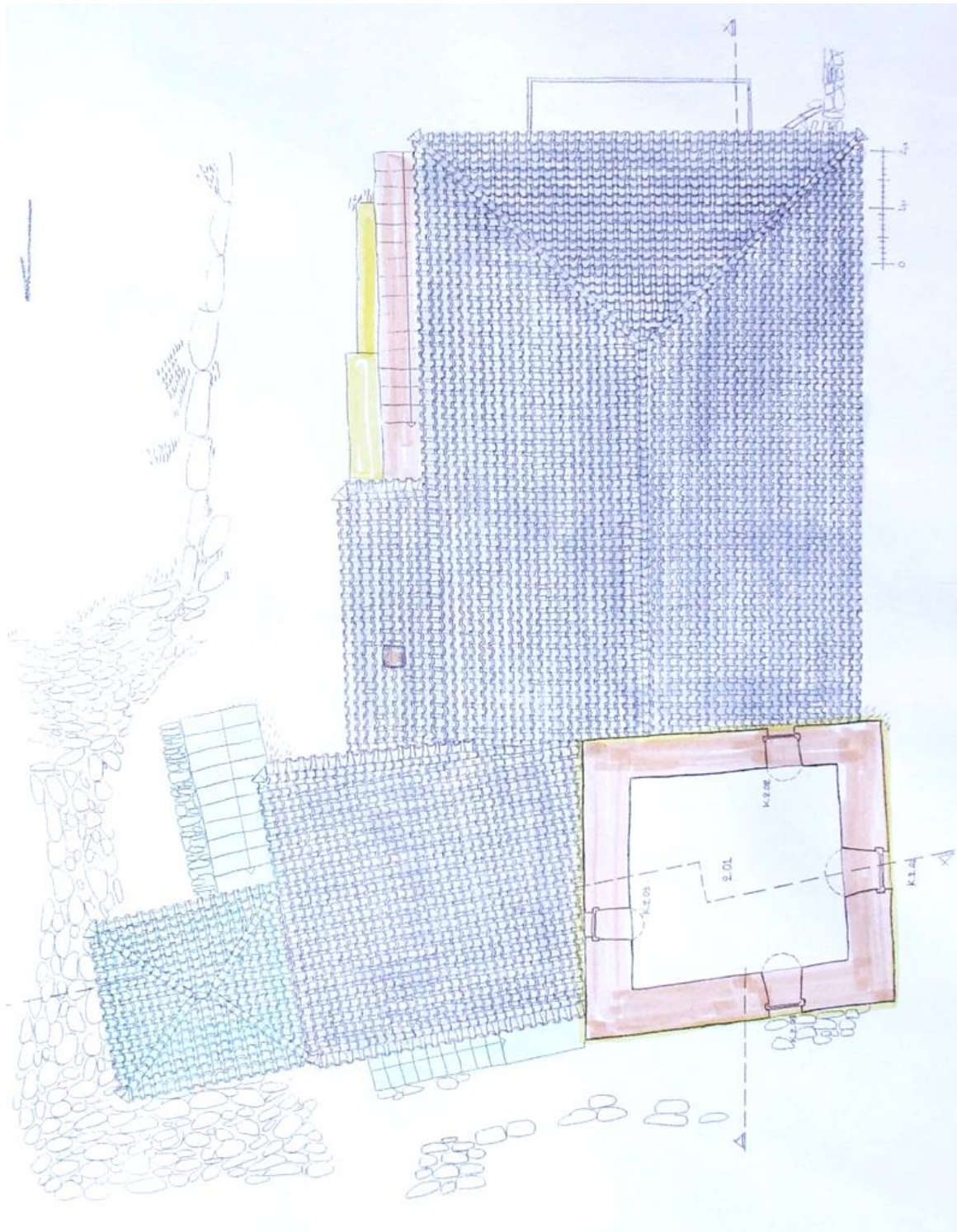
- ΑΡΧΙΚΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ (ΠΕΡΙΠΟΥ 1830)
- ΕΠΙΣΚΕΥΕΣ (ΠΕΡΙΠΟΥ 1902)
- ΕΠΙΣΚΕΥΕΣ (1999-2000)
- ΕΠΙΣΚΕΥΕΣ & ΠΡΟΣΘΗΚΕΣ (2007-2008)

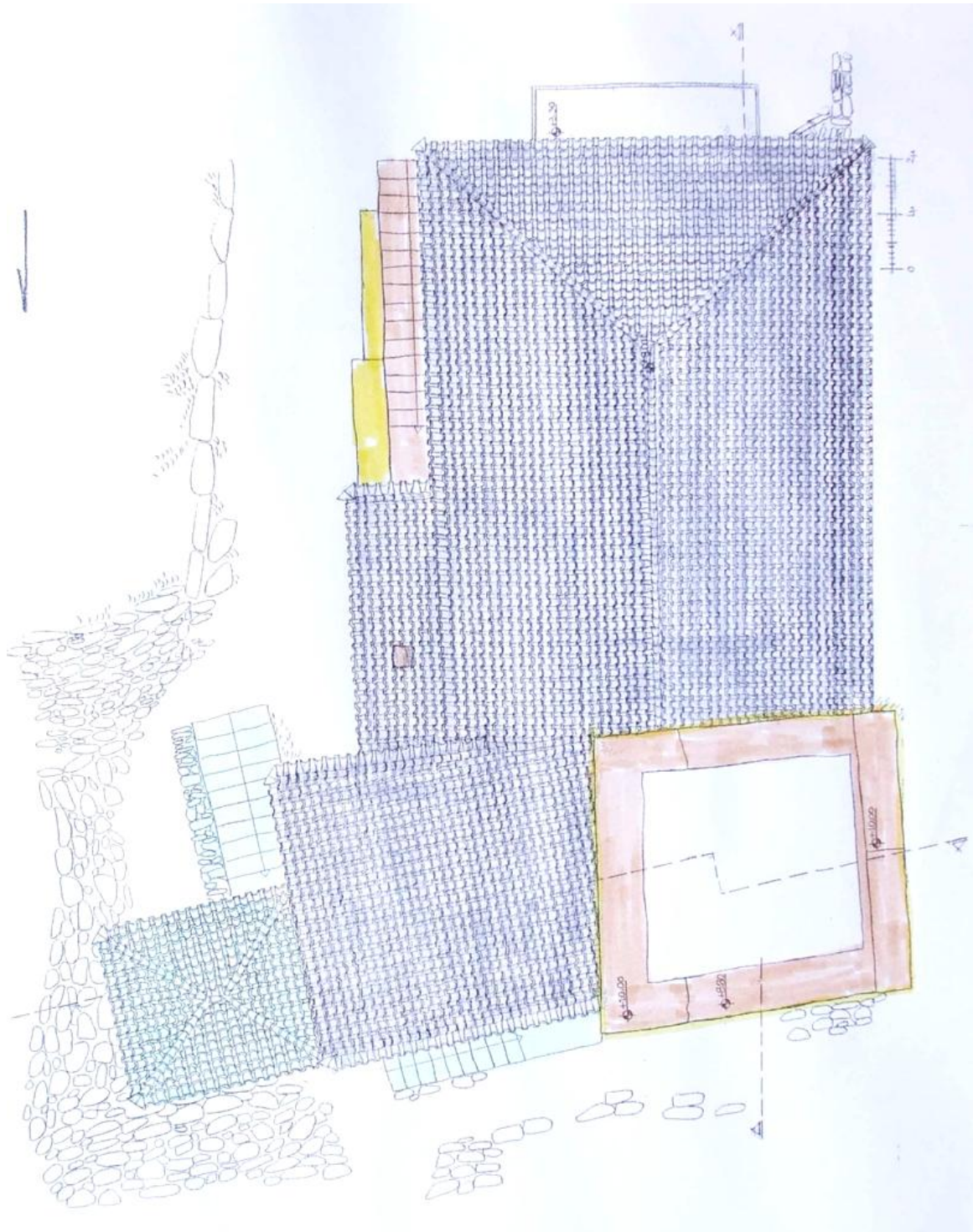
Φ1 ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΕΣ ΦΑΣΕΙΣ – ΙΣΟΓΕΙΟ

Φ2 ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΕΣ ΦΑΣΕΙΣ – Α' ΟΡΟΦΟΣ

Φ3 ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΕΣ ΦΑΣΕΙΣ – Β' ΟΡΟΦΟΣ

Φ4 ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΕΣ ΦΑΣΕΙΣ – ΣΤΕΓΗ

ΣΧΕΔΙΑ

ΠΑΘΟΛΟΓΙΑΣ

ΚΤΙΡΙΟΥ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ :

 ΑΠΟΚΟΛΛΗΣΗ ΕΠΙΧΡΙΣΜΑΤΟΣ /ΚΟΝΙΑΜΑΤΟΣ

 ΝΕΟ ΕΠΙΧΡΙΣΜΑ

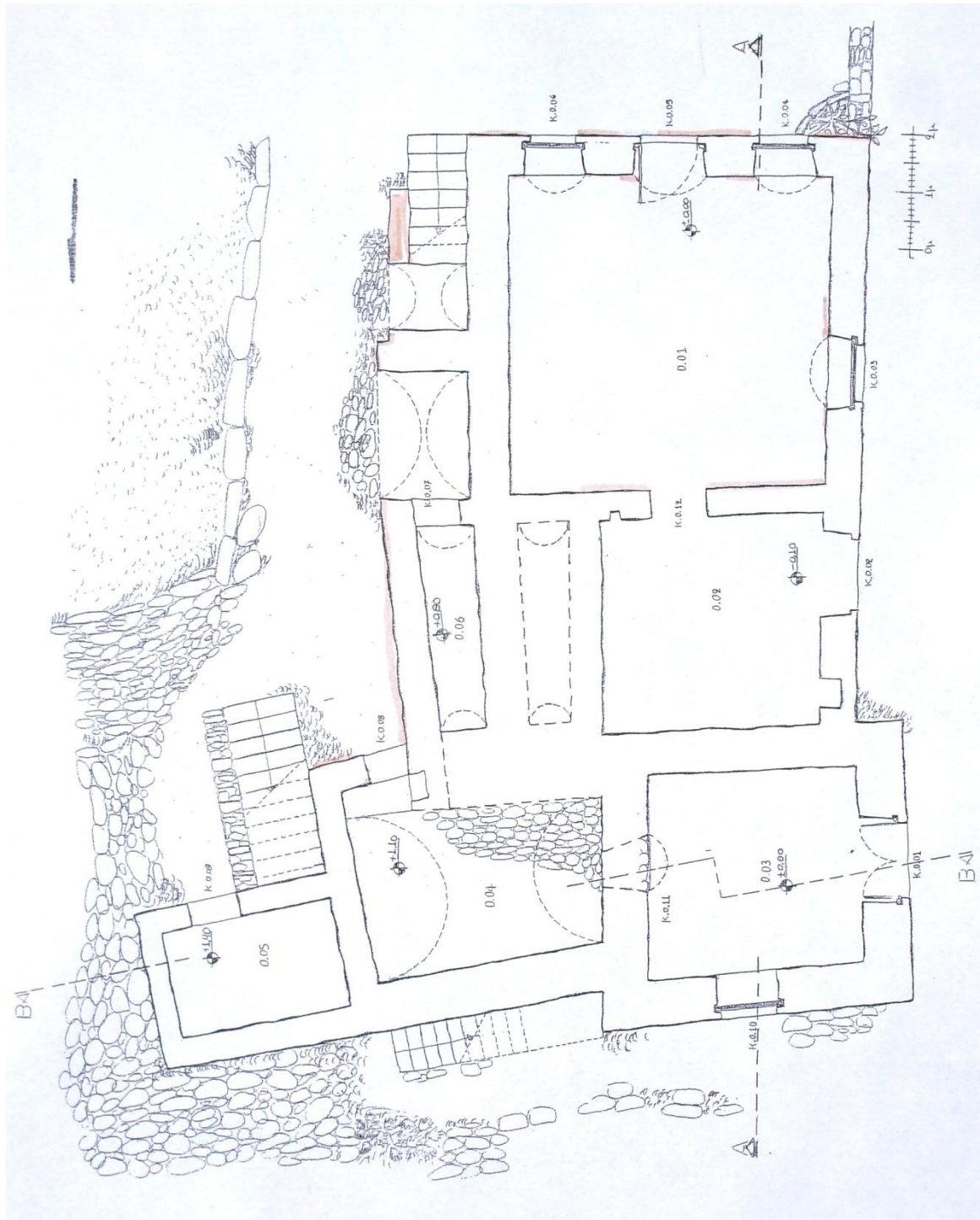
 ΡΩΓΜΕΣ

 ΔΙΑΜΠΕΡΕΙΣ ΡΩΓΜΕΣ

 ΑΠΟΣΥΝΔΕΣΗ ΚΑΘΕΤΗΣ ΤΟΙΧΟΠΟΙΑΣ

 ΑΠΟΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΛΙΘΟΔΟΜΗΣ

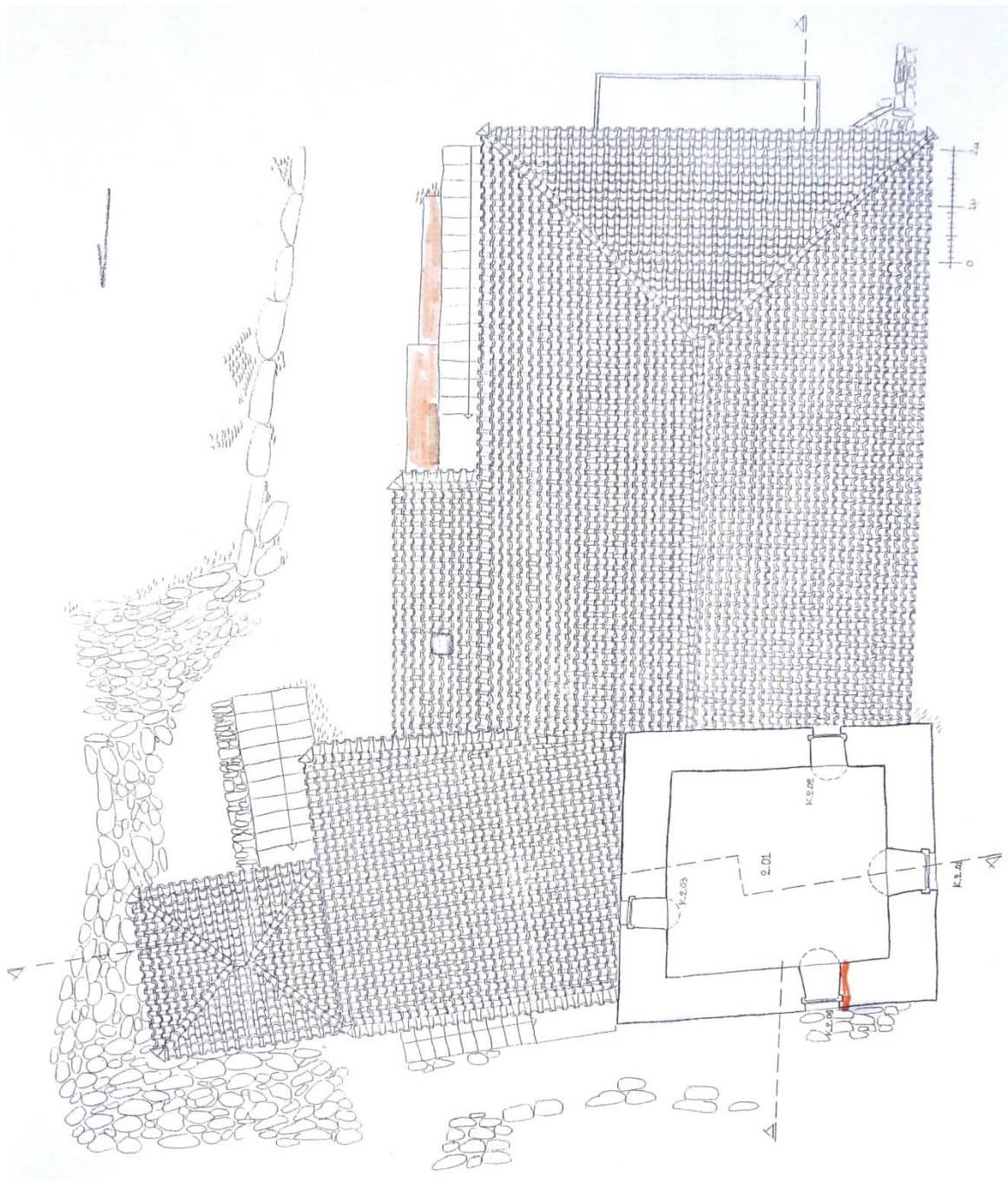
 ΧΛΩΡΙΔΑ

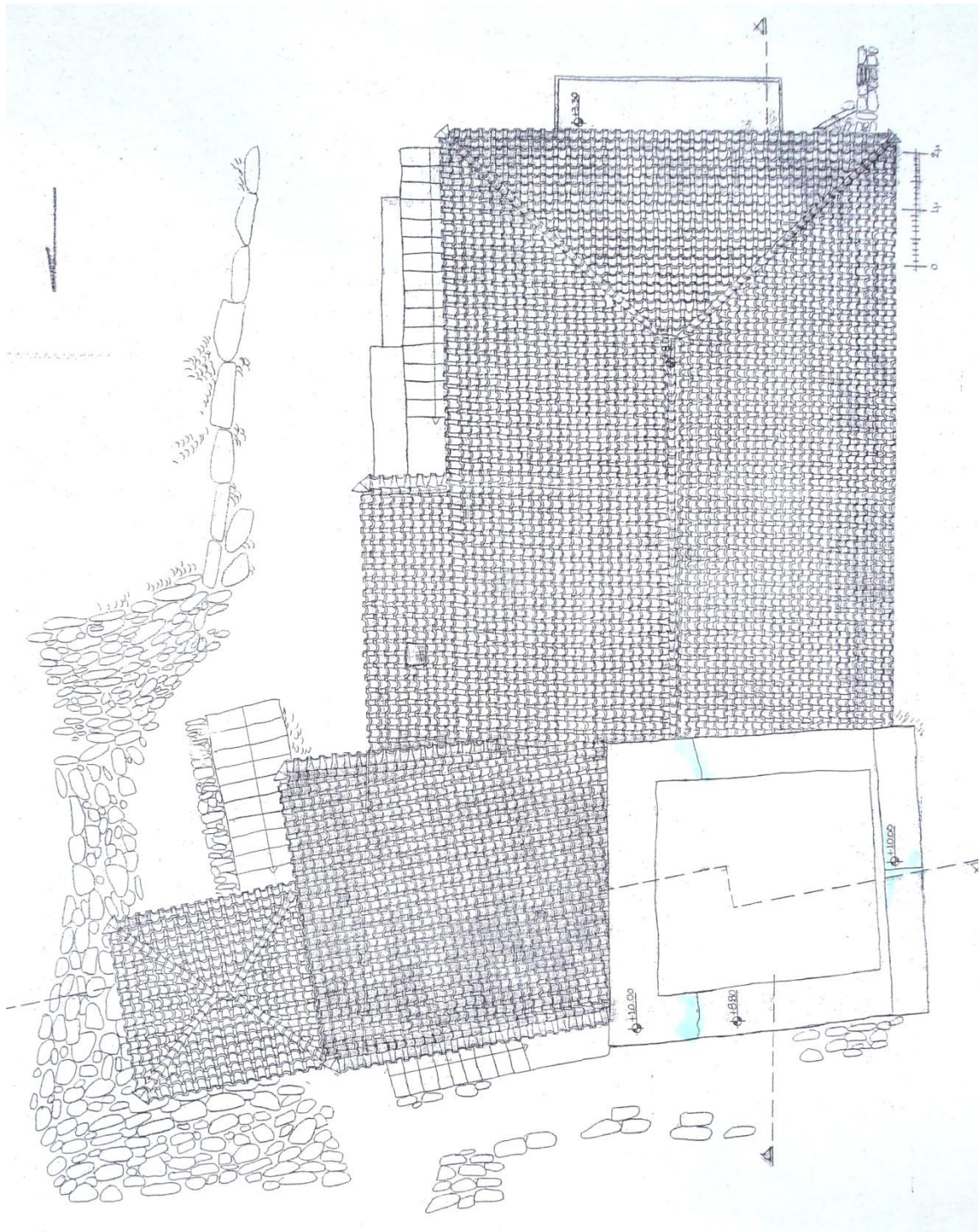
Β1 ΚΑΤΟΨΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ – ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ

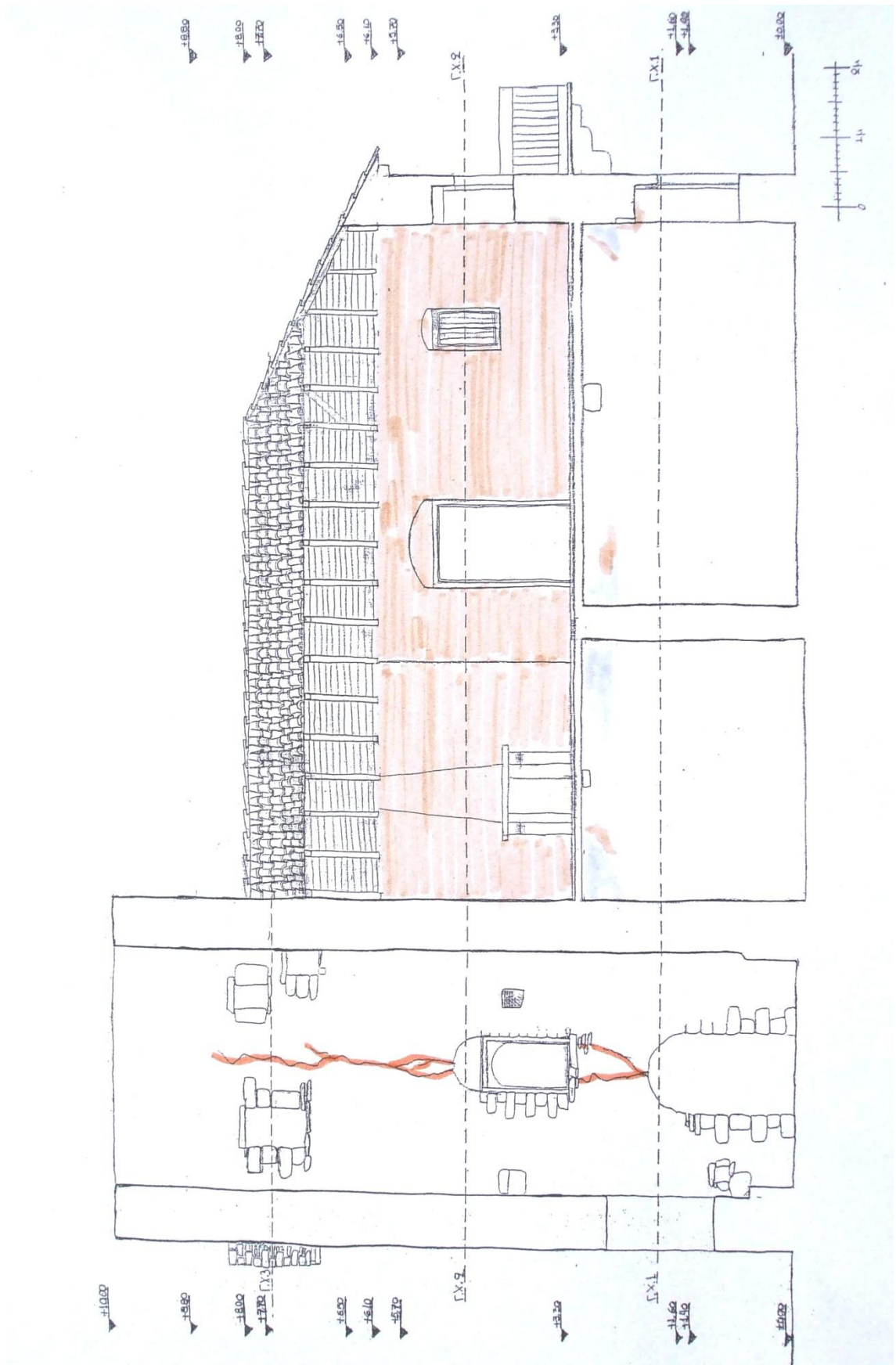
Β2 ΚΑΤΟΨΗ Α΄ΟΡΟΦΟΥ – ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ

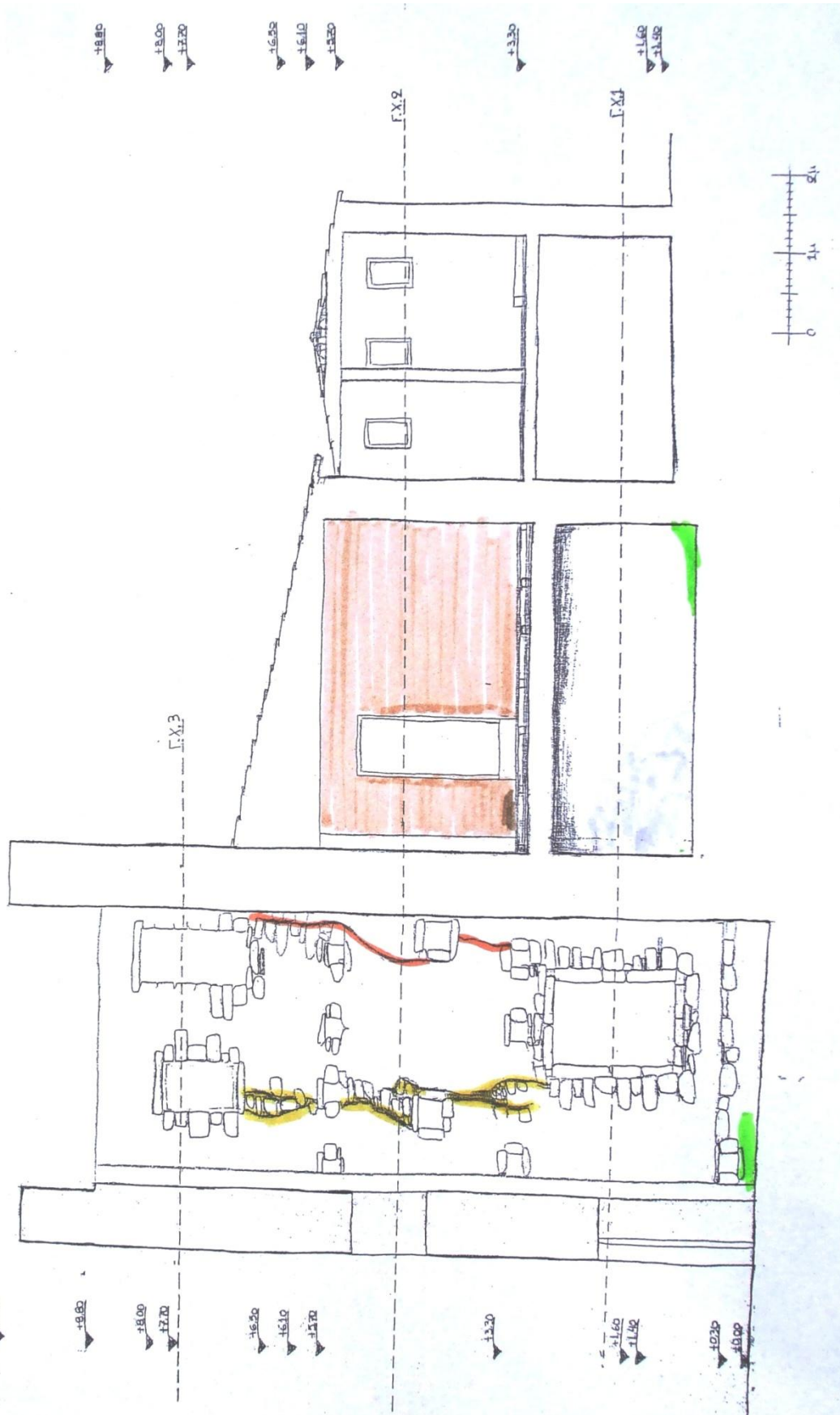
Β3 ΚΑΤΟΨΗ Β' ΟΡΟΦΟΥ – ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ

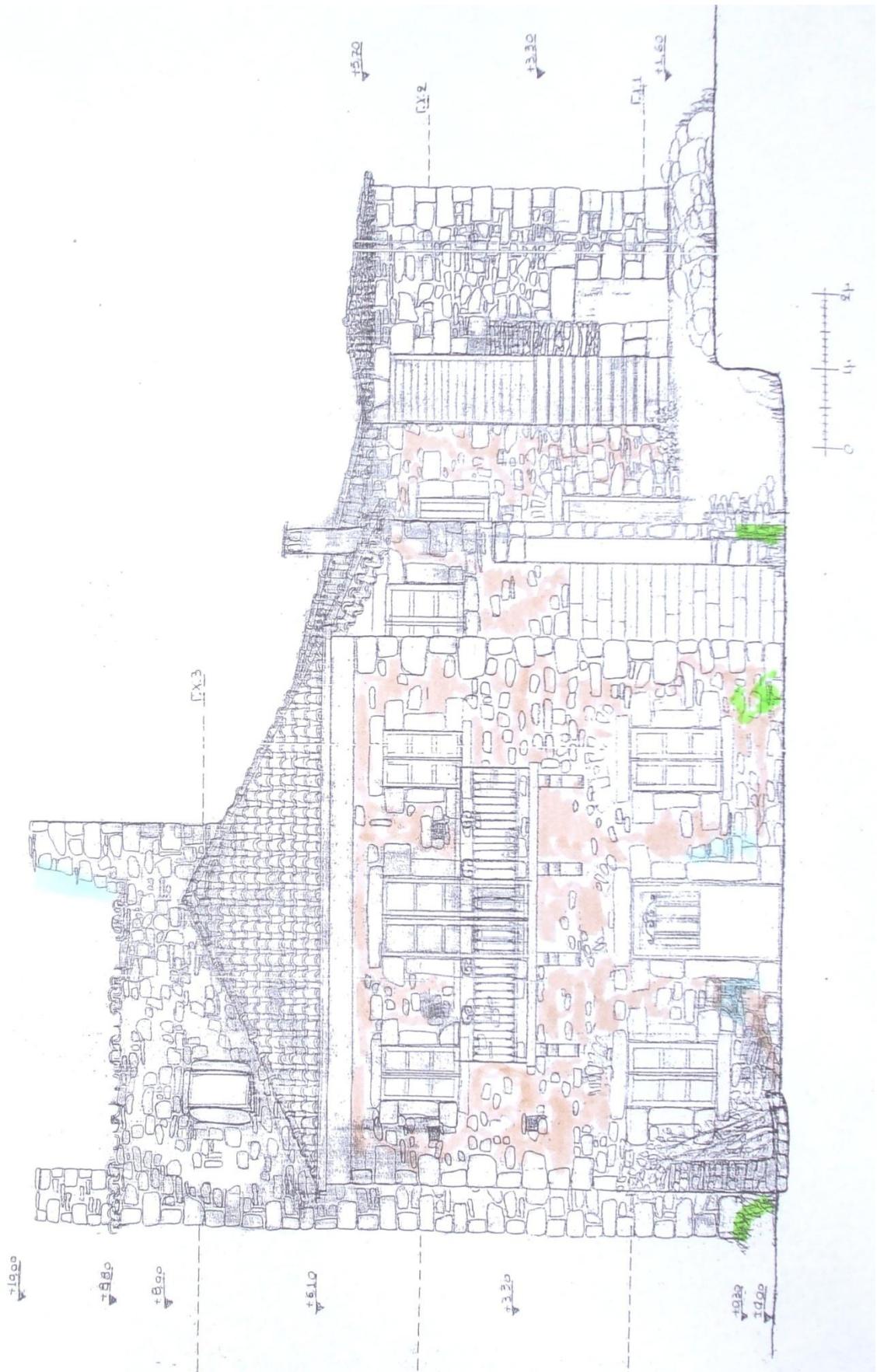
Β4 ΚΑΤΟΨΗ ΣΤΕΓΗΣ – ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ

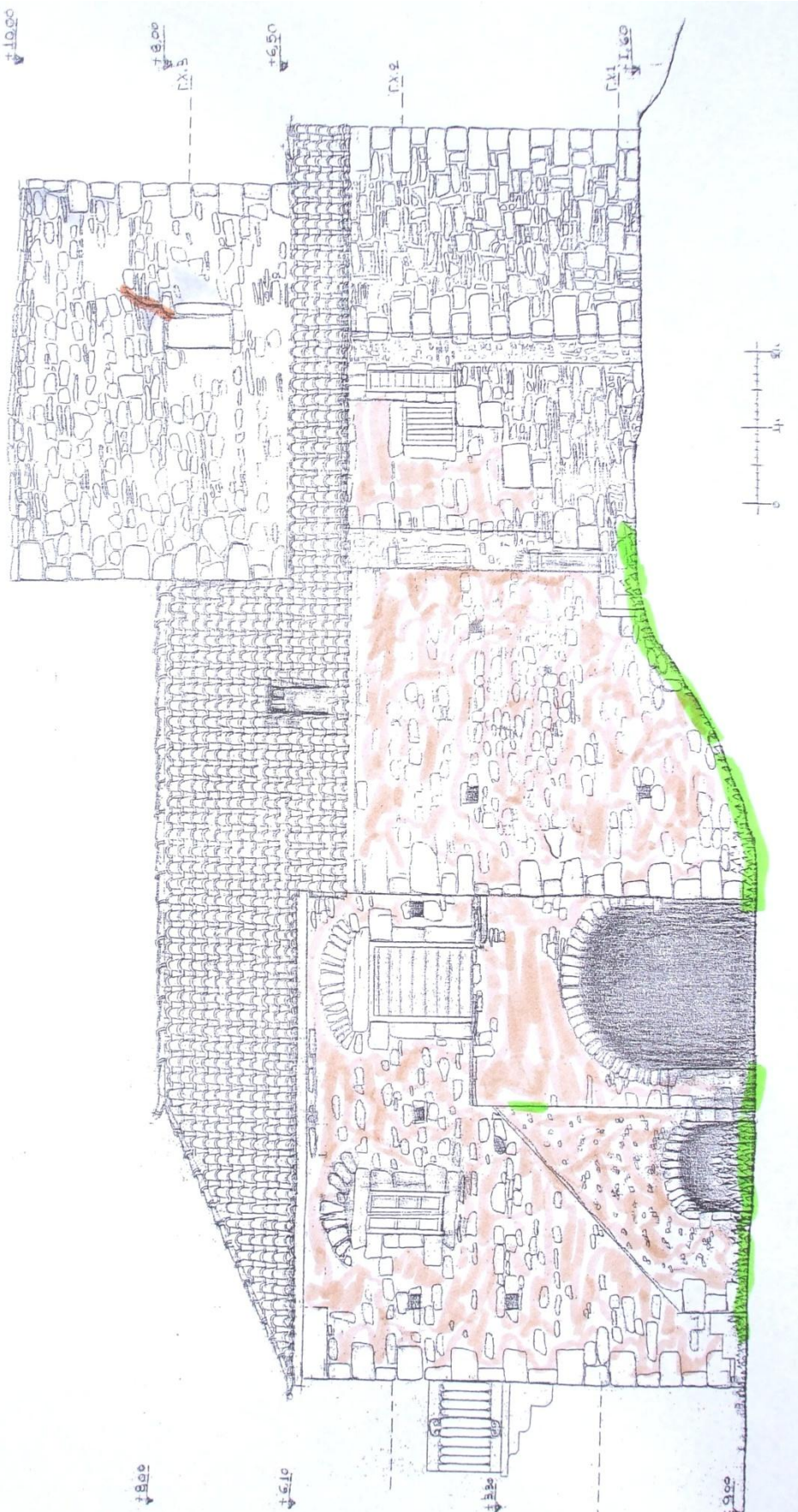
Β5 ΤΟΜΗ Α - Α' - ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ

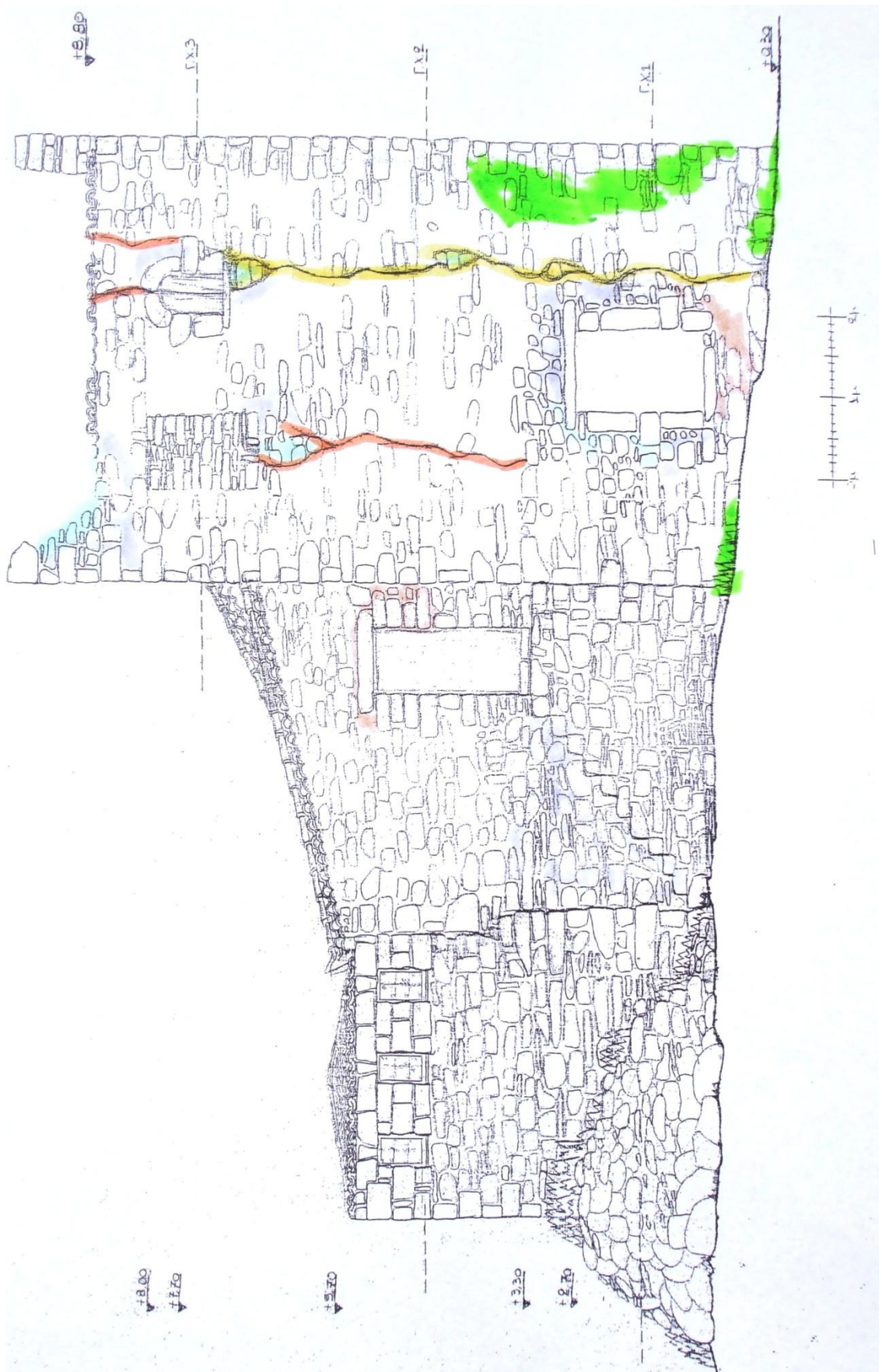
Β6 ΤΟΜΗ Β - Β' - ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ

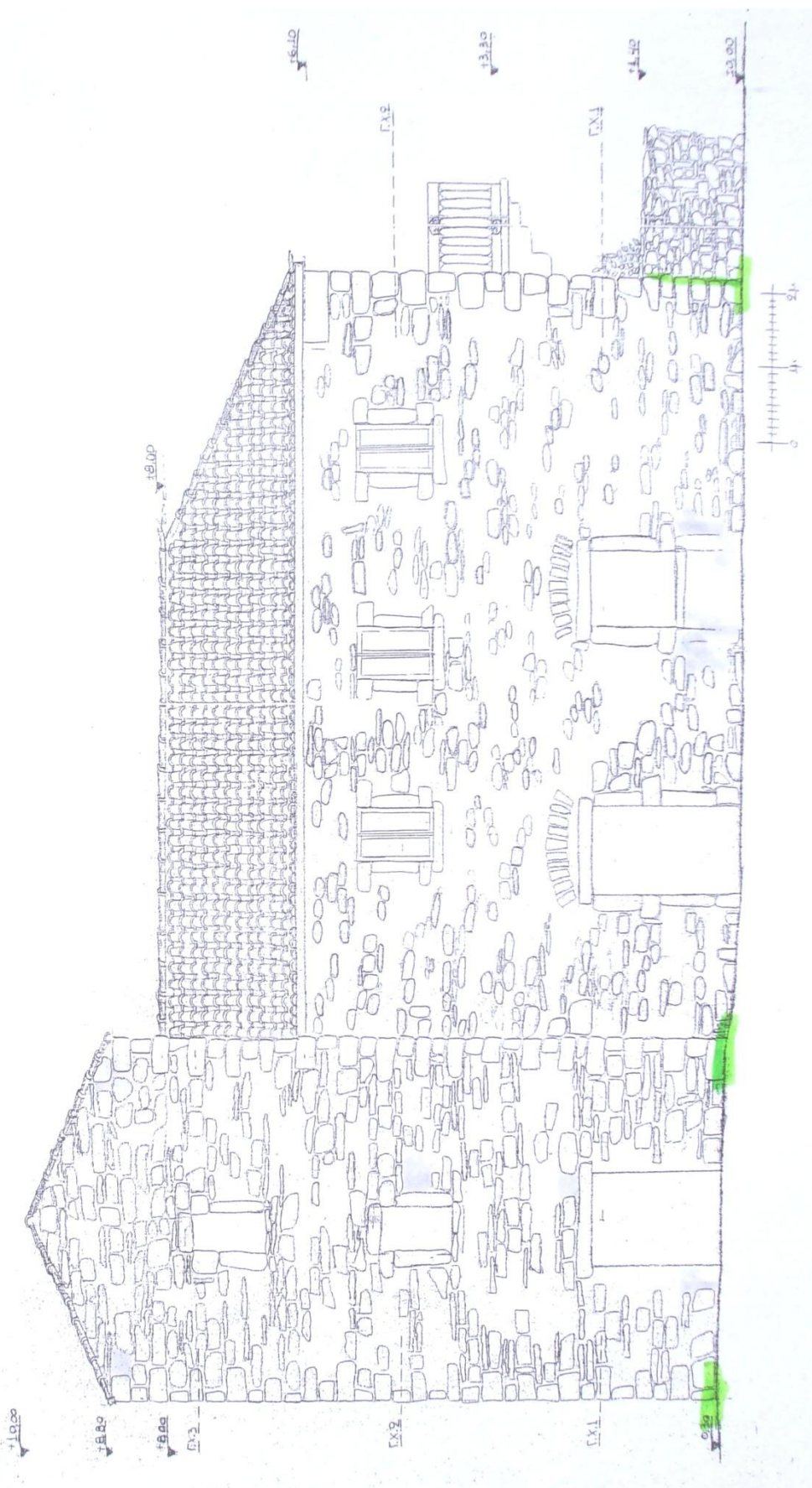
Β7 ΝΟΤΙΑ ΟΥΗ – ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ

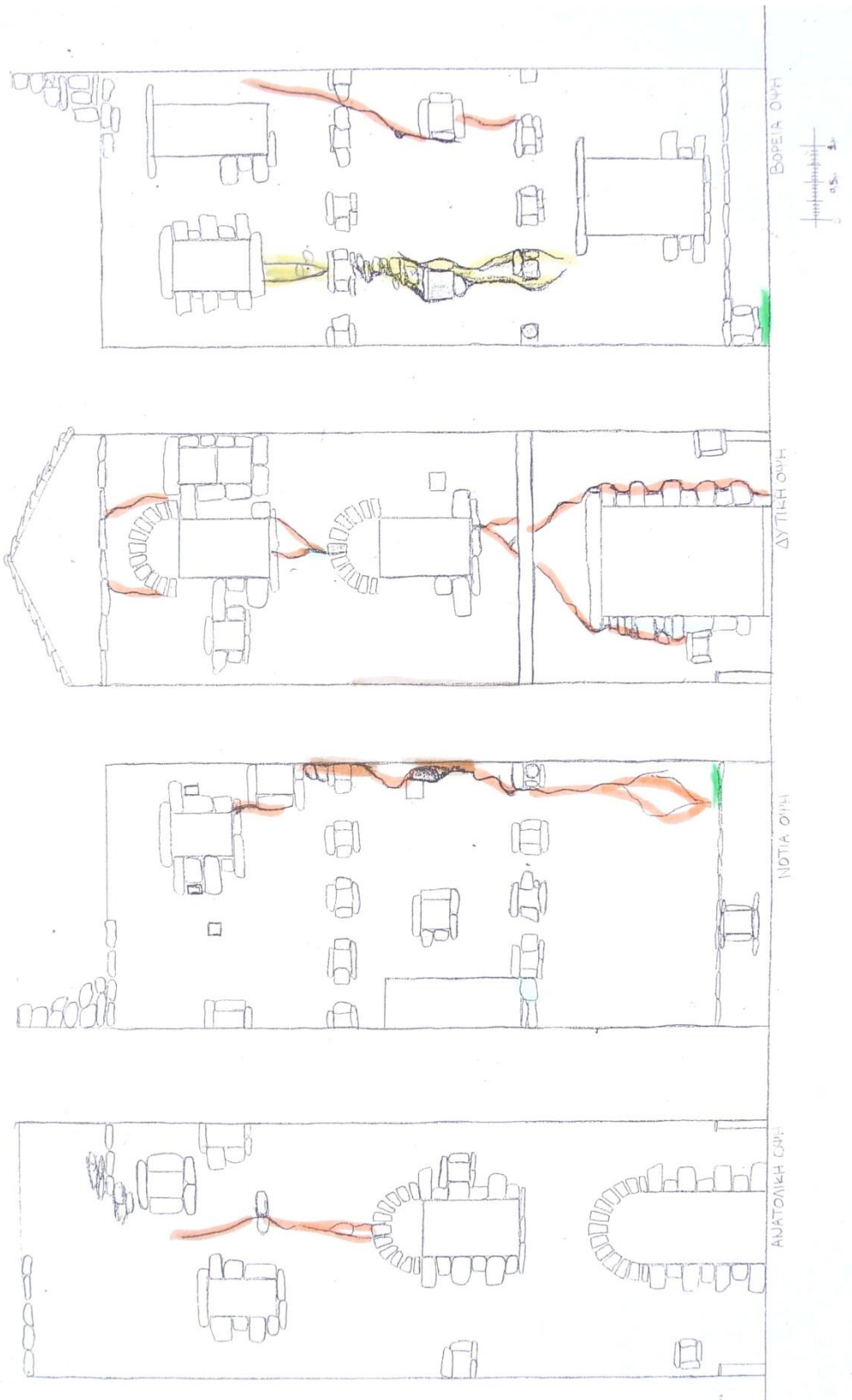
Β8 ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ – ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ

Β9 ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ – ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ

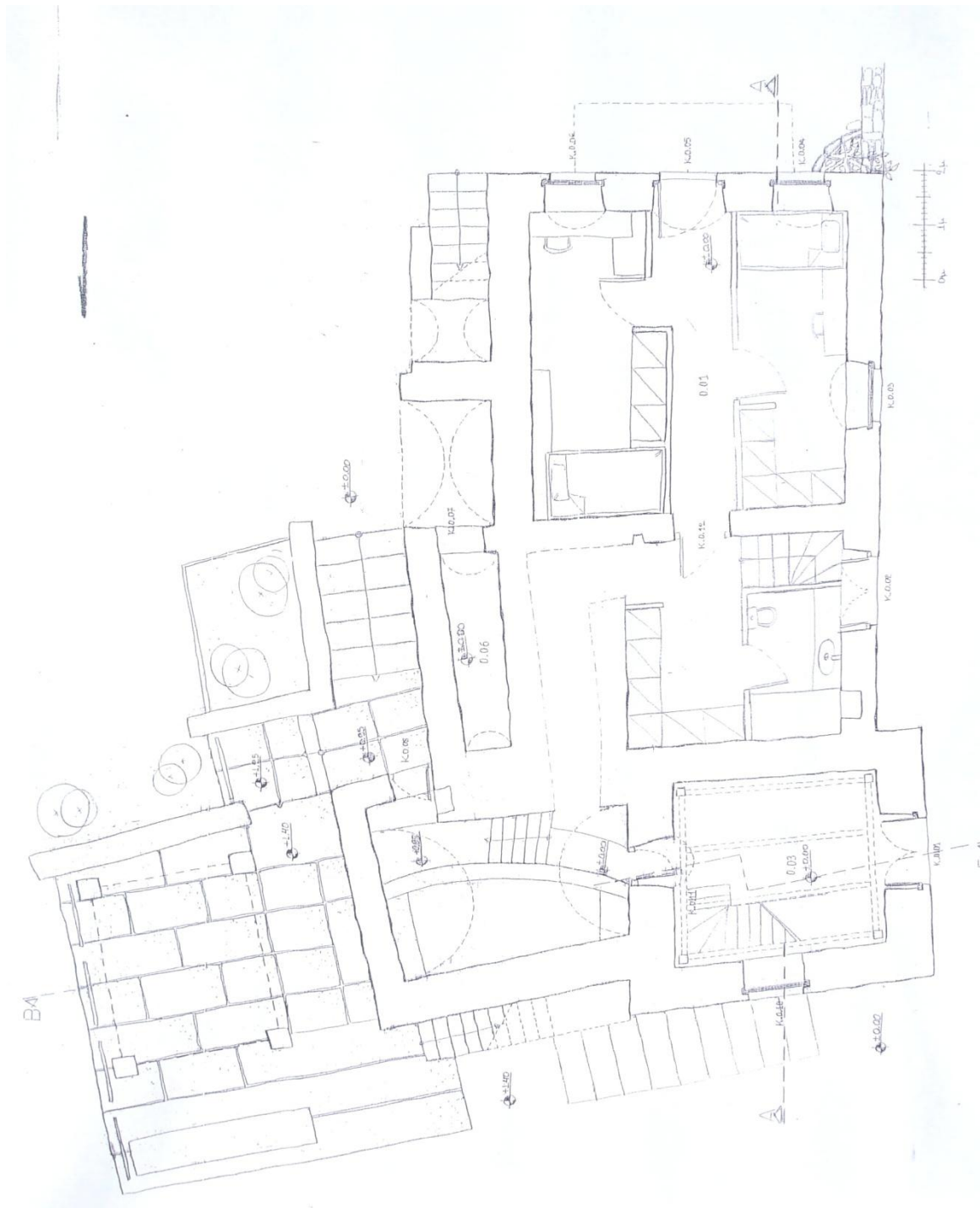

Β10 ΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ – ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ

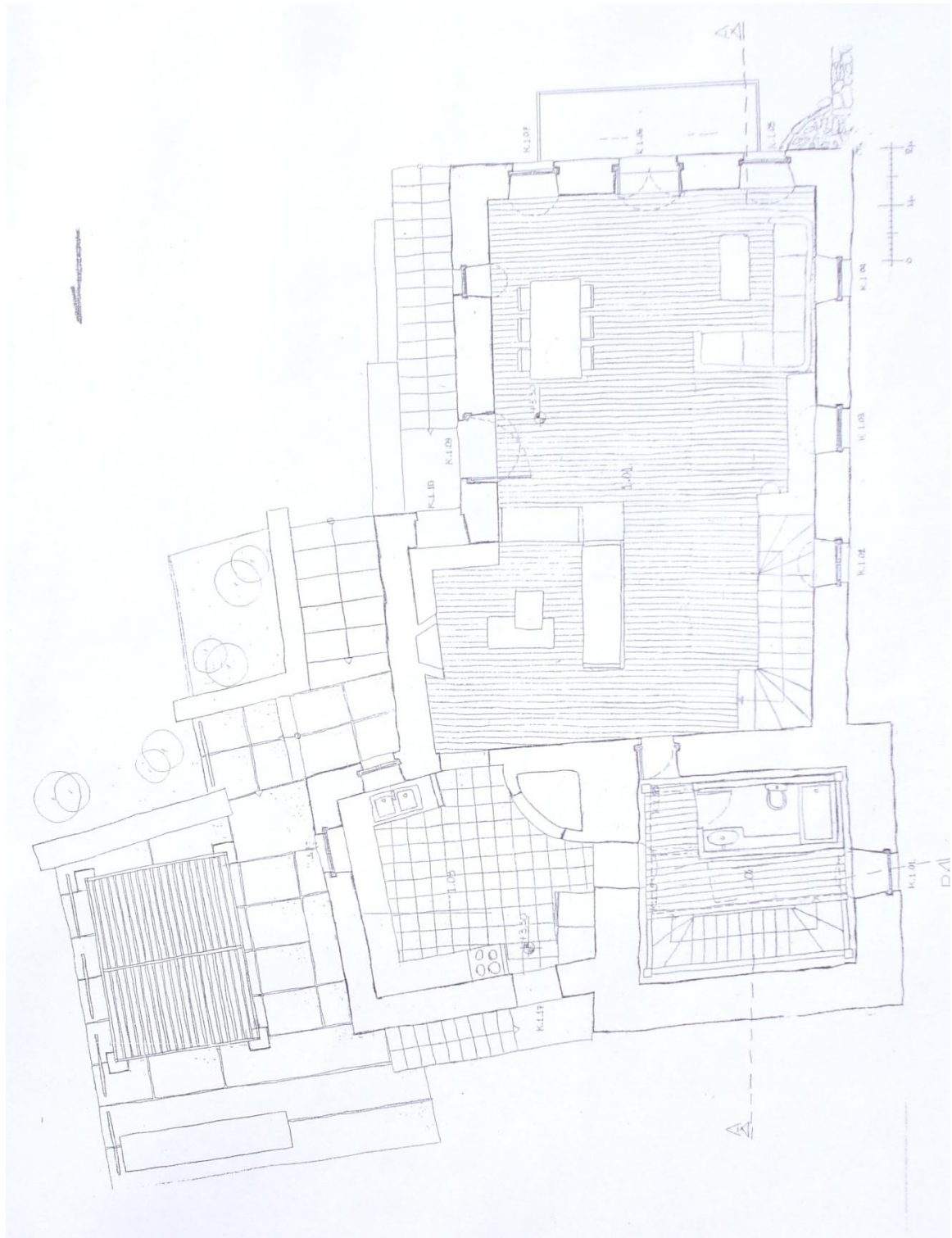

Β11 ΑΝΑΠΤΥΓΜΑΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΟΥΡΩΝ ΠΥΡΓΟΥ – ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ

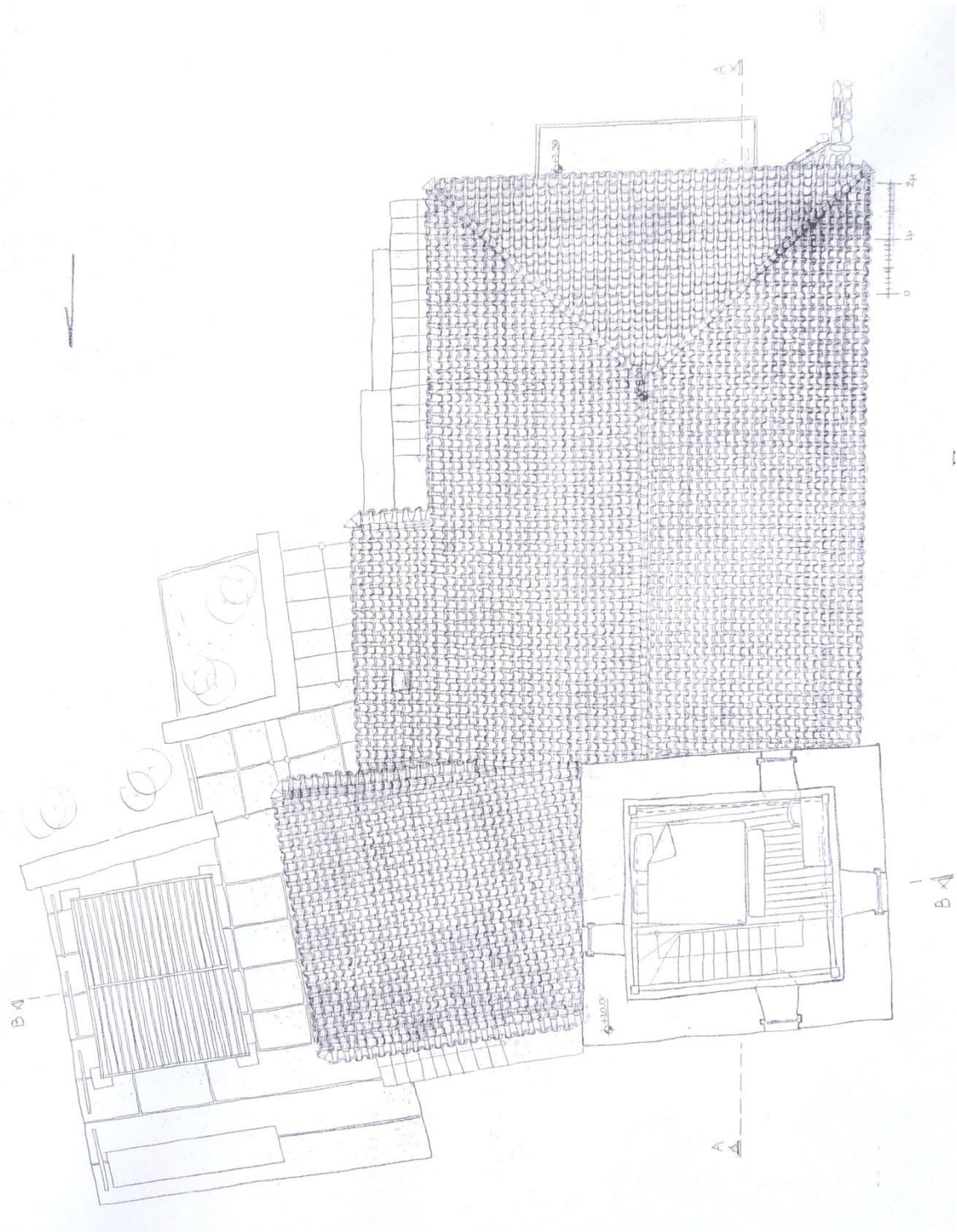
ΣΧΕΔΙΑ
ΠΡΟΤΑΣΗΣ

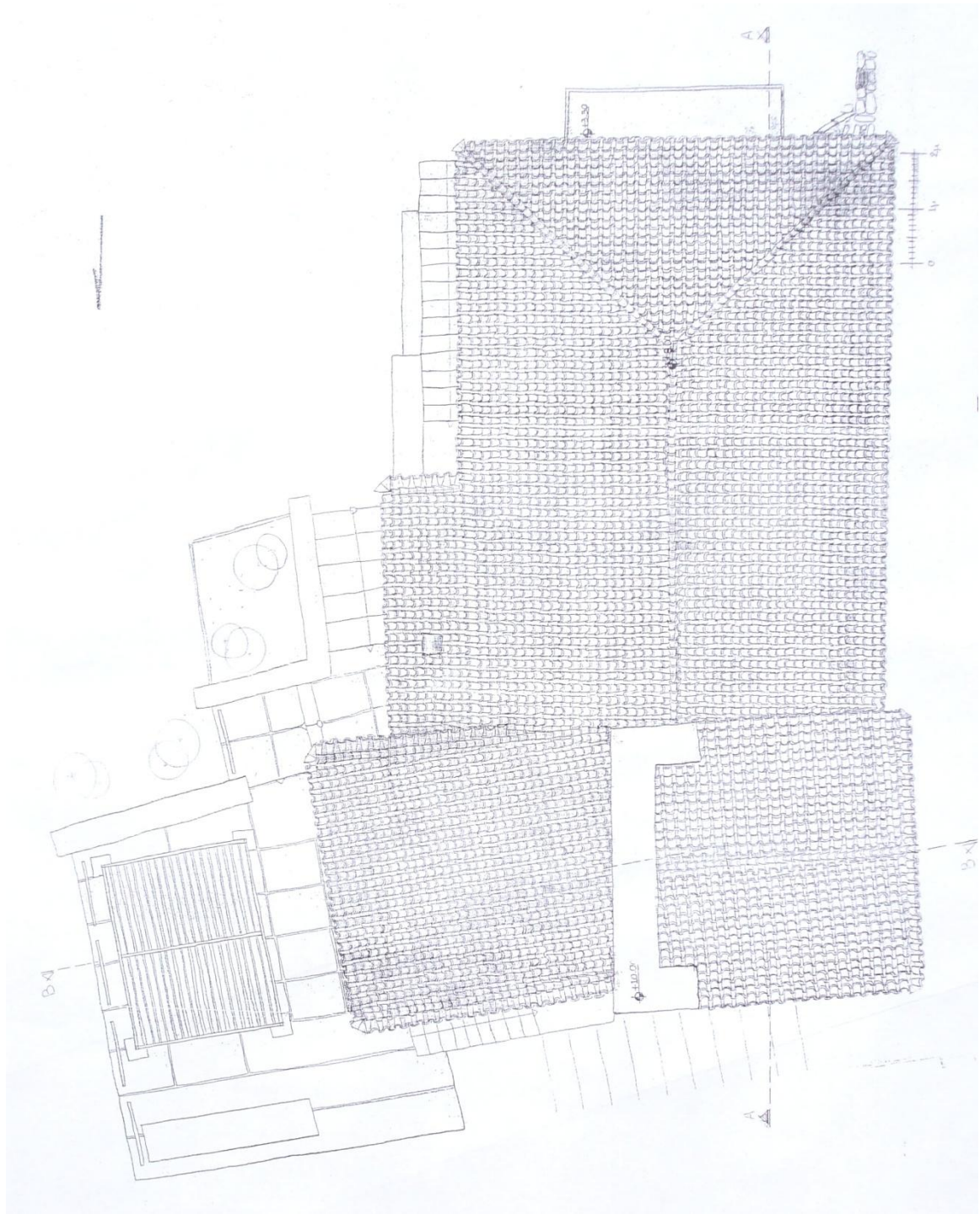
Π1 ΚΑΤΟΨΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ – ΠΡΟΤΑΣΗ

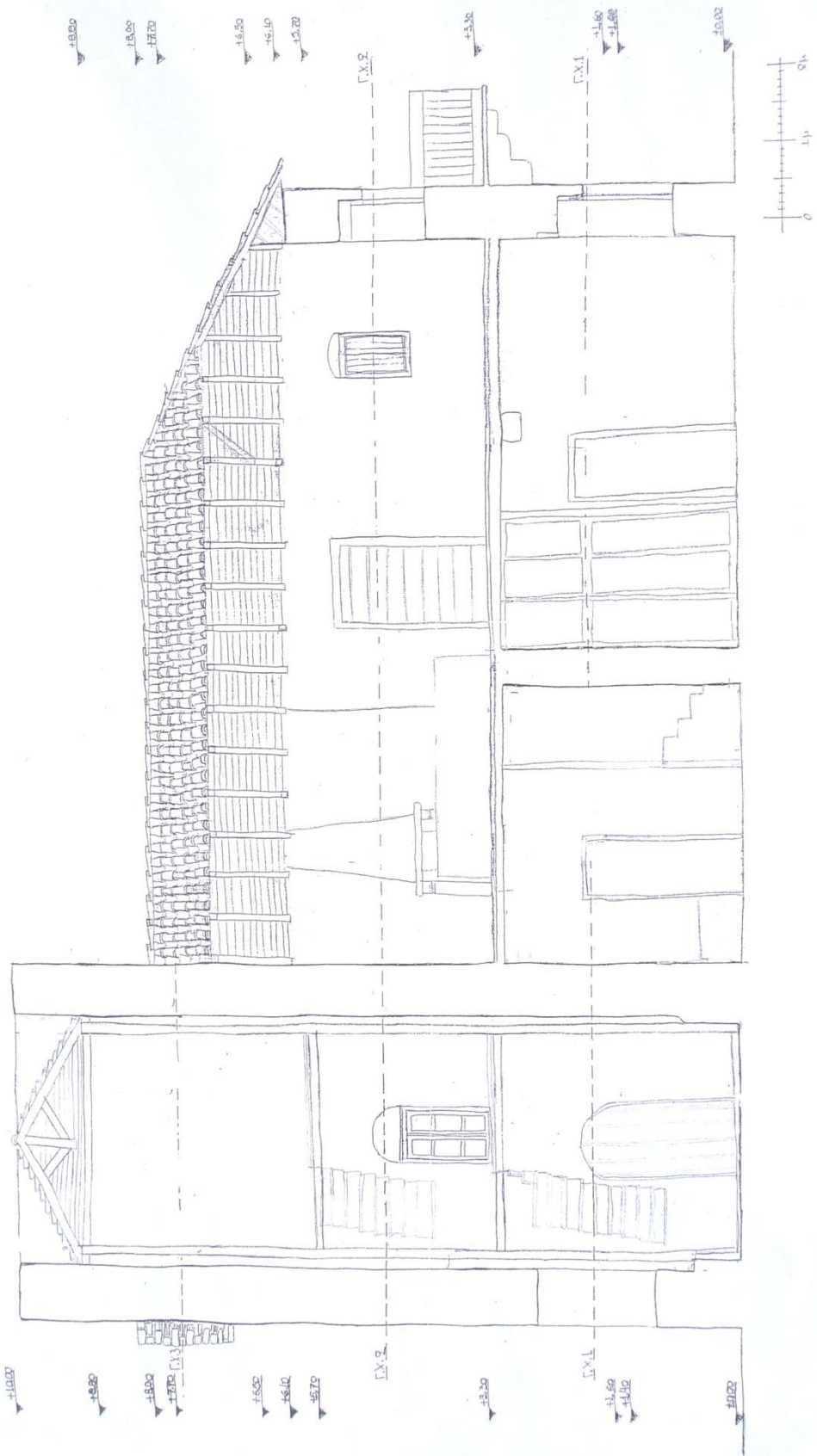
Π2 ΚΑΤΟΨΗ Α' ΟΡΟΦΟΥ – ΠΡΟΤΑΣΗ

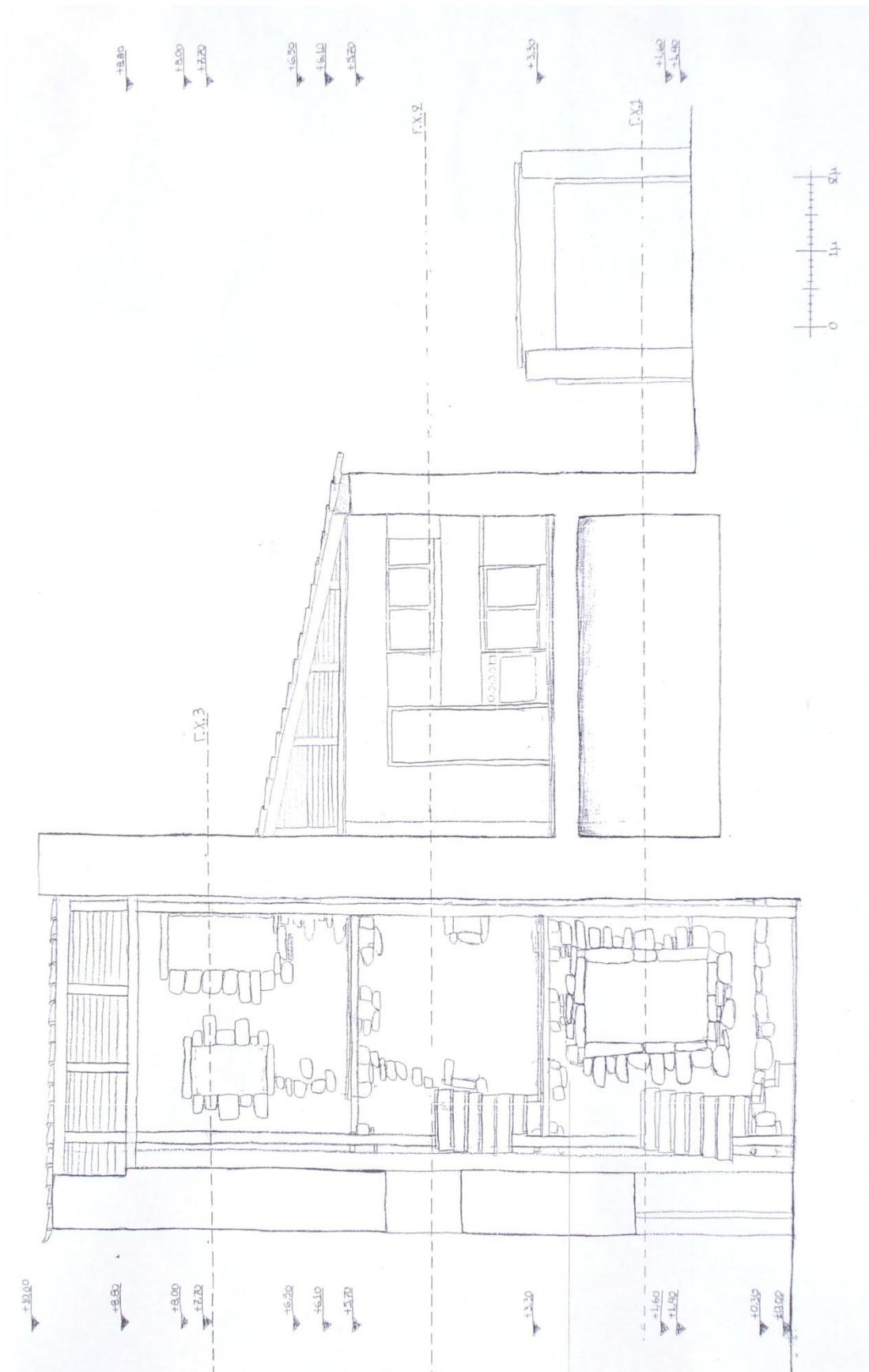
Π3 ΚΑΤΟΨΗ Β' ΟΡΟΦΟΥ – ΠΡΟΤΑΣΗ

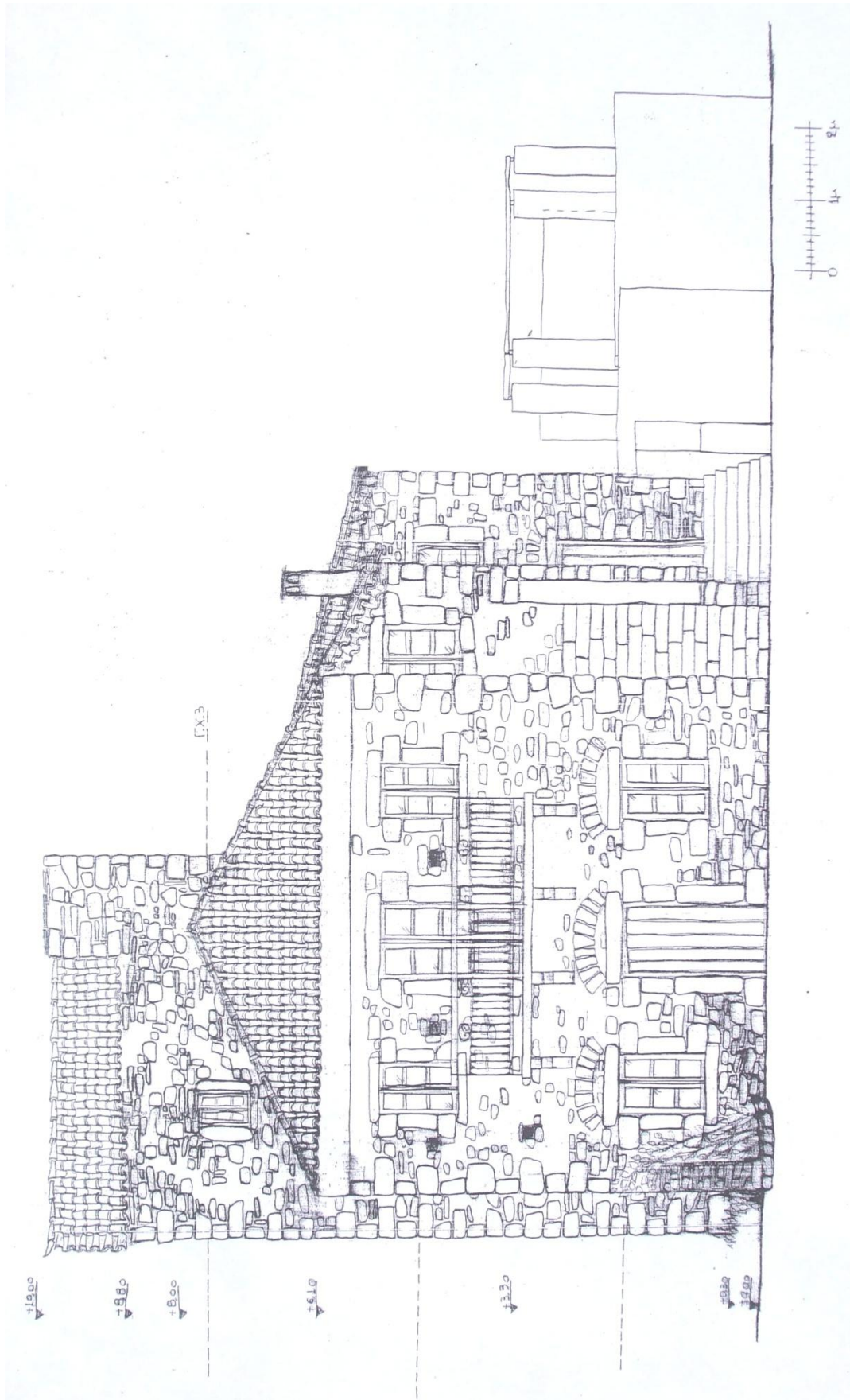
Π4 ΚΑΤΟΨΗ ΣΤΕΓΗΣ – ΠΡΟΤΑΣΗ

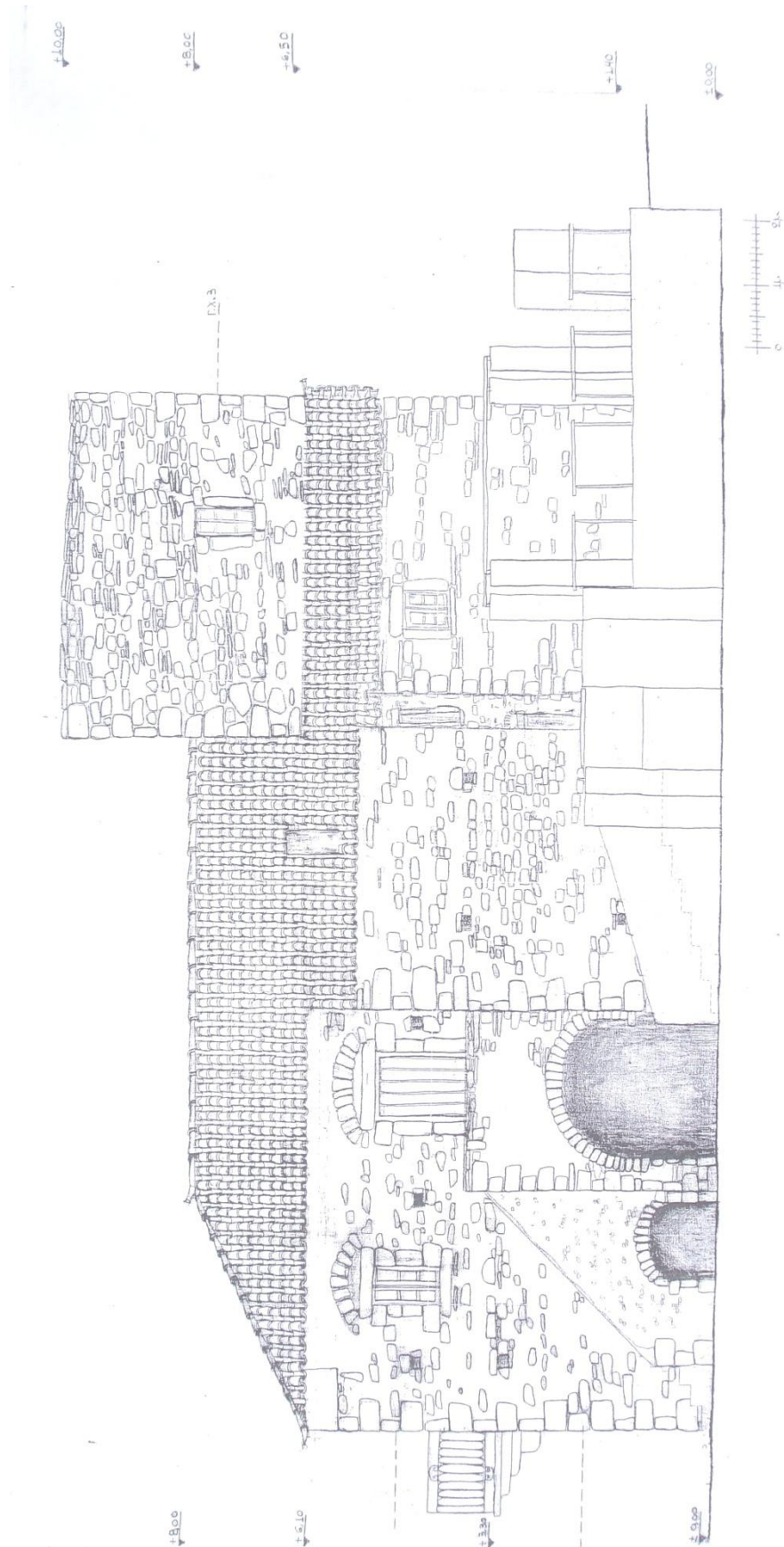
Π5 ΤΟΜΗ Α - Α' – ΠΡΟΤΑΣΗ

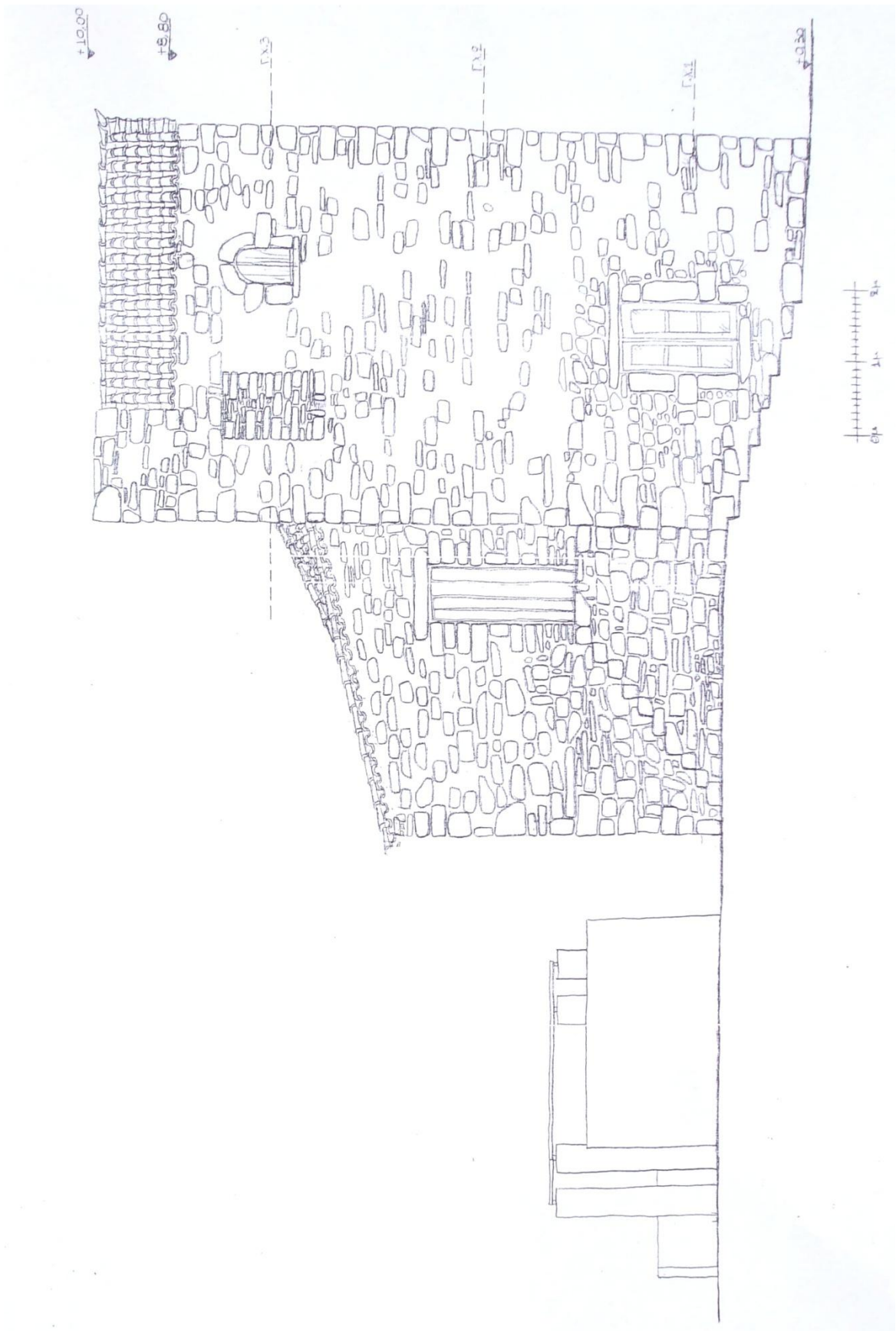
Π6 ΤΟΜΗ Β - Β' - ΠΡΟΤΑΣΗ

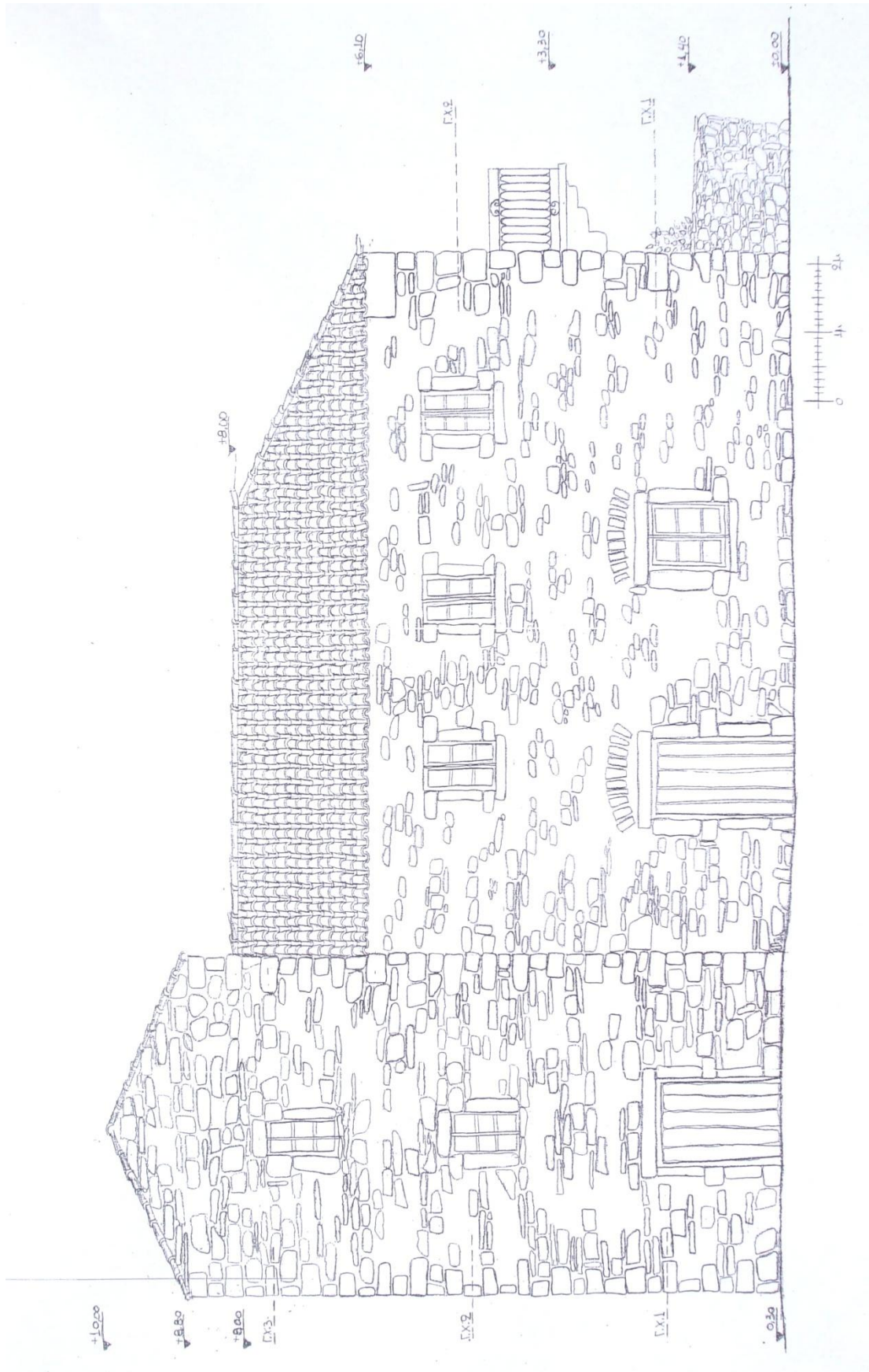
Π7 ΝΟΤΙΑ ΟΨΗ – ΠΡΟΤΑΣΗ

Π8 ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ – ΠΡΟΤΑΣΗ

Π9 ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ – ΠΡΟΤΑΣΗ

Π10 ΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ – ΠΡΟΤΑΣΗ